

AVRUPA BİRLİĞİNDE STANDARDİZASYON

VE

TÜRKİYENİN UYUMU

NURAL KAYADÖVEN

(YÜKSEK LİSANS TEZİ)

ESKİŞEHİR-1995

**T.C.
ANADOLU ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

**AVRUPA BİRLİĞİNDE STANDARDİZASYON
VE
TÜRKİYENİN UYUMU**

**NURAL KAYADÖVEN
(Yüksek Lisans Tezi)**

**Danışman
Prof.Dr. C.NECAT BERBEROĞLU**

**İktisadi Gelişme
ve
Uluslararası İktisat Anabilim Dalı
Eskişehir-1995**

ÖZET

Bu çalışmanın amacı, Türkiye deki standardizasyon uygulamaları ile Avrupa Birliği ndeki standardizasyon uygulamaları arasındaki farklılıkları ortaya koyarak bunların giderilmesi için alınması gerekli önlemleri saptamaktır.

Öncelikle standardizasyon kavramı ve standardizasyonun dış ticarete tarife dışı teknik engeller içindeki yeri ortaya konulmuştur. Daha sonra Avrupa Birliği'nin standardizasyon politikaları ele alınmıştır.

Avrupa Birliği'nde ulusal standartlardan kaynaklanan teknik engellerin ticaret üzerindeki olumsuz etkilerini gidermek amacıyla yeni yaklaşım çerçevesinde bir politika benimsenmiştir. Türkiye ile Avrupa Birliği'nin standardizasyona yönelik ilişkileri bu yaklaşım çerçevesinde şekillenecektir.

Türkiye'deki standardizasyon uygulamaları da tarihsel gelişimi içerisinde incelenmiş ve günümüze kadar getirilmiştir.

Son olarak, Türkiye ile Avrupa Birliği arasında kurulacak olan Gümrük Birliği çerçevesinde Türk mevzuatının AB mevzuatı ile uyumlu hale getirilmesi için yerine getirilmesi gereken çabalar irdelenmiştir.

Sonuç olarak, standardizasyon çalışmalarının, AB ile Türkiye arasındaki ilişkilerin geleceği açısından geciktirilmeden öncelikle gerçekleştirilmesi zorunluluğu ortaya çıkmaktadır.

ABSTRACT

The purpose of this study is to stabilize the required precautions to defect the differences between the standardization applications in Turkey and standardization applications in European Community.

First of all, the term standardization and it's place at technical handicaps out of price list in foreign trade have been brought up. Then European Community's standardization politics have been taken charge.

In order to defect negative effects national standards caused in European Community on trade, a new approach politics has been considered. The relationship about standardization between Turkey and European Community will be formed for the sake of this approach.

Standardization applications in Turkey have been examined in their historical development and brought up to date.

Finally, at the frame of Customs Union that will be settled between Turkey and AB, the required effects for agreement between Turkish regulations and AB regulations have been inspected.

As a result, for the future of the relationships between Turkey and AB, standardization studies should firstly be confirmed.

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ	1
-------	---

BİRİNCİ BÖLÜM

STANDARDİZASYON KAVRAMI VE DIŞ TİCARETTE TARİFE DIŞI ENGELLER

1.STANDARD VE STANDARDİZASYONUN TANIMI	3
2.STANDARDİZASYONUN TARİHİ GELİŞİMİ	5
3.STANDARDİZASYONUN İLKELERİ	7
4.STANDARDİZASYONUN AMAÇLARI	8
5.STANDARDİZASYONUN SAĞLADIĞI YARARLAR	10
5.1.İşletme Düzeyinde Standardizasyonun Yararları	10
5.2.Tüketiciye Sağladığı Yararlar	12
5.3.Milli Ekonomilere Yararları	18
5.4.Uluslararası Pazarlamada Standardizasyonun Yararları	21
6.STANDARDLARIN SINIFLANDIRILMASI	23
6.1.Yapı Karakterlerine Göre Standardlar	24
6.2.Uygulama Alanlarına Göre Standardlar	24
6.3.Uygulama Şekillerine Göre Standardlar	25

7.BELGELENDİRME	26
7.1.Standardizasyonda Belgelendirme Uygulamaları	28
8.DIŞ TİCARETTE TARİFE DIŞI ENGELLER, TEKNİK ENGELLER VE STANDARDİZASYON	30
8.1.Dış Ticarete Tarife Dışı Engellerin Tanımlanması	30
8.2.Tarife Dışı Engellerin Sınıflandırılması	32
8.3.Teknik Düzenlemelerin ve Standardların, Uluslararası Ticarete Teknik Engel Olarak Kullanımı ve Gatt Sistemi	37

İKİNCİ BÖLÜM

AVRUPA BİRLİĞİNDE STANDARDİZASYON

1.İÇ PAZARIN OLUŞUMUNUN TAMAMLANMASI VE TEKNİK ENGELLER	42
1.1.Teknik Engellerin Ekonomik Maliyeti	47
1.1.1.İşletmelere Getirdiği Mali Yük	47
1.1.2.Tüketicilere Getirdiği Mali Yük	48
1.2.Avrupa Topluluğu Hukuku Yönünden Teknik Engeller	49
1.3.Teknik Engellerin Kaldırılması	51
2.AVRUPA BİRLİĞİNDE STANDARDİZASYON POLİTİKALARI	52
2.1.Yasal Uyumlaştırma Politikası	52
2.2.Yeni Yaklaşım Politikası	54
2.2.1.Standardizasyon Konusunda Alınan Kararlar	56

2.2.2.Yeni Yaklaşım Politikasının Temel İlkeleri	57
2.3.Global Yaklaşım Politikası	59
2.4.Global Yaklaşımın Uygulanması	61
2.4.1.Avrupa Standardları	61
2.4.2.Yeterlik ve Şeffaflık Yoluyla Güven Sağlama	61
2.4.3.Teknik Yeterliliğin Sağlanması İçin Kriterler	62
2.4.3.1.Üreticiler	62
2.4.3.2.Test Laboratuvarları, Sertifikasyon, Denetim Kuruluşları	64
2.5.Modüler Sistem	65
2.5.1.Modüller	65
2.6.CE Markası	69
3.AVRUPA STANDARDİZASYON KURUMLARI	71
3.1.CEN-Avrupa Standardizasyon Komitesi	71
3.2.CENELEC-Avrupa Elektroteknik Standardizasyon Komitesi	72
4.AVRUPA BİRLİĞİ'NİN STANDARDLARI	72
4.1.EN-Avrupa Standardı	72
4.2.HD-Harmonize Döküman	72
4.3.ENV-Avrupa Önstandardı	73

III. BÖLÜM

TÜRKİYE'DE STANDARDİZASYON VE AVRUPA BİRLİĞİNE UYUMDA İZLEMESİ GEREKEN POLİTİKALAR

1.TÜRKİYE'DE STANDARDİZASYONUN TARİHSEL GELİŞİMİ	74
1.1.Osmanlı Dönemi	74
1.2.Cumhuriyet Dönemi	75

2.TÜRKİYE'DE STANDARDİZASYON UYGULAMALARI İLE İLGİLİ	
HUKUKİ DÜZENLEMELER	77
2.1.Kanunlar	78
2.2.Türk Standardlarının Uygulanması Hakkında Tüzük Hükümlerine Göre Standardların Denetlenmesi	78
2.2.1.Genel Hükümler ve Denetleme	79
2.2.2.İhracatta Denetleme	80
2.2.3.İthahlatta Denetleme	80
3.TÜRKİYE'DE STANDARDİZASYON UYGULAMALARINDA	
YETKİLİ OLAN KURULUŞLAR	81
3.1.Sanayi ve Ticaret Bakanlığı	81
3.2.Çevre Bakanlığı	82
3.3.Sağlık Bakanlığı	83
3.4.Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığı	83
3.5.Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı	84
3.6.Türk Standardları Enstitüsü	85
3.6.1.Laboratuvar Hizmetleri	88
3.6.2. Belgelendirme Hizmetleri	88
4.TÜRKİYE AÇISINDAN AVRUPA BİRLİĞİ STANDARDİZASYON FAALİYETLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ VE OLASI ETKİLER	90
4.1.İç Pazar Çerçevesindeki Topluluk Mevzuatı ve Mukabil Türk Mevzuatının Karşılaştırılması	90
4.1.1.Yeni Yaklaşım	90
4.1.2. Motorlu Araçlar	91
4.1.3.Traktör ve Tarım Makinaları	91
4.1.5.Kimyasallar	93

4.1.6.Eczacılık Ürünleri ve İleri Teknoloji Ürünü İlaçlar	94
4.1.7.İnşaat ve İnşaat Malzemeleri	95
4.1.8.Diğer Madenler	95
4.2.Avrupa Standardizasyon Faaliyetleri ile Türk Standardizasyon Faaliyetleri Üzerine Gözlemler	95
4.3.Türkiye'nin Avrupa Birliğine Uyum Sürecinde İzlemesi Gereken Politikalar	98
SONUÇ	100
YARARLANILAN KAYNAKLAR	106

GİRİŞ

Ekonomik çerçevede bir amaç değil, bir araç olarak değerlendirilmesi gereken standardizasyonun hedefleri doğrultusunda işlev görebilmesi için öncelikle bu konunun önemini bilen bilinçli toplum kesimlerinin eşgüdümlü birliğine ihtiyaç duyulacaktır.

Günümüzde endüstriyel gelişmelere paralel olarak, üretilen mal ve hizmetlerin sayısında büyük artışlar olmuş ve uluslararası ticaret büyük boyutlara ulaşmıştır. Buna bağlı olarak özellikle tüketicilerin karşılaştığı fiyat ve kalite çelişkisini ortadan kaldırmak, hem ülke pazarlarında hem de uluslararası pazarlarda onların uğrayabileceği zararları önlemek ve ödedikleri paralar karşılığında maksimum faydaya ulaşmalarını sağlamak için, üretimde standardizasyona gidilmesi gereği ortaya çıkmıştır.

Standardlaştırma çalışmaları, teknolojinin ilerlemesi, kapasitelerin artması ve pazarın büyümesine paralel olarak önce milli ve bölgesel düzeyde gelişmiştir. 20. yüzyılın başından itibaren özellikle uluslararası ticaretin büyük gelişme göstermesini takiben uluslararası standardizasyon çalışmalarının başlatılması bir zaruret halini almıştır. Elektroteknikte başlatılan uluslararası standardizasyon faaliyetlerinin boyutları günümüzde bir çok dala yayılmıştır.

Ülkemizdeki standardizasyon çalışmaları, Avrupa Birliği ile Türkiye arasında gerçekleşmesi beklenen Gümrük Birliği için atılan önemli adımların ardından uluslararası boyut kazanmıştır. Ancak, kanımızca, her iki tarafın da farklı teknik mevzuat ve farklı uygunluk değerlendirmesi prosedürlerinin varlığı nedeniyle, bu ilişkide ortaya ciddi sorunlar çıkacaktır.

Bu çalışma, Türk mevzuatı ile Avrupa Birliği mevzuatının etkin bir şekilde uyumlaştırılabilmesi için ele alınması gereken öncelikli konuları ve sorunların çözümü için getirilebilecek önerileri kapsamaktadır.

Standardizasyon, ekonomik olduğu ölçüde aynı zamanda sosyal bir faaliyettir. Bu bakımdan toplumun tüm kesimlerini ilgilendirmekte ve bir amaç olmaktan öte refahın yükseltilmesinde önemli bir araç haline gelmektedir. Dolayısıyla standardizasyon bilincinin gelişmesi üretim ve tüketim ilişkilerinin sağlıklı işlemesine yardımcı olabilecektir.

Üç bölümden oluşan bu çalışmanın birinci bölümünde, standardizasyon kavramı ve dış ticarete tarife dışı engeller incelenmiştir.

İkinci bölümde, Avrupa Birliği'nde standardizasyonun gelişim ve standardizasyon politikaları ele alınmıştır.

Üçüncü bölümde standardizasyon uygulamalarının, Türkiye'deki durumu Avrupa Birliği'ne uyum sürecinde standardizasyon uygulamaları arasındaki farklılıklar ve izlenmesi gereken politikalar ortaya konmuştur.

Sonuç bölümünde ise genel bir değerlendirme yapılmıştır.

standardizasyonu konusu içinde bir çalışma sayılacağını belirtmektedir.

Yukarıdaki tanımlamalardan çıkarılacak ortak noktalar standardizasyonun içeriğini ortaya koyacaktır.

- Benzerleri için örnek oluşturmalı,
- İlgili tarafların ortak çözüm önerileri ile oluşmalı,
- Optimum düzeye ulaşmayı hedeflemeli,
- İnsan gücü ve doğal kaynakların kullanımında güvenlik sağlayıcı olmalı,
- Halen varolan ve olası sorunlara çözüm üretici olmalıdır.³

2.STANDARDİZASYONUN TARİHİ GELİŞİMİ

Standard ve standardlaştırmanın tarihini insanlık tarihinin ilk dönemlerine götürmek mümkündür. İnsanlar, ilk çağlarda birbirleriyle anlaşabilmek için standard bir dil kullanmayı öğrenmişlerdir. Toplu halde yaşamının düzenli bir şekilde sürdürülmesi için konan kurallar, uygulanan örf ve adetler sosyal standartlar olarak ortaya çıkmıştır. Bunlara ek olarak; mesafeleri, zamanı, ağırlık ve alanları ölçmek için standard birimleri bulmuşlar ve bunları kullanıp zaman içinde geliştirmişlerdir.

Toplumların kapalı aile ekonomisinden çıkıp köy ve şehir ekonomisi safhasına geçmesi, mübadeleyi yani alışverişi başlatmıştır. Aynı mübadelenin ortaya çıkardığı güçlükleri yenmek için önceleri bölgesel seviyede kullanılan ilk standard değer ölçüsü birimlerini, yani “parayı” bulmuşlar ve kullanmışlardır. Bu ise ekonomik hayatın canlanmasında önemli oranda etkili olmuştur.⁴

³TSE, Eğitimde Standardizasyonun Önemi, Ankara, 1994, s.2

Bu dönemde ikinci önemli gelişme, sosyal iş bölümü olarak ifade edilen mesleklerin ortaya çıkışıdır. Böylece piyasa için üretim yapmaya başlanması, iş bölümünü ortaya çıkarmış ve verimlilik önemli ölçüde artmıştır. Böylelikle, bugünkü anlamını taşımasa bile ilk işyeri standartları ortaya çıkmıştır.

Bugünkü anlamıyla standardizasyon çalışmaları ise sanayi devrimiyle ortaya çıkmıştır. Makina gücünün üretimde kullanılması, üretim tekniklerinin değişmesine neden olmuş, üretimin ve verimin hızlı bir şekilde artmasını sağlamıştır. Seri imalat tekniğinin endüstrilerde uygulamaya başlamasıyla standard üretime geçmek kolaylaşmış ve bir bakıma gerekli olmaya başlamıştır. İlk işyeri standartları da seri ve büyük çaplı üretim yapan işletmelerde ortaya çıkmıştır.

İşletme düzeyinde başlayan standardlaştırma çalışmaları teknolojinin ilerlemesi, kapasitenin artması, pazarın büyümesi sonucu milli ve bölgesel standartların gelişmesinde de etkili olmuştur. 20. yüzyılın başından itibaren iktisadi gelişmenin hızlanması, sanayinin gelişmesi ve özellikle uluslararası standardizasyon çalışmalarının da başlatılması gereğini ortaya çıkarmıştır. 1903'te Amerikalı ve İngiliz elektrik mühendisleri, Uluslararası Elektronik komisyonu (IEC)'nin kuruluş temellerini atmışlardır. 20.yüzyılın başlarında elektroteknikte başlatılan uluslararası standardizasyon faaliyetleri, elektrik ve elektronik dalları dışında kalan konularda da uluslararası standardlaştırmayı gerçekleştirmek üzere Uluslararası Standardizasyon Teşkilatı (ISO)'nın kuruluşu ile devam ettirilmiştir.⁵

⁴KARABÖRKLÜ...

⁵Mustafa TİRYAKİOĞLU, "Türkiye'de Standardizasyon ve Standartların Geliştirilmesinde Araştırmanın Önemi" Standard Dergisi, 1987, Sayı:10, s. 10

malarında tercih edilmekte ve malların denenmesi, kontrolü ve belgelendirilmesi için gerekli olan zamandan tasarruf etmektedir. Üreticinin, standartları esas alarak yapacağı üretim ile bu avantajları kazanması yanında, talep edilen malın sağlık ve güvenlik şartlarına uygun, kaliteli ve daha ucuza alıcılara ulaştırılması da firma ve ürünün prestiji açısından diğer bir avantajı olacaktır.

Konuya tüketici açısından bakıldığında ise, talep edilen malın kalitesini, can ve mal güvenliği açısından özelliklerini belirleyen standartların varlığı tüketici açısından büyük önem taşımaktadır.

Standartların uygulanmasıyla, içgücü, hammadde ve enerji gibi kaynakların yerinde ve ekonomik olarak kullanılması sağlanmış olmaktadır. Böylelikle standardizasyon ülke ekonomisine de katkıda bulunmaktadır.

Bu alanları ayrı ayrı incelemek, standardizasyonun etki alanlarının farklılığının gözlemi açısından daha yararlı olacaktır.⁹

5.1.İşletme Düzeyinde Standardizasyonun Yararları

Standardizasyon, herşeyden önce üretim planlamasına olanak tanır. İşletmelerde bir yandan kalitenin korunmasına ve geliştirilmesine dikkat edilirken, bir yandan da daha ekonomik bir tasarımla ve üretimle, maliyetlerin düşürülmesi hedeflenir. Firma, standardizasyon teknikleri ile artan pazar taleplerine uygun üretim düzeyine çıkarken, hem ürün başına düşecek sabit maliyetleri, hem de her ürünün değişken maliyetlerini

⁹Ariştan TÖNÜK "Standartlar ve Standardizasyon" Semineri, TSE, Ankara, Eylül 1990, s.11

düşürecektir.¹⁰

İşletme düzeyinde standardizasyonun, seri imalat ve rasyonel çalışmayı sağlamak, üretimi sadeleştirmek, çeşitliliği azaltmak, mal kalitesini yükseltmek, taşıma, depolama, bakım ve onarım giderlerinden tasarruf sağlamak, maliyetlerin düşürülmesi, faydanın en üst düzeye çıkarılması açısından geniş kapsamlı yararları vardır. Ekonomilerde ilişkilerin karmaşıklaşması, sanayileşmiş ülkelerin ileri düzeyde teknolojik gelişmeler yönelmesi, gelişmekte olan ülkelerde sanayileşme sürecinin tamamlanmak istenmesi ve bunlara bağlı birçok değişken, üretimde standardlaşmayı sürekli olarak canlı tutmaktadır.

Gelişmiş ülkelerde düzenlenen standartların büyük bir bölümü zorunlu olma niteliği taşımamakla beraber, işletmeler arası rekabet, gerekse tüketicilerin standard olmayan mal ve hizmetlere karşı gösterdiği duyarlılık, bu ülkelerde üreticileri standardizasyona yöneltmekte önemli rol oynamaktadır. Bu durum sanayileşmiş ülkelerin ekonomik kalkınma süreçlerinin doğal bir sonucu olarak kabul edilebilir.

Gelişmekte olan ülkelerdeki standard uygulamaları ise çoğu zaman gelişmiş ülkelerin baskısı altında güdümlü bir nitelik taşımaktadır. Gelişmekte olan ülkeler, teknoloji transferi kanalıyla, gelişmiş ülkelerin standartlarına uyma yükümlülüğünü üstlenmektedirler.

Bu nedenle özellikle gelişmekte olan ülkelerdeki küçük ve orta ölçekli işletmelere yönelik, standardizasyonun işletmelerine sağlayacağı, dolayısıyla ülke ekonomisine yansıtacak olan yararları konusunda yapılacak tanıtıcı çalışmaların büyük bir önemi vardır.

---

¹⁰EXİM PAZAR, Şubat 1994, Sayı:2, s.4

Sonuç olarak standardisasyonun işletme düzeyinde sağladığı yararlar şu şekilde özetlenebilir:

Standardisasyon;

- Üretimin belirli plan ve programlara göre yapılmasına imkan verir,
- Seri üretim ve yüksek kalitenin sağlanmasına yardımcı olur,
- Verimliliği ve hasılayı artırır,
- Depolama, nakliye işlerini kolaylaştırır ve bu kalemlerden tasarrufu sağlar,
- Maliyeti düşürür.¹¹

5.2.Tüketiciye Sağladığı Yararlar

İnsan davranışının bir alt bölümü olarak kabul edilen tüketici davranışı; bireyin özellikle ekonomik ürünleri ve hizmetleri satın alma kullanmadaki kararları ve bununla ilgili faaliyetleri olarak tanımlanabilir.¹²

Tüketici davranışlarını açıklamak için çeşitli yaklaşımlar getirilmiş ve tüm yaklaşımların iki grup değişikende toplandığı odak noktasına ulaşılmıştır.¹³

-Öğrenme, güdüleme, algılama, kişilik ve tutum gibi iç değişkenler veya temel belirleyiciler denilen etmenler,

-Toplumsal gruplar, aile, sosyal sınıf, kültür ve bireysel etkiler

¹¹KÜSGET, Verimlilik Özel Sayısı, s.13

¹²Yavuz ODABAŞI, Tüketici Davranışı, T.C. Anadolu Üniversitesi Ya. No: 204, Eskişehir, 1986, s.12

¹³ODABAŞI, s.16

gibi konuları içeren sosyo-kültürel etmenler yada dış değişkenler veya çevresel belirleyiciler olarak da adlandırılabilen etkileyiciler.

Günümüzde; tüketicilerin giderek artan bilgi düzeyleri, gelirleri, sosyo-ekonomik davranışları ve kültürel gelişme tüketici bilincinin yaygınlaşmasına yol açmıştır. Yaşam standartlarının giderek şekil değiştirmesi ile pazara sunulan ürünler, tüketicinin istek ve ihtiyaçlarını doyuracak binlerce çeşitliliğe ulaşmıştır. Dolayısıyla tüketicilerle ilgili birimler, konuya giderek ağırlık vermiş ve ürünlerin tüketici doygunluğu yaratacak düzeye getirilmesine çalışılmıştır. Bu gelişmeler sonucu tüketicinin konumunu giderek önem kazanmaya başlamıştır.¹⁴

Mikro pazarlama açısından standartlar, pazarlamanın 4P'si denilen fiyat, yer, tutundurma ve ürün/mal alt karmalarından oluşan pazarlama karmasının "ürün/mal" alt bileşeni içinde yer alır.

"Ürün", herhangi bir talep veya ihtiyacı karşılamak üzere, dikkati çekmesi, alınması, tüketilmesi veya kullanımı amacıyla belirli bir piyasaya sunulan herhangi bir şey olarak tanımlanabilir. Çağdaş anlamda "ürün", fiziksel nesnelere, hizmetlere, kişilere, mekanlara, örgütlere ve fikirleri kapsar.

Ürün geliştirme açısından "ürün" birbirleriyle bağımlı üç düzeyde ele alınır.

1-Ürünün özü: Tüketicinin gerçekte ne satın aldığı konusunu ifade eder. Aslında her ürün ideal olarak tüketicinin talebini karşılamak üzere ortaya çıkan bir çözüm paketidir. Bu paket aynı zamanda bir hizmeti tem-

¹⁴TÜSİAD, AT'de Tüketiciyi Koruma Politikaları ve Türkiye'de Durum
Ya. No: TÜSİAD-T/90.04.132, İstanbul, 1990, s.4

sil eder. Örneğin pazarlama literatüründe klasikleşmiş olan “fabrikada kozmetik üretir, mağazada umut satarız” sözü, öz ürün kavramının psikolojik boyutu olduğunu ifade eder.

2-Somut ürün: Öz ürünün somut ya da maddi hale getirilmesidir. Somut ürünlerin başlıca özellikleri, kalite, standard, stil, marka, ambalaj ve etikettir.

3-Geliştirilmiş ürün: Ürüne ek olarak sağlanan diğer servisler ve yararları kapsar. Örneğin kişisel ilgi, teslimat, para iade garantisi, şikayet ve dilek servisi, onarım, bakım, yedek parça, montaj, kredi vb. gibi satış öncesi, satış anı ve satış sonrası servisler.

Maddi (somut) ürünün önemli bir parçası olan “standard”ın hem maddi ürünün kendi içindeki elemanlarla, hem diğer ürün alt karması elemanlarıyla hem de fiyat, tutundurma ve yer gibi pazarlama bileşenleriyle karşılıklı bağımlılık ilişkisi vardır. Bunlar;

- 1-Standard ve ürünün özü
- 2-Standard ve stil, marka, kalite, ambalaj ve etiket
- 3-Standard ve geliştirilmiş ürün (garantiler, servisler vb.)
- 4-Standard ve fiyat, tutundurma ve yer (dağıtım kanalları ve fiziksel dağıtım).

Uluslararası pazarlamada, ihracat ve ithalat yapan firmalar açısından da standard ile uluslararası pazarlama karması elemanları arasında aynı türden etkileşimler vardır. Yurt içine yönelik pazarlamadan farklı olarak dış piyasalarda rekabetin çok daha keskin olması standartlara daha da önem kazandırmaktadır.

Odak noktası “firma” olan klasik pazarlama anlayışında amaç, ne olursa olsun satış hacimini artırarak kar elde etmektir. Bu aşamada satış ve reklam ağır basmaktadır. 1960’lı yıllarda ortaya çıkmaya başlayan modern pazarlama anlayışında ise, firmanın odak noktası “tüketiciler veya tüketicilerin istek ve gereksinimleri olup, amaç ise tüm pazarlama araçlarıyla tüketiciyi tatmin ederek kar sağlamaktır. Bu aşamada geliştirilmiş ürün anlayışı ve satış öncesi, satış anında ve satış sonrasındaki hizmetler özel bir önem kazanmaktadır. Dolayısıyla standardizasyon da bu uygulamada gerçek yerini bulmaktadır. Tüketici egemenliğinin kabul edildiği bu anlayış, satıcılararası rekabetin yoğunlaştığı ve tüketicinin gelir, bilgi, kültür ve benzeri bakımlardan seçici hale geldiği alıcılar piyasasında geçerli olmaktadır.

Öte yandan, 1980’li yıllarda kitle iletişimindeki gelişmeler nedeniyle tüketicilerin, güçlenmeler bile bilinç düzeylerindeki artış ve satıcıların da modern pazarlama uygulamalarından ve çağdaş kültürden etkilenmeleri nedeniyle tüketici lehine birçok yeniliklere gidildiği görülmektedir. Bunun ülkemizdeki en tipik örneği PTT’dir.

Bununla birlikte, ne kadar gelişmiş modern pazarlama teknikleri uygulanırsa uygulansın, tüketicilerin tatmini konusunda bir çok sorunlarla karşılaşılması neticesinde tüketicilerin haklarının korunmasına yönelik “tüketici hareketleri” akımları zaman içinde ortaya çıkmış ve daha sonra bu hareketler “sosyal pazarlama” olarak ifade edilen pazarlama anlayışıyla bir noktada kesişmiştir. Böylece modern pazarlama anlayışının yerine geçen sosyal pazarlama anlayışında standardizasyon da özellikle toplumsal önceliklerin belirginleştiği sahalarda önem kazanmıştır.

Dar anlamda tüketicinin korunması, tüketicilerin ödedikleri paranın karşılığını tam anlamıyla almaları demektir. Geniş anlamda ise, toplumsal kaynakların halkın refahını, sağlık ve eğitimini en iyi şartlarda sağlayacak şekilde kullanılmasını öngörür.¹⁵

Tüketicinin korunması hareketi, işletmeler üzerinde hukuki, ekonomik veya moral baskılar yaratarak, tüketiciye yardım etmeye veya onu korumaya çalışan sosyal bir hareket olup, aşağıdaki sekiz tüketici hakkını kapsar:

1-Temel gereksinimlerin giderilmesi hakkı; insan yaşamını garantilemeye yetecek miktarda gıda maddesi, giyim, barınma, sağlık temizlik vb.

2-Güvenlik hakkı; yaşam ve sağlık için tehlikeli ve zararlı ürün, üretim süreçleri, hizmetler ve firma davranışlarına karşı korunma, güven duyma. Burada yalnız bedensel, fizyolojik sağlık değil, psikolojik sağlığın da dikkate alınması gerekir.

3-Bilgi edinme hakkı; doğru karar almaya yardımcı olacak şekilde bilgilendirilme, yanıltıcı, yanlış ve eksik reklamlar, etiketleme, ambalajlama vb.'ye karşı korunma,

4-Seçme hakkı; tüketicilere rekabetçi fiyatlardan çok çeşitli ürünler sunulması, tekel durumlarında ise makul fiyatla tatmin edici kalite ve servis garantisi sağlaması,

5-Sesini duyurma veya temsil edilme hakkı; ekonomik politikaların oluşturulmasında dikkate alınmak, kamu organlarında ve özellikle

¹⁵Ömer Baybars TEK, "Türkiye'de Tüketicinin Korunması Yönünden Standardisasyon" Standard Dergisi, 1988, Sayı:10, s.31-34

firmalarda ürün geliştirme aşamalarında temsil edilmek,

6-Tazmin edilme hakkı; haklı taleplerin firmalarca dikkate alınıp kusurlu mal veya malların geri alınması, para iadesi veya yenisiyle değiştirilmesi, gerekirse tazminat ödenmesi, resim kuruluşlardan hukuki, adli yardım alınması vb.

7-Eğitilme hakkı; sorumlu ve bilinçli tüketici olarak eğitilme,

8-Sağlıklı bir çevreye sahip olma hakkı; yaşamın kalitesini artıracak fiziksel bir çevreye sahip olmak çevresel tehlikelerden korunma ve çevreyi bugünkü ve gelecekteki nesiller için koruma.

Tüketici haklarının kapsamından da anlaşılacağı gibi, standartlar, doğa, kapsam ve amaçları gereği tüm tüketici hakları ile ilişkili ve bağımlıdır. Çünkü standardisasyon ürün ve hizmetin hangi özellikleri taşırsa amacına tam uygun olabileceğini ve yararlarını ortaya koyar.¹⁶

Standardisasyon tüketici haklarının gerçekleşmesine yardımcı olabileceği gibi bu hakların gerçekleşmesi de standartların gelişmesini hızlandırır.

Standardisasyonun tüketici açısından yararlarını şu başlıklar altında toplayabiliriz.

-Standartların tüketici ihtiyaçlarının önceden tesbit edilerek, ihtiyaçlara uygun olan kalitede malların ve hizmetlerin üretilmesi tekniklerini yönlendirir.

-Tüketicinin alternatifler içinde ihtiyacına uygun olan mal veya

¹⁶TOBB, Avrupa Topluluğu Tüketiciyi Koruma Politikaları ve Türkiye'nin Uyum Sanayi, Deniz Odaları ve Ticaret Borsaları Birliği.Yayın No:108, Ankara, 1989, s.10

hizmeti seçebilme imkanına sahip olmasını sağlar.

-Tüketicinin satın aldığı mal ve hizmetler ile piyasa hakkında bilgilenererek aldanması önlenir.

-Serbest ticaret şartlarında rekabeti teşvik ederek ucuz ve yeterli sayıda mal ve hizmet üretilmesine olanak sağlar.¹⁷

5.3.Milli Ekonomilere Yararları

Standardisasyon ekonomik, sosyal ve kültürel gelişmenin sürükleyici bir unsurudur. Ekonomik faaliyetler, kıt kaynak-sınırsız ihtiyaç olgusu içinde, mal ve hizmetlerin etkin kaynak kullanımına imkan verecek bir şekilde üretilmesi, üretilen mal ve hizmetlerin pazarlama ve dağıtım kanalları ile tüketicilere sunulması sürecinden oluşur.

Yeryüzünde mevcut sınırlı kaynaklar karşısında bu kaynakları kullanan insanların ihtiyaçlarının sınırsız oluşu ve insan nüfusunun geometrik bir dizi içinde artışı, kaynak kullanımında rasyonalizasyonu gerekli kılmaktadır.

Teknolojideki yeniliklerin de temelini oluşturan kıt kaynak-sınırsız ihtiyaç olgusu içinde, kısaca etkin kaynak kullanımı esaslarına dayandırılan ekonomik faaliyetlerde, bu kullanıma imkan verecek arayışlarla sürekli değişen, yenilenen ve verimli hale gelen üretim teknikleri, sanayileşme çabaları, işletme ve yönetim biçimleri, üretilen mal ve hizmetlerin mekan ve zaman faydası sağlayacak şekilde insanların hizmetine sunulması yolları bulunmaktadır.

Bu süreç ve karşılıklı ilişkiler içinde standard tesbiti ile satan-

---

¹⁷TEK, s.36

dardlaştırmaya gitmenin geliştirici rolü ön plana çıkmaktadır.

Bir ülkede standardizasyon önemi ve etkinliği sadece o ülkede kabul edilen ve uygulamaya konulan standard sayısı ile ölçülemez. Standardizasyonun etkinliği için, tesbit ve kabul edilen standardın ekonomik ve sosyal açılardan gerekli fonksiyonlarını yerine getirmesi gerekmektedir.

Standardizasyonun milli ekonomiye sağladığı yararları makro düzeyde şu şekilde özetlemek mümkündür.

Standardizasyon sanayileşme ile sıkı bir ilişki içindedir. Çünkü sanayileşme hareketi, büyük miktarda, çok çeşitli, daha ucuz ve daha kaliteli mal üretimine olanak veren bir gelişme anlamını taşımaktadır. Böyle bir hareket içinde standardizasyon sinai üretim konusunda firma içi ve firma dışı pek çok maliyet unsurunda önemli ölçülere varan tasarrufa olanak vermektedir. Sinai işletmelerde firma-içi ve dışı pek çok maliyet unsurunda önemli ölçülere varan tasarrufa olanak vermektedir.¹⁸

Standardizasyonun temel amaçlarından biri, üretimde kullanılan faktörlerden azami yarar sağlamaktır. Bu amaca yönelik standardlar belirlenip, üretime geçilmesi faktör verimliliğini arttırıp, üretim maliyetini düşürürken, üretimde kalitenin artmasına, firmanın daha sağlıklı ve güvenilir şartlarda üretim yapmasına, firma ürünlerine karşı talebin artmasına sebep olacaktır.

Bir firma veya endüstride standard üretime geçilmesi ve bu endüstride içsel faydalar sağlanması sadece o firma seviyesinde kalmaz. Çünkü, firma ve endüstrilerin karşılıklı ilişkilerinden dolayı bu gelişme,

¹⁸Fevzi DEVRİM-Aytaç EKER “Standardizasyonun Milli Ekonomiye Sağladığı Faydalar” Standard Dergisi, 1988, Sayı:10, s.39-41

diğer endüstrilerde dışsal faydaların doğmasına yol açar. Sağlanacak ekonomilerin büyüklüğüne göre, endüstrideki diğer firmalarda standard üretime geçmeye gayret edeceklerdir.

Üretimde standardizasyona gidilmesiyle, kaynakların verimli bir şekilde kullanılması, işletme bünyesinde içsel ekonomiler sağlayarak ölçeğin büyümesine katkı sağlaması, dışsal ekonomilere imkan vererek endüstrilerin gelişmesi; üretim kalitesini arttırarak, tüketicilerin daha fazla fayda sağlaması, ekonominin yatırım malları, hammadde ve modern teknoloji ithal edebilmesi için ihtiyaç duyduğu döviz gelirlerini kazanacak seviyede ihracat yapabilmesi mümkün olacaktır.

Standardizasyonun milli ekonomi yönünden görülen önemli bir faydası da üretici ve tüketici birimlerini belirli ölçü, tip düzen ve kalitede mallar ile piyasada karşılaştırmasıdır. Gelişmekte olan ülkelerde birbirinden çok farklı çeşit, miktar ve kalitede mal üreten çok farklı maliyet ve imkanlarla çalışan firmaların bir arada bulunması karşısında gerek bu üretici birimlerin kendi aralarında giderek ortak özellikler ve maleyet şartlarında çalışan firmalar haline gelmeleri ve gerekse tüketici birimlerin satın aldıkları mal ve hizmetin fiyat ve kalitesinden emin olabilmeleri de standardlaştırmanın geliştirilmesi ve yaygınlaştırılması ile mümkün olabilecektir. Bu nitelikleri ile standardizasyon;

-Milli ekonomiyi belirli hedeflere göneltir, milli karakterde bir sanayinin kurulması ve gelişmesinde öncülük yapar.

-Yan sanayi dallarının kurulmasını gelişmesini sağlar.

-İhracaatta üstünlüğü sağlar.¹⁹

¹⁹Sami GÜÇLÜ “Standardizasyonun Makro Ekonomik Açıdan Değerlendirilmesi” Standard Dergisi, 1989, Özel Sayı, s.19-20

5.4.Uluslararası Pazarlamada Standardizasyonun Yararları

Uluslararası pazarlama kavramı yönünden dar bir kapsam içerisinde standardizasyon, “özdeş üretim dizilerinin, özdeş fiyatla, özdeş dağıtım kanalları yardımı ile, özdeş geliştirme programlarının desteklenmesiyle farklı ülkelerde sunulması” olarak tanımlanmıştır.

Dış pazara ve çokuluslu bir yaklaşıma dayalı strateji içerisinde, standardizasyonun başlıca potansiyel yararları şu şekilde belirtilebilir.

-Önemli oranda maliyet tasarrufu: En somut ve genellikle en önemli alan ürün tasarımıdır. Standardizasyondan sağlanacak potansiyel ekonomiklik yalnızca ürün tasarımından değil, bazı endüstrilerde görüldüğü gibi, toplam maliyetlerin önemli bir kesimini oluşturan paketleme maliyetlerinden de sağlanabilmektedir. Bu alandaki en somut örnekleri gıda sektöründe görebiliriz.

Bazı firmalarca, evrensel anlamda ortak imaj geliştirmek, tasarım ve üretim maliyetlerinin azaltmak ve iletişim araçlarındaki mesaj karmaşasını ortadan kaldırmak için reklamlarında standardizasyona yöneldikleri gözlenmiştir.

Uluslararası pazarlardaki bu ve benzeri uygulama örnekleri, ürün tasarımının, paketlemenin ve geliştirme araç ve gereçlerinin standardizasyonun uluslararası pazarlamada önemli tasarruflar sağlayabileceğini göstermektedir.

-Müşteri ile dengeli ilişkiler: Maliyet indirimi olanaklarından ayrı olarak, bazı çokuluslu firmaların, müşteri ile olan anlaşmalarında dengeli

ilişki sağlayabilmek için standardizasyona yöneldikleri görülmüştür.

Ülke sınırlarının aşılmasında ve müşterilerle dengeli ilişkiler kurulmasında, ortak reklam mesajı ile çok yönlü pazarlardaki izleyicilere, farklı marka isimleri ve geliştirme uygulamaları ile ulaşma girişiminden kaynaklanabilecek riskler nedeni ile, teketim malları üreticileri çeşitli kampanyalarında standardlaştırmanın araç ve yöntemlerinin araştırmaya yönelmişlerdir. Unilever ve Nestle firmaları bu uygulamaların somut örneklerini oluşturmuşlardır.

-Yararlı düşüncelerden yararlanma: Dış pazarlarda, olanaklar ölçüsünde, en geniş şekilde yararlanılabilecek elemanların kazanılması ayrı bir önem taşımaktadır. Çünkü, yararlı düşüncelerin uygulanması sonucu, ürünler üzerinde evrensel bir beğeni yaratma olanağı doğacaktır. Bu görüş, özellikle reklamcılık ve geliştirme programlarının yaratıcılık konusundaki sorunlarını çözecek anahtardır.

Farklı ulusal pazarların her birinde ortalama düzeyde yaratıcı düşüncelerin bulunması kolay olabilir, ancak gerçekten yeni ve özgün yaklaşımların birbiri ile uyumlaştırılması kolay olmamaktadır. Standardizasyonu özendiren faktör gerçek, yararlı veya önemli düşüncelerin kıtlığıdır.

-Dengeli değerlendirme gereksinimi: Özellikle Batı Avrupa pazarlarında sosyo.ekonomik eğilimler, pazarlama politikalarında daha fazla standardizasyona yönelme şeklinde olmaktadır.

Standardizasyonun potansiyel yararına karşın, firmaların büyük bir çoğunluğunun, her ulusal pazarın farkı olduğu ve dolayısı ile kendine özgü pazarlama programlarının sağlanması gerektiği yargısı ile uluslar

arası pazarlarda etkinlikte buldukları görüşü savunulmaktadır.

Bununla beraber, özellikle çok uluslu firmaların zaman içinde giderek artan deneyimleri, pazarlama stratejilerinde bütünleştirilmiş yaklaşımda potansiyel kazançlar bulunduğunu göstermektedir.

Ürünlerin, ambalajların ve satış geliştirme yaklaşımlarının standardizasyonu, tüketiciler açısından daha dengeli ilişkiler sağladığı kadar, önemli oranda bir maliyet tasarrufunu da sağlayabilmektedir.

Ayrıca fiyat politikalarının uyumlaştırılması, çoğu kez daha iyi bir planlama ve kontrol sağlamaktadır.

Dolayısıyla ile, pazarlamada standardizasyonun etkileri dış pazarlara yönelmede ve uluslararası pazarlarda etkinlikte bulunmada, tüketiciler gibi pazarın odağını oluşturan bireylerden başlayabilmekte ve pazarlama yöntemlerinin fiziksel olarak uygulanmasında yararlanılan araç ve gereçlere değin uzanan bir pazarlama akışı içerisinde görülmektedir.²⁰

6.STANDARDLARIN SINIFLANDIRILMASI

Standardlar, çeşitli ölçülere ve hareket noktalarına göre sınıflandırılabilir. Ancak herşeyden önce, standardlaştırılması sözkonusu binlerce madde, mamül, yöntem ve hizmetin tümünde veya bir bölümünde ortaklaşa kullanılacak yararlanılacak bazı esaslarının belirlenmesine gereksinim vardır. Bu belirlenen gruba “Temel Standardlar” adı verilir. Birimler, semboller, standard sayılar, teknik resim çizim kuralları temel standartlara örnektir.

²⁰ Mete OKTAV “Dışa Açılmada Standardizasyonun Önemi” Standard Dergisi, 1987 Özel Sayı, s.47

Temel standartlardan yola çıkarak oluşturulan satandardları ise aşağıdaki gibi sınıflandırabiliriz.

6.1.Yapı Karakterlerine Göre Standardlar

-Madde Standardları: Meyve, sebze, tahıl, maden cevheri vb. hammaddeleri doğal durumları ile bir örnek yapan standartlardır.

-Mamül Standardları: Yarı işlenmiş ya da tam işlenmiş olarak kullanılan tarım ürünleri veya sanayi ürünleri ile ilgili standartlardır.

-Metod Standardları: Bir işin yapımında kullanılan ekipmanı ve o işin nasıl yapılacağını açıklayan standartlar.

-Kullanım Standardları: Ürünlerin nerede ve ne şekilde kullanılacağını ve tüketileceğini belirten standartlardır.

6.2.Uygulama Alanlarına Göre Standardlar

-İşletme Standardları: Belirli işyerlerinin yine belirli gereksinimleri için düzenledikleri standartlardır.

-Endüstriyel Standardlar: Aynı malı üreten endüstri kuruluşlarının ürünlerine uygulanan standartlardır.

-Ulusal Standardlar: Yasalarla görevlendirilmiş kuruluşların ulusal sınırlar içerisinde uygulamak üzere düzenledikleri standartlardır.

-Bölgesel Standardlar: Aynı bölge içerisinde olan ülkelerin ortak konularda yararlanmak amacıyla aralarında anlaşarak düzenledikleri ve birlikte uyguladıkları standartlardır.

-Uluslararası Standardlar: Uluslararası kuruluşların çalışmaları sonucunda ortaya çıkan ve dünya piyasalarında geçerli olan standartlardır.

6.3.Uygulama Şekillerine Göre Standardlar

-Zorunlu Standardlar: Standardizasyon kuruluşları tarafından ülke ihtiyaçları gözönünde tutularak düzenlenmiş uygulanması zorunlu olan standartlardır.

-Zorunlu Olmayan (İhtiyari) Standardlar: Standardizasyon kuruluşları tarafından ilgili çıkar grupları ile birlikte hazırlanan ancak uygulanması zorunluluğu olmayan standartlardır.²¹

Gelişmekte olan ülkelerde çoğunlukla tüketicinin can ve mal güvenliğini, sağlığını ve diğer çıkarlarını korumak, ihracatı arttırmak, geliştirmekte olan sanayiye belirli bir hedefe yönelmek gibi nedenlerden dolayı ulusal standardlar yasa ile zorunlu uygulamaya konulmaktadır.

Gelişmiş ülkelerde ise insan hayatının sağlığını ve güvenliğini ilgilendiren konuların dışında zorunlu standard uygulamalarına pek raslanmaz. Standardizasyonun eski ve köklü bir geçmişi olan bu ülkelerde etkin bir rekabet ortamı içerisinde çalışan ve aynı zamanda dış pazarlara da önemli ölçüde yönelmiş üreticiler ve bilinçli ve örgütlü tüketicilerin var olması zorunlu standard uygulamalarını zaman içinde ortadan kaldırmaktadır.

---

²¹Muammer KOCAOĞLU Standardizasyon ve Uygulamaları İstanbul, 1979, Osmanlı Matbaası, s.35-37

7.BELGELENDİRME

Üreticiler ve satıcılar yıllar boyu müşterilerine kalite güvencesi verebilme gereksinimi duymuşlardır. Başlangıçta bu güvenceler genellikle belirsiz ve yetersiz düzeyde olmuş, büyük ölçüde üretici ile satıcının işbirliğine bağlı kalmıştır. Ancak dünya ticaretinin gelişmesi, tüketicilerin bilinçlenmesi gibi nedenlerle mal ve hizmetlerin bir takım kalite normlarına, teknik spesifikasyonlara uygunluklarının teyid edilmesi amacıyla çeşitli sistemler ve yöntemler geliştirilmesi zorunluluğu doğmuştur. Bu yöntemler içinde en önemlisi ise belgelendirimdir.

Belgelendirme en genel tanımıyla bir ürün veya hizmetin standartlar veya teknik spesifikasyonlar açısından kurallara uygunluğunun araştırılarak onaylanması ve bunun yazılı hale getirilmesi çalışmasıdır.

Belgeleme programının amacı alıcıya malın belir bir kalitede olduğuna veya kalite gereklerine uyduğuna dair güven vermektedir.²²

20. yüzyılın başlarından itibaren ekonomik ve sosyal hayatta standardizasyonun öneminin çok daha iyi kavranması, standart uygulamalarının yaygınlaştırılması ve tüketicinin korunması için ülkeleri bazı önlemler almaya yöneltmiştir. Gerek tüketici ile doğrudan temas sağlanması ve gerekse tüketici için güvence sağlanması açısından ürün belgelendirme sistemlerinin kurulması, kısa vadede sonuç alınabilecek en etkili araç olarak görülmüştür.

Belgelendirme sistemi gelişmekte olan ülkelere dış piyasalara girişte kolaylık sağlamada önemli bir faktör olabilmektedir.

²²Emine KILDIRGICI, İhracatın Temel Taşı: KALİTE, İGEME Yayınları, Şubat 1991, s.24

Malların arzının yetersizliği ve gelişmekte olan ÷lkelerde yaygın olarak gör÷len rekabet eksikliğinden dolayı mal kalitesi düşük olmaktadır. Bu durumda zorunlu belgeleme sistemi minimum kalite seviyesini sağlamaktadır.

÷lkelerin kendi şartlarına uygun “ulusal belgelendirmem” sistemlerinin olması uluslararası ticarete önemli problemlere neden olur. Her ÷lkenin kendi koşullarına uygun belgeleme uygulamasına yönelmesi sonucu üretici-ihracatçılar her bir ÷lkenin ulusal belgesini sağlamak zorunda kalacaklardır. Bu işlemlerin pahalı ve zaman alıcı olması nedeniyle bu durum uluslararası ticarete “teknik engeller” olarak kabul edilmektedir.

÷lkelerin kendilerine özgü “ticaretteki teknik engelleri” yaygınlařtıķça, ÷lkeler karşılıklı olarak anlaşma yapma yoluna gitmektedirler. Bu anlaşmalar genellikle, ÷lkelerden birinde belgelenen bir ürünün ek bir test veya belgeleme gerektirmeden diğer ÷lkede de kabulünün esaslarına ilişkin olmaktadır. Bu gelişmeler ise, ÷lkeler arasındaki karşılıklı anlaşmaları organize eden “Bölgesel veya Uluslararası Belgelendirme Örgütleri”nin ortaya çıkmasında etken olmuştur.

Belgelendirme kuruluşu, üretici ile tüketici arasındaki zincire sonradan ve dışardan katılan bir organdır.

Belgelendirme kuruluşu için en önemli konu “güvenirlilik”tir. Gerek ulusal gerekse uluslararası herhangi bir belgeleme kuruluşunun güvenilirliği aşağıdaki şartlara bağlıdır;

-Yasal bir temel,

- Ayrıntılı ve açık bir belgelendirme düzeni,
- Olası problemlerin çözümünde başvurulabilecek sorumlu bir mercinin varlığı.

Belgelendirmenin gerek üreticiye gerekse tüketiciye sağlaması gereken temel koşullar şunlardır;

- Belge malın, üretim tesislerinin veya üretim kontrollerinin değerlendirmesini yapmalı ve açıklamalıdır,
- Kabul edilmiş belirli standartlara uygunluğu tesbit ve teyid etmelidir,
- Standartların ve belgelendirmenin yasalar tarafından zorunlu kılındığı durumlarda tüketiciye uygunluğu bildirilmelidir.

Belgelendirme işmeleri ana hatları ile tüm ülkelerde uygulanmaktadır. Bu sistemin uygulanabilirlik niteliğini kazanması için ise aşağıdaki altyapı unsurlarının varolması gerekmektedir.

- Belli bir malın tespit edilmiş standardı olmalıdır.
- Bu standardta test (muayene) yöntemi de tanımlanmalıdır.
- Test yöntemlerinin etkin olarak uygulanmasını sağlayacak teknik bilgi ve ekipman yeterli düzeyde olmalıdır.²³

7.1.Standardizasyonda Belgelendirme Uygulamaları

Standardizasyonda belgelendirme uygulamaları, ulusal ve uluslararası bazda farklılıklar göstermektedir. Bunun temel nedeni;

²³Ruşen DEMİREL, İhracatta Standardizasyon ve Kalite Kontrolü, İGEME Yayınları, 1989 s.40-43

ülkelerin hukuksal ve teknik altyapıları ile bilgi düzeylerinin farklılıklar taşımasıdır.

Ulusal ve uluslararası platformlarda uygulanan belgelendirme yöntemlerini 7 anabaşlık altında toplayabiliriz:

-Tip test metodu: Bu metod yalnızca ürün örneklerinin test edilerek bir spesifikasyona uygunluğunun araştırıldığı en basit ve en sınırlı araştırma sistemidir. Avantajı minimum düzeyde harcama gerektirmesidir. Ancak zayıf noktası, üreticinin ayın kalite düzeyini sürdürüp sürdürmediğini araştırmadığından devam eden üretimin uygunluğu konusunda güven verememesidir.

-Tip test sonrası piyasa örnekleri ile gözetim metodu: Bu belgelendirme sistemi tip test metoduna dayanmakla birlikte, piyasadan alınan örneklerin denenmesi yoluyla süregelen üretimin uygunluğu konusunda belirli bir oranda gözetim olanağı sağlamaktadır.

-Tip test sonrası fabrika örnekleri ile gözetim metodu: Bu belgelendirme sistemi hataların üretim sırasında giderilmesine olanak tanır.

-Tip test sonrası piyasa ve fabrika örnekleri ile gözetim metodu: Bu sistem tip test metoduna dayanmakla birlikte 2 ve 3 no'lu metodların avantajlarına sahip olmaktadır.

-Üretim yeterliliğinin değerlendirilmesi ve tip test sonrası fabrika ve piyasadan alınan örneklerle gözetim metodu: Bu metod spesifikasyonlara uygunluğun sürekli denetimi açısından güvenilir bir sistem olarak pek çok belgelendirme örgütüncce yaygın bir şekilde kullanılmaktadır. Bu yöntem esas olarak tip test metoduna dayanmakla birlikte imalatçının

yeterliliğinin araştırılması, onaylanması ve daha sonra gerek periyodik üretim yeri incelemeleri, gerekse fabrikadan ve piyasadan alınan örneklerin test edilmesi ile sürekli bir gözetim olanağı sağlamaktadır.

-İmalatçının yeterliliğinin incelenmesi ve onayı: Bu metod üretim tekniğini, kalite kontrol organizasyonunun, tip ve rutin test olanaklarını değerlendirerek üreticinin istenen bir ürünü, istenen bir spesifikasyona uygun olarak imal edilebilme yeterliliğinin araştırılması ve belgelendirilmesi esasına dayanmaktadır.

Metod özellikle bir üretim tekniğini ve hammaddenin üretimini kapsadığı halde sonuçta belirli bir spesifikasyona sahip olmayan çok çeşitli formda mamuller ortaya çıkaran imalatlara uygulanmaktadır.

-Parti mallarının belgelendirilmesi metodu: Bu sistem istatistiksel metodlara göre alınan numunelerin denetlenmesinden sonra spesifikasyona uygunluğu yönünden parti malının belgelendirilmesi esasına dayanmaktadır.²⁴

8.DIŞ TİCARETTE TARİFE DIŞI ENGELLER, TEKNİK ENGELLER VE STANDARDİZASYON

8.1.Dış Ticarete Tarife Dışı Engellerin Tanımlanması

Tarife dışı engeller kavramı, gümrük tarifeleri dışında, uluslararası mal ve hizmet akımlarının normal gelişimini etkileyen her türlü potilika ve uygulamaları ifade eder. Büyük çoğunluğu ithalat kısıtlamalarına yönelik olmakla birlikte, ihracatın ve diğer döviz

²⁴A. İlhan GÜÇLÜ “Standardlara Uygun Üretimin Yararları ve Belgelendirmenin Önemi” Standard Dergisi, 1990, Özel Sayı, s.43

kazandırıcı işlemlerin teşvik edilmesi amacıyla da kullanılmaktadır.²⁵

1970'lere kadar genel olarak, devletin yerli sanayii korumak için kullandığı geleneksel araç gümrük tarifeleridir. Fakat zamanla müdahale araçlarında büyük bir artma ve çeşitlenme ortaya çıkmıştır. Tarife dışı engellerin bir bölümü özellikle 1973'den sonra sanayileşmiş ülkelerde yaygınlık kazanan "yeni korumacılık" anlayışı içinde yoğun olarak kullanılmaktadır.

"Yeni korumacılık" olarak adlandırılan ve esas olarak 1970'lerden sonra ivme kazanan korumacılık, Frederich List'in savunduğu yavru sanayilerin korunmasına yönelik korumacılıktan tamamen farklıdır. List'in savunduğu korumacılıkta, ulusal sanayinin dış rekabete karşı korunabilmesi için ekonominin dünya ekonomik sisteminden geçici olarak kopması söz konusu iken, yeni korumacılıkta, koruma araçları uluslararası ticaret sisteminin entegre bir parçası haline gelmiştir ve bu araçları kullanan ülkenin dünya ticaret sisteminden kopması söz konusu olmamaktadır.

Yeni korumacılık, sanayileşmiş ülkelerde, özellikle geleneksel sanayi dallarında uluslararası rekabet gücünün zayıflamasına ve söz konusu sanayi dallarında işsizlik oranlarının yükselmesine bir tepki olarak doğmuştur. Yeni korumacılığın nasıl ortaya çıktığını ve niteliklerini kavrayabilmek için 1970 öncesi ve sonrası dönemleri karşılaştırmak gerekir. 1948-1973 arası dönemde dünya toplam üretim ve ticareti hızla geliştirmiştir. Bu dönemde dünya toplam üretimi yılda ortalama %5 oranında artarken, ihracat yılda ortalama %7'lik bir hızla artmıştır.²⁶ Bu

²⁵S.Rıdvan KARLUK, Uluslararası Ekonomi, Bilim ve Teknik Yayınevi, Üçüncü baskı, İstanbul, 1991, s.193

²⁶Makbule KÜÇÜKSÖZEN, Esen EDREMİTLİOĞLU, "Ticarette Teknik

durum, gelişmiş sanayi ülkelerinin ticaret bilançolarının net fazlalar vermesi ile sonuçlanmıştır. Dolayısıyla, gelişmeler, dünya ticaretinde liberalleşme eğilimleri için uygun bir ortam yaratmıştır. Bu ortamda, GATT'ın önderliğinde gerçekleştirilen uluslararası ticaret görüşmeleri sonunda tarife oranlarında önemli sayılabilecek oranda indirimler gerçekleştirilmiştir. 1973 Petrol Şokundan sonra, bu olumlu gelişmelerin aksine, sanayileşmiş ülkelerde korumacı eğilimler gündeme gelmiştir. 1930'ların korumacı politikalarından önemli ayrılıklar gösteren ve ekonomi literatürüne “yeni korumacılık” olarak geçen bu politikaların belirgin niteliklerinden bir tanesi de uluslararası ticaretin önüne “tarife dışı engeller” diye bilinen engelleri koymasıdır. Türleri binlere yaklaşan ve dünya üretim, ticaret ve refahının gelişmesini ciddi şekilde tehdit eden bu engellerin, özellikle Türkiye'nin de içinde bulunduğu “yeni sanayileşen ülkeler”in ihracatlarını önlediği günümüzde, sanayileşmiş ülkelerin bu ülkeleri liberalleşmeye çekerken, yeni korumacılık olgusunun faturasının da yine bu ülkelere yüklendiği görülmektedir.

8.2.Tarife Dışı Engellerin Sınıflandırılması

Tarife dışı araçların en belirgin özelliği, tesbit edilmelerinin çok güç olmasıdır. Bu araçlar, miktar kısıtlamalarından, gönüllü ihracat sınırlamalarına, üretim ve ihracat sübvansiyonlarından, sayı ve türlerinin belirlenmesinin mümkün olmadığı çeşitli idari ve teknik engellere kadar çok çeşitli türleri kapsamaktadır. Dolayısıyla, tarife dışı önlemler çok çeşitlilik göstermekte ve bu konuda yapılan tanımlar arasında da farklılıklar bulunmaktadır. GATT'ın bu alana ilişkin bir araştırması 600

Engeller (GATT Sisteminde ve Avrupa Birliğinde)”, T.C. Başbakanlık HDTM, Dış Ticarete Standardizasyon Genel Müdürlüğü, Eskişehir, 1994, s.1

kadar tarife dışı önlemin varlığını ortaya koymaktadır.²⁷

Tarife dışı önlemler, ticaret engeli olarak uygulanabilecek her türlü dış ticaret politikası aracını içerir. UNCTAD (Birleşmiş Milletler Ticaret ve Kalkınma Konferansı) Sekretaryası, “Ticaret Önlemlerine İlişkin Veri Tabanı” diye adlandırılan, dünyada uygulanan tarife dışı önlemlerin kapsamlı bir envanterini tutmaktadır. Bu envanter kapsamına giren tarifedışı önlemler, “ithal mallarıyla yur içinde üretilen mallar arasında pratikte ya da potansiyel olarak farklı işlemlerin uygulanmasına neden olan ve ülkelerin sınırında alınan önlemlerden” oluşmaktadır.

Aşağıdaki tabloda UNCTAD’ın hazırladığı ayrıntılı sınıflandırmaya dayanarak düzenlenen tarife dışı önlemler görülmektedir.²⁸ Farkedileceği gibi çalışmamızın esasını oluşturan “teknik gerekler” tablosunun “Diğer Önlemler” kısmında yer almaktadır.

---

²⁷M. KÜÇÜKSEZEN, E. EDREMITLİOĞLU, s.3

²⁸Tarife Dışı Engeller hakkında geniş bilgi için bkz. KARLUK, s.193-209

TABLO-1

1.MALİ ÖNLEMLER

1.1.İthalata özgü vergiler

1.1.1.Tarifeler

1.1.1.1.Kotalı tarifeler

1.1.1.1.1.Kotalı advalorem tarifeler

1.1.1.1.2.Kotalı spesifik tarifeler

1.1.1.1.3.Kotalı bileşik tarifeler

1.1.1.2.Dönemsel tarifeler

1.1.1.2.1.Dönemsel advalorem tarifeler

1.1.1.2.2.Dönemsel spesifik tarifeler

1.1.1.2.3.Dönemsel bileşik tarifeler

1.1.1.3.Spesifik bir alt eşige sahip advalorem tarifeler

1.1.2.Beyan edilen değere göre uygulanan vergiler

1.1.2.1.Advalorem vergiler

1.1.2.2.Spesifik vergiler

1.1.2.3.Bileşik vergiler

1.1.3.Hesaplanmış değere göre uygulanan vergiler

1.1.3.1.Değişken ithalat vergileri

1.1.3.1.1.Değişken prelevmanlar

1.1.3.1.2.Değişebilir bileşken

1.1.3.2.Ticari anlaşmaya özgü vergiler

1.1.3.2.1.Telafi edici vergiler

1.1.3.2.2.Anti-damping vergileri

1.2.Ürüne özgü vergiler

1.2.1.Advalorem vergiler

1.2.2.Spesifik vergiler

1.2.3.Birleşik vergiler

2.MİKTAR KISITLAYICI ÖNLEMLER

2.1.Yasaklamalar

2.1.1.Tümünden yasaklamalar

2.1.1.1.Genel yasaklamalar

2.1.1.2.Sağlık ve güvenlik yasaklamaları

2.1.1.3.Yaban hayat yasaklamaları

2.1.1.4.Yasaklamalar (sansür)

2.1.1.5.Dönemsel yasaklamalar

2.1.2.Koşullu yasaklamalar

2.1.2.1.Koşullu genel yasaklamalar

2.1.2.2.Menşeye dayanan yasaklamalar

2.1.2.3.Yasaklamalar (belirli alıcılar istisna olmak

üzere)

2.1.2.3.1.İthalatta devlet tekeli

- 2.1.2.3.2.Tek bir ithalatçının varlığı
- 2.1.2.4.Belirli kullanım yasakları
- 2.1.3.Kotalar
  - 2.1.3.1.Genel kotalar
  - 2.1.3.2.Global kotalar
  - 2.1.3.3.Ülke kotaları
  - 2.1.3.4.Dönemsel kotalar
  - 2.1.3.5.Gönüllü ihracat kısıtlamaları

3.İTHALAT RUHSATLARI

- 3.1.Otomatik olmayan ruhsatlar
  - 3.1.1.Giriş kontrolü için verilen ruhsatlar
    - 3.1.1.1.İhtiyari ruhsatlar
      - 3.1.1.1.1.Genel ithalat lisansları
      - 3.1.1.1.2.İhtiyari lisanslar
      - 3.1.1.1.3.Otomatik olarak verilen lisanslar
      - 3.1.1.1.4.Vizeli beyan
      - 3.1.1.1.5.Seçilmiş alıcı lisansları
      - 3.1.1.1.6.İthal izni
    - 3.1.1.2.Koşullu ithalat ruhsatları
      - 3.1.1.2.1.İhracata bağlı lisanslar
      - 3.1.1.2.2.Arza bağlı lisanslar
      - 3.1.1.2.3.Yurt içi alıma bağlı lisanslar
      - 3.1.1.2.4.Yabancı finansmana bağlı lisanslar
  - 3.1.2.Standardlara uygunluğunun kontrolü için verilen

lisanslar

- 3.1.2.1.Sağlık ve güvenlik lisansları
- 3.1.2.2.Teknik standart lisansları
- 3.1.2.3.Sansür lisansları
- 3.2.Otomatik olarak verilen ruhsatlar
  - 3.2.1.Gözetim amaçlı lisanslar
  - 3.2.2.Liberal lisanslar
  - 3.2.3.Otomatik olarak verilen lisanslar
  - 3.2.4.Vize koşulu olmayan beyan
  - 3.2.5.Topluluk içi gözetim sistemi

4.FİYAT DÜZEYİNİN KOTROLÜ

- 4.1.Asgari fiyat sistemi
  - 4.1.1.Asgari genel ithalat fiyatı koşulu
  - 4.1.2.Referans ithalat fiyatı koşulu
  - 4.1.3.Temel ithalat fiyatı koşulu
  - 4.1.4.Başlangıç fiyatı sistemi
- 4.2.Fiyat soruşturması
  - 4.2.1.Anti-damping soruşturması
  - 4.2.2.Telafi edici vergi soruşturması

4.3.Fiyat gözetimi

4.3.1.Fiyat gözetim sistemi

5.DİĞER ÖNLEMLER

5.1.Teknik gerekler

5.1.1.Sağlık ve güvenlik düzenlemeleri

5.1.2.Teknik standartlar

5.1.3.İşaretleme ve ambalajlama koşulları

5.2.İthal ikamesi üretimi desteklemek için alınan önlemler

5.2.1.Üretim sübvansiyonları

5.2.1.1.Hammadde sübvansiyonları

5.2.2.Emek sübvansiyonları

5.2.3.Sermaye sübvansiyonları

5.2.3.1.Yatırım yardımları

5.2.3.2.Araştırma ve geliştirme yardımları

5.2.3.3.Ürüne özgü hızlandırılmış amortisman

5.2.4.Ürüne özgü vergi imtiyazları

5.9.Diğer ithalat önlemleri

5.9.1.Çok Elyaflılar Anlaşması (MFA)

5.9.1.1.MFA kotası

5.9.1.2.MFA müzakere düzeyi

5.9.1.3.MFA ihracat kontrolü

5.9.2.Ek gümrük formaliteleri

5.9.3.İthalat teminatları

8.3. Teknik Düzenlemelerin ve Standardların, Uluslararası Ticarete Teknik Engel Olarak Kullanımı ve Gatt Sistemi

Uluslararası ticaret sisteminin esas olarak iki eğilime konu olduğunu söylemek mümkündür. Bir yandan GATT çerçevesinde düzenlenen çok yanlı ticaret görüşmeleri aracılığı ile uluslararası ticaretin liberalleşmesi yönünde önemli kararlar alınmış ve uygulanmıştır.

Böylece GATT, uluslararası ticareti düzenleyen ve üzerinde anlaşılan tek çok taraflı sözleşme olmuştur.²⁹ Öte yandan da dünya üretim ve ticaretinin büyüme hızının düşmesinin ve belli bazı sektörlerde işsizlik oranının artmasının da baskısıyla, çok çeşitli tarife dışı engellerle, ticaretin engellendiğine tanık olunmuştur.

Bu arada, “standardlara uygun düşmeme” ithalatı kısıtlamanın önemli gerekçelerinden birisi durumuna gelmiştir.

Hükümetlerin çeşitli mal veya araçların teknik özellikleri konusunda koydukları standartlar veya bunların kullanımına ilişkin çıkarttıkları idari yönergeler, her ne kadar başka amaçlar için konulmuş gözükseler de, doğrudukları etkiler bakımından dış ticaret engeli niteliğindedirler. Bu gibi düzenlemeler, tüketicinin korunması, toplum sağlığı veya kişi güvenliği gibi nedenlerle çıkartılmış olabilir. Ancak yabancı ihracatçıların bunlara uyma zorunluluğu, dış ticaretin güçlüklerini artırarak uluslararası mal alımlarını engelleyici sonuçlar doğurur.

Genellikle konulan teknik standartlarla birlikte, mal veya

²⁹KARLUK, s.260

aracıların bu standartlara uygunluğunu test etmek için gerekli analiz yöntemleri de belirtilir. Dolayısıyla bu amaçla görevlendirilen kuruluşlara ithal mallarının denetimini yaptırıp standartlara uygunluğuna dair belge almak gerekir.

Bu gibi teknik standartlar yerli üreticilere, yabancı rakipler karşısında bir üstünlük sağlar. Çünkü yerli firmaların bunlara uyması oldukça kolaydır. Yabancı firma önce ilgili ülkede yürürlükteki teknik standardın ne olduğunu araştırarak, sonra da malını o ülkedeki bir gözetim firmasına gönderecek teknik standarda uygunluğunu belgelendirecektir. Bütün bunlar ise önemli masraf ve gecikmelere yol açabilir.

Dış ticarete bu gibi teknik ve idari düzenlemelere “görünmez engel” (invisible barriers) adı da verilmektedir.

Teknik düzenlemelerin ve standartların uluslararası teknik engel olarak kullanımı;

-Ülkelerin standard ve teknik düzenlemeleri arasındaki farklılıktan,

-Test deney yöntemleri ve belgelendirme prosedürlerindeki farklılıktan,

-Ülkeler arasında uygunluk değerlendirme (test ve belgelendirme) sistemlerinin yeterliliğine duyulan güvensizlik ve bu nedenle test ve belgelendirme işlemlerinin tekrar edilmesinden kaynaklanmaktadır.

Teknik düzenlemelerin ve standartların, uluslararası ticarete teknik engel olarak kullanımının bertaraf edilmesi amacıyla yapılan çalışmalar sonucunda GATT çerçevesinde 1979 yılında “Ticarette Teknik Engeller Kodu” ya da “Standartlar ve Teknik Yönetmelikler Kodu”

imzalanmıştır.

1979 yılında Tokyo Round'da hazırlanan Standardlar ve Teknik Yönetmelikler Kodu genişletilerek daha açık hale getirilmiş ve Uruguay Round Nihai Senedi'ne dahil edilmiştir. Ayrıca koda taraf ülkelerin standardizasyon organlarının katılması beklenen Uygulama Kodu da metne eklenmiştir.

1994 GATT Uruguay Round Anlaşması, uluslararası standartların ve uygunluk değerlendirme sisteminin, üretimde kaliteyi ve verimliliği artıracığı ve uluslararası ticaretin yönetimini kolaylaştıracağı düşünülerek kabul edilmiştir.

Teknik spesifikasyonların ticarete engel oluşturmaması ve uygunluk değerlendirme işlemlerinde yerli ve yabancı ürünler arasında ayırım yapılmamasını öngören Genel Anlaşmanın 3 (1). maddesi ile teknik yönetmelik ve standartların keyfi olarak kullanılmasına araç olmasının men edilmesini öngören ve söz konusu teknik kuralların belirli koşullarda kullanılmasını meşru kılan Genel Anlaşmanın 20 (6). maddesi söz konusu Anlaşmaya dayanak oluşturmaktadır.

Söz konusu anlaşmanın önemli unsurlarını kısaca şöyle özetlemek mümkündür³⁰;

-Bir ülke herhangi bir standardı kabul etmeden önce, standardizasyon kurumu, GATT Ticarete Teknik Engeller Anlaşması'na taraf olan ülkelerdeki ilgili tarafların, taslak standard hakkındaki görüşlerini alabilmek için 60 gün bekleyecek, bu süre acil güvenlik, sağlık

³⁰M.KÜÇÜKSÖZEN, E.EDREMITLİOĞLU, s.13-21

ve çevre problemleri söz konusu olduğunda kısaltılabilecektir.

-Ulusal standardizasyon kurumları, standard hazırlanırken, kabul edilirken ve uygulanırken uluslararası ticaret için gereksiz engeller oluşturmaktan kaçınacaklardır.

-Standardların ve teknik düzenlemelerin mümkün olduğunca geniş bir temelde uyumlaştırılabilmesi için ulusal standardizasyon kurumları olanakları ölçüsünde katkıda bulunacaklardır. Standardizasyon kurumları uygun durumlarda ürün standardlarını şekilsel olarak değil, işlevsel yönünden belirleyecektir.

-Asgari her altı ayda bir, standardizasyon kurumları çalışma programlarını yayımlayacaklardır.

-Kod'a kabul edilecek veya Kod'dan geri çekilecek standardizasyon organları durumu Cenevre'de bulunan ISO/IEC Bilgi Merkezine bildireceklerdir. Bildirim söz konusu organların ad ve adresleri ile standardizasyon faaliyetlerini kapsayacaktır.

-Teknik düzenlemelerde yer ve yabancı ürünler aynı işleme tabi olacaklardır. Teknik düzenlemeler hiç bir zaman belirlenmiş hedefin dışına çıkmayacaklar ve uluslararası ticaret için kısıtlayıcılık taşıyacaklardır.

-Uluslararası standardların varolmadığı ya da uygun olmadığı ve teknik düzenlemelerin diğer ülkelerin ticareti üzerinde büyük etki yapmasının olası olduğu durumlarda, taraflar diğer tarafları en kısa sürede haberdar ederek söz konusu düzenleyici tanıtacaklardır. GATT sekreteryası da düzenleme kapsamındaki ürünler konusunda haberdar edilecektir.

-Anlaşmanın 12. maddesine göre gelişme yolundaki ülkeler'e (GYÜ) kaydırıcı ve özel muamele tanınmaktadır. Taraflar GYÜ'lerin gelişme, finansman ve ticaret ihtiyaçlarını bu anlaşmanın gerekleri açısından gözönünde bulunduracaklardır. GYÜ'ler teknik düzenlemeleri ve standartları kendi kalkınma ihtiyaçlarına göre hazırlayabilecekler ve diğer taraflar GYÜ'lerin gelişme, finansman ve ticaret ihtiyaçları ile bağdaşmayan uluslararası standard ve yöntemleri uygulamalarını beklemeyeceklerdir. Ticarete Teknik Engeller Komitesi GYÜ'lere bazı geçici istisnalar tanıyabileceklerdir.

GATT'ın Tokyo Round sonucunda oluşturduğu Ticarete Teknik Engeller Kodu, Avrupa Birliği'nce de temel alınmaktadır. Buna rağmen 1987-1992 yılları arasında Tek Avrupa Pazarı'nın oluşturulması sürecinde yeni standardizasyon ve kalite sistemi geliştirilmiş ve bu çalışmalar artık GATT'a örnek oluşturmaya başlamıştır. Çalışmamızın bundan sonraki bölümünde AB de standardizasyon konu incelenecektir.

II. BÖLÜM

AVRUPA BİRLİĞİNDE STANDARDİZASYON

1.İÇ PAZARIN OLUŞUMUNUN TAMAMLANMASI VE TEKNİK ENGELLER

Avrupa Birliği'nin geçmiş yıllarda karşılaştığı en büyük sorunlardan biri de milli pazarların maliyetleri artırıcı bir şekilde bölünmüş olmasıdır. AB'de bir iç pazarın yaratılması yeni bir hedef olmayıp, Avrupa Topluluğu'nu kuran Roma Antlaşmasının ikinci maddesi ile belirlenen ancak bugüne kadar tam olarak ulaşılamamış olan en önemli amaçlardan biridir. Üye ülke pazarlarının tek bir topluluk pazarı olarak bütünleştirilmesi olarak tanımlanabilecek "iç pazar" hedefinin gerçekleştirilmesi, üyeler arasında, mal, hizmet, kişi ve sermaye dolaşımının önündeki fiziki, teknik ve mali engellerin kaldırılmasına ve milli yasaların bu pazarın işleyişinin gerektirdiği ölçüde yakınlaştırılmasına bağlı bulunmaktadır. İç pazarın hukuki temeli, Tek Avrupa Senedi'dir.³¹

İç pazarın oluşturulması gereği ilk defa 1983 Stuttgart zirvesinde gündeme gelmiştir. İç pazar, bu zirvede ele alınan ekonomik reform

³¹Rıdvan KARLUK, Avrupa Birliği ve Türkiye, Beta Yayınları, Eskişehir, 1994, s.23

programının en önemli unsurlarından biri olmuştur. Bu karar doğrultusunda AT Konseyi, Komisyon'dan iç pazarın 1992 yılına kadar gerçekleştirilmesi için somut önerilerde bulunmasını istemiştir. Komisyon bu istek üzerine 1985 tarihinde Milano'da toplanan Bakanlar Konseyi'nde gündeme gelen İç Pazar Oluşumunun Tamamlanması konulu Raporu kabul etmiştir. Beyaz Kitap olarak bilinen raporda, Avrupa Topluluğuna üye ülkeler arasında iç sınırlardan tamamen arındırılmış gerçek bir topluluk iç pazarın 1992 yılına kadar oluşturulması amacıyla, mal hizmet, kişi ve sermayenin serbest dolaşımını önündeki fiziki, teknik ve mali nitelikteki engellerin kaldırılmasına yönelik 300 civarında yasa önerisi hazırlanmıştır. Bu önerilerin her birinin Komisyon tarafından Konsey'e sunulduğu ve Konsey tarafından, kabul edilişi için bir takvim belirlenmiştir. Bunun sebebi, iç pazar oluşumu doğrultusunda kaybedilen ilerlemeyi ölçme imkanı yaratmaktır.

Bu amaç doğrultusunda AT Komisyonu, Beyaz Kitap'tan sonra her yıl iç pazar sürecindeki ilerlemeyi gösteren beş rapor yayınlamıştır. Sonuç olarak iç pazar 1 Ocak 1993 tarihinde gerçekleştirilmiştir.

İç pazarın oluşumu açısından en az Beyaz Kitap kadar önem taşıyan bir başka belge de, 1987 Temmuz ayında yürürlüğe giren Tek Avrupa Senedi'dir. Roma Antlaşmasının 236'ncı maddesine dayanılarak Antlaşma üzerinde yapılan en önemli ve kapsamlı değişiklikler paketi olarak nitelendirilen Tek Senet, iç pazarın 1993 yılına kadar tamamlanması için gerekli sürükleyici gücü sağlamakta ve hukuki yapıyı oluşturmaktadır. Tek Avrupa Senedi, Roma Antlaşmasının bazı maddelerini değiştirerek iç pazarın tanımını yapmış ve pazarın kuruluşu ile ilgili prensipleri düzenlemiştir. Konsey'in kararlarındaki oybirliği

şartı kaldırılarak, tam üyelik, mali konular, kişilerin serbest dolaşımı ve üye ülkelerde çalışanların hak ve çıkarları konuları dışında kalan alanlarda “nitelikli çoğunluk” kuralı getirilmiştir.

Komisyon iç pazarın tamamlanmasının yaratacağı kazançları bilimsel olarak değerlendirmek üzere bir rapor hazırlatmıştır. Cecchini Raporu olarak bilinen bu çalışmaya göre, iç pazarın birleştirilmesi sonucu, orta vadede Topluluk çapında 170-250 milyar ECU tutarında bir ekonomi sağlanacaktır. Bu miktar, üye ülkelerde yaratılan toplam GSMH'nin %4.5 - %6.5'ine denk gelmektedir. Aynı Rapor'a göre tek pazara ulaşılması 2 milyon kadar yeni iş imkanı yaratacaktır. Zaman içinde tüketici fiyatlarında %6'ya ulaşan düşüşler sağlanabilecektir. Cecchini Raporu, 12 ayrı piyasada sınır kontrollerinin AT'na yüklediği maliyetleri değil, aynı zamanda iç pazarın tamamlanmasının getireceği fırsat ve yararları da ortaya koymuştur.

TABLO-2
İç Pazarın Tamamlanması İle Topluluğun Potansiyel Kazançların
Mikroekonomik Tahminleri
(7 üye için 1985 fiyatları ile)(*)

Kazançlar	Milyar ECU	Topluluk GSMH yüzdesi
1.Ticarete konan engellerin kaldırılması	8-9	0.2-0.3
2.Üretimi engelleyen sınırlamaların kaldırılması	57-71	2.0-2.4
3.Engellerin kaldırılmasından doğan kazançlar alt toplamı	65-80	2.2-2.7
4.Ölçek ekonomilerinden tam yararlanma	61	2.1
5.Rekabet artışından doğan kazançlar ve tekel gelirleri	46	1.6
6.İç pazarın sağlayacağı kazançlar alt toplamı	62-107	2.1-3.7
7.Toplam kazançlar		
-7 ülke için 1985 fiyatları ile	127-187	4 1/4- 6 1/2
-12 ülke için 1988 fiyatları ile	170-250	4 1/4- 6 1/2

Kaynak: S. Rıdvan KARLUK, Avrupa Birliği ve Türkiye, s.27

(*) 7 ülke şunlardır; Almanya, Fransa, İtalya, İngiltere ve Benelüks. Adı geçen ülkeler Topluluk GSYİH'nın yüzde 88'ini üretmektedir.

İç pazardan beklenen olumlu gelişmeler, Raporun sonuçlarına göre, ana başlık olarak aşağıda verilmiştir.

-Arz yönünden etkiler açısından gümrük işlemlerinde, kamu alımlarında ve mali hizmetlerdeki engellerin kalkmasıyla elde edilecek maliyet tasarrufu sonucu kazançlar büyüyebilecektir.

-Üretimde büyük pazar için ölçek ekonomilerine yönelinerek irasyonelliklerin ve monopol karlarının azaltılması gerçekleştirilebilecektir.

-Yoğun rekabet ortamı oluşacaktır.

-Araştırma ve geliştirme faaliyetlerine daha fazla fon ayrılabilir.

-Talep yönünden etkiler açısından, daha düşük fiyatlar tüketici talebini harekete geçirecek, daha çeşitli mal üretimi ve kamu müdahaleleri için bütçeden daha az harcama yapılacaktır.

İç pazarın oluşumu doğrultusunda kaydedilen gelişmelerin önemli bir niteliği, her alanda eşit seviyede ilerleme gerçekleştirilmemiş olmasıdır. Konsey'in kabul ettiği önerilerin %68'i teknik engellerin kaldırılmasına yöneliktir.³²

Topluluk içi serbest mal dolaşımı önündeki engeller içinde en önemli grubu, "ulusal teknik standard ve yönetmelikler" oluşturur.

Teknik standard ve yönetmelikler;

-Üretimin rasyonelleştirilmesi,

-Tüketicilerin ve işçilerin "sağlık ve güvenliklerinin" korunması,

-Ürünlerin gerekli kalite şartlarının sağlanması,

-Ürün kalitesinin iyileştirilmesi,

-Doğal çevrenin korunması,

-Enerjinin daha ekonomik kullanımının sağlanması gibi amaçlarla hazırlanır. Teknik standard ve yönetmelikler, aynı zamanda, uygulandıkları ürünün ilgili ülke sınırları içinde üretim ve pazarlanmasının da düzenler. Bu olumlu özelliklerine karşılık, teknik standart ve yönetmelikler,

³²KARLUK, s.25-27

bir üye ülkeden diğerine önemli farklılıklar göstermeleri nedeniyle, malların üye ülkeler arasında serbest dolaşımı için birer “engel” teşkil etmektedirler.

Teknik standart ve yönetmelikler, üye ülke hükümetlerin vatandaşlarının sağlık, güvenlik ve refahlarının artırma hedeflerinin bir sonucu olarak hazırlanmış ve yasalaştırılmıştır. Ancak, hazırlanışları sırasında her üye ülkenin diğer üye ülkeleri dikkate almaması ve yalnızca kendi kurallarını uygulaması gerçeği karşısında, ülkelerarası ticareti önleyen birer engel hüviyetine bürünmüştür. Bu durum, üreticileri ya yalnız kendi ulusal pazarları için üretimde bulunma ya da üye ülke pazarı için ürünlerinin farklı versiyonlarını üretmek zorunda bıraktığından, tek ve geniş bir iç pazarın sağlayabileceği avantajlar gözönüne alınmamıştır.

1.1.Teknik Engellerin Ekonomik Maliyeti

Üye ülkelerarasındaki teknik yönetmelik ve standard farklılıkları nedeniyle diğer ülke pazarlarına ihracat yapmak isteyen üreticiler ürünlerini diğer üye ülkede geçerli olan ürün niteliklerine uydurabilmek amacıyla gerekli parayı ayırarak, bu niteliklerin neler olduğunu tesbite yönelik inceleme, soruşturma ve araştırmalar yaptırmaktadır. Bu araştırmaların sonuçları ışığında, genellikle bu ülkenin talep ettiği ürün özellikleri çerçevesinde ürünüyle ilgili farklı parçalar üretmek ve üretim düzeni ile stoklarında farklılaştırmaya gitmek durumunda kalmaktadırlar. Bu durum Birlikte, üretimin olması gerekenin üstünde bir maliyet ile gerçekleşmesine yol açmaktadır.

1.1.1.İşletmelere Getirdiği Mali Yük

Üye ülkelerarası mal ticaretinin olması gerekenin altında bir

seviyede gerçekleşmesi, bir takım ek maliyetlerin üstlenilmesine, üretim düzenin bozulmasına, birim maliyetin ve stok bulundurma maliyetinin yükseltilmesine neden olmaktadır. Bu faktörler özellikle mali kaynakları sınırlı küçük ve orta büyüklükteki işletmeler için oldukça büyük bir sorun doğurmaktadır. Teknik mevzuat ve standartların üye ülkeler arasında gösterdiği diğer bir olumsuz sonuç da; işletmeler arası işbirliğini caydırıcı bir etki oluşturmalarıdır.

Teknik engellerin işletmelere getirdiği mali yükleri şu başlıklar altında saptamak mümkündür;

-Bağımsız hareketin sonucu olarak meydana gelen tekrarlar nedeniyle araştırma ve geliştirme maliyetlerinde meydana gelen artış,

-Üretim düzeninin farklı ihtiyaçlara göre, yeniden düzenlenmesinin bir sonucu olarak, üretim verimliliğinde meydana gelen kayıp,

-Stoklama ve dağıtım maliyetlerinde artış,

-Küçük ulusal pazar bazında üretimde bulunmasının bir sonucu olarak dünya pazarlarında rekabet edebilirlik yönünden meydana gelen zayıflama.

1.1.2.Tüketicilere Getirdiği Mali Yük

Ticarette teknik engellerin tüketicilere getirdiği mali yükleri aşağıdaki başlıklar altında inceleyebiliriz:

-Dolaysız maliyetler; yüksek fiyat ve vergiler,

-Rekabetçi üretim ve pazarlama yapılarının -Birlik seviyesinde rasyonelleştirme eksikliğinden doğan dolaylı kayıplar.

1.2.Avrupa Topluluğu Hukuku Yönünden Teknik Engeller

Ulusal tedbirler, eğer sadece diğer üye ülkelerdeki benzerlerinin “eş değeri” iseler ve eğer malların serbest dolaşımı için birer engel teşkil ediyorlarsa, Topluluk hukuku açısından “yasal olmayan engel” olarak işlem görürler.

Roma Anlaşmasının 30. maddesi “ithalattaki miktar kısıtlamaları ile eş etkili önlemleri” yasaklamaktadır. Ancak bu maddeye getirilen istisnalar ile maddenin istenen etkiyi yaratması mümkün olmamıştır. Bu istisnaların birincisi; Avrupa Topluluğu’nda ürünlerin üretimi ve pazarlanması ile ilgili ortak bir politika mevcut değil ise, yerli ve yabancı ürünlere eşit uygulanmayan malların üretimi ve pazarlanması ile ilgili ulusal önlemlerin 30’uncu maddenin öngördüğü yasaklama kapsamına girmemesidir. “Karşılıklı tanıma” prensibine göre bir üye ülkede yasal olarak üretilmiş ve pazara sunulmuş bir ürünün diğer bir üye ülkenin pazarına sebestçe girebilmesini öngörür.

Ulusal yönetmelik ve standartlar prensip olarak malların üye ülkelerarası sebest dolaşımı için bir engel teşkil edemezler. Malların Birlik içi serbest dolaşımına yerli ve ithal ürünler arasında ayırım gözetmeksizin uygulanıyor olsalar dahi, engel olamazlar. Ancak bu kurallar, insan sağlığı ve güvenliğinin sağlanması, ticari işlemlerin adilliği ve tüketiciler ile çevrenin korunması gibi zorunlu koşulları sağlamak için gerekli olmaları halinde bunlar “yasal engel” olarak kabul edilmektedir.

Teknik engellerin Roma Anlaşmasının 30. maddesine rağmen mevcudiyetlerini sürdürebilmiş olmalarının nedeni, üye ülke standard ve

yönetmeliklerinin birbirinin eşdeğeri olmaması, yani bu kuralların amaçlarının veya bu amaçların gerçekleştirilme şekillerinin birbirine benzer olmamasıdır. Dolayısıyla üye ülkeler, diğer ülkelerin ürünlerini kendi ulusal yasalarının aradığı hedefleri (insan sağlığı, güvenliği, tüketicinin ve çevrenin korunması gibi) karşılamadığı gerekçesiyle engelleyebilmektedirler.

Teknik engellerin, Roma Anlaşmasının “ithalatta miktar kısıtlamalarıyla eş etkili önlemleri yasaklayan” hükmüne rağmen mevcut olmasının ikinci nedeni Anlaşmanın 36. maddesidir. 36. madde ile malların üye ülkelerarası dolaşımına “keyfi bir ayrımcılık ya da gizli bir sınırlama” aracı olarak kullanılmamak kaydıyla, kamu güvenliği, insan, bitki, hayvan sağlığının korunması nedeniyle yasak veya sınırlama getirilebilmektedir.

Bu istisnadan daha çok 30. maddenin yasaklama hükmünden sapma ve her defasında daha fazla oranda, Birlik içi ticareti koruyucu önlemler getirilmedi yasal dayanak olarak yararlanılmıştır. Avrupa Birliği mevcut engellerin giderilmesi amacıyla sözkonusu maddeyi, Adalet Divanının “Cassis de Dijon” davasından verdiği karar ışığında aşağıda belirtilen sınırlar dahilinde uygulamaktadır.

-Sözkonusu standard ve teknik yönetmelikler ile yerine getirilmesi gereken “zorunlu gerekler” arasında bir neden sonuç ilişkisinin bulunması gerekir,

-Düzenlemelerin, karşılanması gereken “zorunlu gereklerle” ilişkili olarak yerinde ve aşırı olmaması gerekir,

-Herhangi bir alternatif çözümün bulunmaması gerekir, eğer

ticareti daha az etkileyecek çözüm mevcutsa o uygulanmalıdır.

Üye ülke, diğer üye ülkeden gelen ürünün ithalini “genel ulusal menfaatlerine” uygun olmadığı (ülkesinde anlaşıldığı anlamda tüketicileri, kamu sağlığını ve çevreyi korumadığı) gerekçesiyle engellendiğinde söz konusu üye devlet bu engellemede haklı olduğunu ispatla yükümlüdür. Aksi halde bu engelleme 30. maddenin “eş etkili tedbirlerin” yasaklanmasına ilişkin hükmüne tabi olacaktır.³³

1.3. Teknik Engellerin Kaldırılması

Malların, kişilerin, hizmetlerin ve sermayenin serbest dolaşımını sınırlayan teknik engeller, (üye ülkelerin sağlık, standartlar, çalışma, güvenlik, tüketiciyi koruma ve çevre koruması gibi sebeplerle belirlenmiş oldukları milli mevzuatlar) amaçları aynı bile olsa, birinden diğerine farklılık göstermesi bakımından, bulunduğu ülkenin yasal gereklerini bütünüyle yerine getiriyor ise, bu kişi veya firma Birliğe üye diğer ülkelerde de aynı ekonomik faaliyetleri yapabilme ve hizmetleri görebilme hakkına haiz olmalıdır. Bu ilkelere hareketle, serbest dolaşımı önleyen teknik engellerin kolayca ortadan kaldırılması mümkündür.³⁴

Konsey, 18 aralık 1984’de, Topluluk içi ticarete tarife dışı engellerin kaldırılmasında kullanılacak tek bir idari dökümanın hazırlanmasını kabul etmiştir. Ticarete teknik engellerin kaldırılması konusunda Topluluk içinde önemli ilerleme sağlanmış olmasına rağmen Konsey, 7 mayıs 1985 tarihinde teknik uyum ve standartlar konusunda

³³İktisadi Kalkınma Vakfı, Topluluk İçi Ticaret Üzerindeki Teknik Engellerin Kaldırılması, İKV Yayınları, No:70, Şubat 1989, s.1-8

³⁴S. Rıdvan KARLUK Avrupa Birliği ve Türkiye, s.24

yeni bir yaklaşımı benimsemiştir.³⁵ Buna göre bu alandaki Topluluk mevzuatı, piyasaya sürülen ürünlere ait güvenlikle ilgili temel ihtiyaçları içerecektir. Bunlar belirlendikten sonra ayrıntılı standartlar, Topluluk standardizasyon kurumları tarafından belirlenecektir. Son hedefe ulaşınca kadar bir üye ülkede yasalara uygun olarak üretilmiş ve pazarlanmış ürünler, bazı önemli sağlık ve güvenlik sınırlarına bağlı kalmak şartıyla, Topluluğun her yerinde satılabilecektir.³⁶

2.AVRPA BİRLİĞİNDE STANDARDİZASYON POLİTİKALARI

2.1.Yasal Uyumlaştırma Politikası

Yasal Uyumlaştırma Politikası, Roma Antlaşmasınının 100. maddesine dayalı olarak yürütülmüştür. Sağlık, güvenlik, tüketici ve çevre koruması gibi kamu menfaatine giren konularda üye devletlerin, ulusal ürün yasalarında meydana gelen farklılıklar olduğundan, bu yasaların birbirine yaklaştırılması amacıyla, teknik düzenleme ve standartların Konsey direktifleriyle ve oybirliği esasına göre yapılan oylama sonucunda uyumlaştırılması esastan hareket edilmiştir. Bu politikaya “uyumlaştırma politikası” adı verilmiştir.

Yasal uyumlaştırma politikası çerçevesinde üye ülkelerin teknik düzenlemelerinin uyumlu hale getirilmeleri için, Topluluğun ortak mevzuat araçlarının kullanılması tercih edilmiştir. Bu araçlarla gıda maddeleri, kimyasal maddeler, gübreler, eczacılık ürünleri, motorlu araçlar, tekstil ürünleri, telekominikasyon ekipmanları ve elektrikli aletler gibi sektörlerde üye ülkeler arasında teknik mevzuatta ve

³⁵KARLUK, s.93

³⁶KARLUK, s.28

uygulamalarda uyumlaştırmaya gidilmeye çalışılmıştır. Bu kapsamda kabul edilen AT direktiflerinin son derece detaylı teknik ayrıntıları kapsamlarına almaları, bunların AT karar mekanizmaları içinde (Roma Anlaşması Madde; 100) kabul edilmeleri ve üye ülkeler tarafından uygulanmalarında büyük güçlüklerle karşılaşılmasına neden olmuştur.

Bu politikanın en büyük sakıncasından birisi de, mamüllerin hangi teknik şartları yerine getirmeleri gerektiğini en ufak ayrıntısına kadar açıkladığı halde, mamüllerin test ve belgelendirilmeleri konusunda bir uyumlaştırmamanın gerçek anlamda dikkate alınmamasıdır. Bu şartlar altında aynı tip mamül, iki ayrı ülkede aynı teknik düzenlemeye uygun olarak birbirinden bağımsız uygunluk değerlendirme prosedürlerine* sahip olmakta ve çoğu zamanda farklı tipte uygunluk belgeleri hazırlanmaktadır.

Sonuçta, uygulanan politika yetersizlikler ve eksiklikler nedeniyle üye ülkeler arasında var olan ticaretteki teknik engellerin ortadan kaldırılması için yeterli olmamış ve uygulanmaya çalışılan standardizasyon faaliyetinde zorunlu teknik düzenlemelerin yanında ihtiyari standardizasyon faaliyetinin, test ve belgelendirme hizmetlerinin de dikkate alınmasına karar verilmiştir.³⁷

*Teknik Düzenleme: Ürünün özelliklerini veya bunlarla ilgili üretim metotlarını, uygulanabilir idari hükümleri içeren ve uyulması zorunlu olan dökümanlardır. Bu teknik döküman uygulandığı bir ürüne, üretim metoduna göre terminoloji, sembolleri, ambalajlama, markalama veya etiketleme gereklerini de içerebilir veya sadece bunlardan biriyle ilgili olabilir.

Uygunluk Değerlendirme Prosedürü: Teknik düzenleme veya standartlarda belirtilen konu ile ilgili gerekleri tesbit etmek için dolaylı veya dolaysız olarak kullanılan prosedürlerdir. Uygunluk değerlendirme prosedürleri, numune alma, test etme ve denetleme; değerlendirme, dorulama ve uygunluk garantisi prosedürleri; bunların kombinasyonu ve onaylamayıda içerir.

³⁷ İktisadi Kalkınma Vakfı, s.9

2.2.Yeni Yaklaşım Politikası

Avrupa Birliği'nde, iç pazarın kurulabilmesi için malların serbest dolaşımı önündeki engelleri gidermek amacıyla yeni yaklaşım politikası oluşturulmuştur. Bu politika esas olarak, kamunun, halkın sağlık ve güvenliğini korumak zorunda olduğu ancak bu zorunluluktan ötürü ticarete engellere yol açacak durumlarda uygulanması gerekli ilkelerden oluşmaktadır. temel gerekler olarak adlandırılan bu ilkeler zorunludur.

Ancak yeni yaklaşım politikası, yalnızca temel gereklerle ilgili düzenlemeleri değil, aynı zamanda ihtiyari nitelikteki standardizasyon konusundaki düzenlemeleri ve ticari ürünler için uygunluk değerlendirme prosedürlerini de kapsamaktadır.

Yeni Yaklaşım Politikasının temelini,

-Karşılıklı tanıma,

-Seçici uyum,

-Karşılıklı bilgilendirme işlemi olmak üzere üç prensip oluşturmaktadır.

Karşılıklı tanıma; malların bir üye ülkede kurallara uygun üretilmesi ve pazarlanması halinde diğer bir üye ülkeye de serbestçe girebilmesi ve pazarlanmasıdır. Sağlık, güvenlik ve standartları, gıda bileşim kuralları vs. karşılıklı olarak tanımlanmalıdır. Özellikle ithal eden ülke tarafından, bir ürünün o ülkenin teknik şartnamesine uymamasından dolayı satışı yasaklanamaz. Alıcılar için, bir ürünün ihraç eden ülke kurallarına uygun olarak üretildiğinin ispatı zorunluluğu yoktur. Buna ek olarak, bir ürün ithal eden ülkede, ek testlere ve belgelendirme işlemine tabi tutulmamalıdır. Herhangi bir alıcı, arzu ettiği malı Birliğin herhangi

bir bölgesinden kısıtlamaya uğramaksızın satın alma hakkına sahip olacaktır.

Seçici Uyum; üye ülkelerin mevzuatının, topluluk mevzuatı ile uyumlaştırılarak değiştirilmesidir.

Bu konuda uyumlaştırmayı sağlayabilmek amacıyla CEN (Avrupa Standardizasyon Komitesi) ve CENELEC (Avrupa Elektroteknik Standardizasyon Komitesi)'in çalışmaları ve ortak endüstriyel standartları geliştirilmeleri öngörülmüştür.

Yeni yaklaşıma paralel olarak gelişmeler, Komisyonun esnekliğini ve çalışmalardaki hızını arttırmış ve yeni ticaretteki teknik engellerin yaratılmasını yavaşlatmıştır. 1987'de kabul edilen Tek Avrupa Senedi, İç Pazar konularında Konsey'e Komisyon tarafından hazırlanan direktif tasarılarını istenilen "oybirliğinden" ziyade "nitelikli oy çokluğu" yöntemi ile kabul etme iznini vermiştir.

Karşılıklı Bilgilendirme İşlemleri; üye ülkelerin yeni çıkaracakları mevzuat ve standartlarını kabul etmeden önce Komisyona bildirme zorunluluğunu içerir. Topluluk boyutlu uyumlaştırma ve standardizasyonun ulusal mevzuat ve standardizasyonun gerisinde kalmaması amacıyla üç yöntem geliştirilmiştir.

Bir yıllık beklemede kalma süresi ile, Komisyonun isteği üzerine ulusal mevzuat tasarısı bir yıl beklemede tutulmaktadır. Bu süre içerisinde Komisyon ulusal mevzuatları, elde edilmek istenen zorunlu gerekler (sağlık, güvenlik, tüketicinin ve çevrenin korunması) karşısında bir aşırılık teşkil edip etmedikleri ve üye ülkeler arası ticarete istenmeyen

engellerin oluşmasına neden olup olmadıkları yönünden değerlendirmeğe tabi tutmaktadır.

Altı aylık beklemede kalma süresi ile, komisyonun ya da bir üye ülkenin isteği üzerine ulusal mevzuat tasarısı altı ay beklemede tutulmaktadır. Bu süre içinde tasarıda gerekli değişiklikler yapılmaktadır. Daha sonra tasarının yasalaşması mümkün hale gelmektedir.

Bekleme süresinin verilmediği durumda üye ülkelerin yaptığı bildirimler, herhangi bir resmi bekleme süresi verilmeden, ilgili tasarıda gerekli değişiklikler yapılmaktadır.³⁸

2.2.1. Standardizasyon Konusunda Alınan Kararlar

Standardizasyon ile endüstriyel ürünlerin serbestçe pazarlanabilmesi, bütün ülkelerde kabul edilen standard teknik ortamın yaratılması ile sadece iç pazarda değil, dış pazarda da rekabetin iyileştirileceğini, sağlık ve güvenlik kriterlerinin belli edilerek tüketicinin korunacağı belirtilmiş ve “Avrupa Standardizasyon Politikası” için Konsey tarafından aşağıdaki prensipler kabul edilmiştir.

-Üye ülkelerle kendi bölgelerinde eskiyen ve gereksiz olan teknik yönetmeliklerin yürürlükten kaldırılması konusunda anlaşmaya gidilmesi,

-Deney sonuçlarının karşılıklı tanınmasının ve gerektiğinde belgelendirme kuruluşlarının işleyişi ile ilgili uyumlaştırılmış kuralların sağlanması konusunda üye ülkelerle anlaşmaya gidilmesi,

-Milli tüzükler ve yönetmelikler iç pazarın işlemesine ters etki yarattığında, bunu önlemek için üye ülkeler zaman kaybetmeden ve uygun

³⁸Türk Standardları Enstitüsü, Standardizasyon ve Teknik Uyum Alt Komitesi Raporu, Ekim, 1990, s.51-53

bir komite toplanması konusunda varılan anlaşma,

-Mamüllerin teknik özelliklerinin tanımlanmasının standartlara bırakılmasında teknik harmonizasyon konusunda Topluluk uygulamalarının genişletilmesi, tercihen Topluluk ve gerekliyse bu amaçla özellikle sağlığın korunması ve emniyetle ilgili şartlar gerektiriyorsa, milli standartlar yerine getirilmesi,

Özel durumlarda, standard hazırlamanın geliştirilmesinde yeni yöntemler getirilmesi gerekeceğinden, Toplulukça mevzuatın uyumlaştırılması, özellikle yeni teknoloji alanlarındaki endüstriyel gelişmeler dikkate alınarak standardizasyon kapasitesinin hızla güçlendirilmesi, Avrupa standartlarının onaylanmak üzere Avrupa standard kuruluşlarına (CEN, CENELEC) sunulması, konusunda anlaşmaya varmışlardır.

2.2.2.Yeni Yaklaşım Politikasının Temel İlkeleri

Konsey, standardizasyon kararlarını dikkate alarak yeni yaklaşımın ilkelerini şöyle belirlemiştir.

-Mevzuatın uyumlaştırılması, üye ülkeler piyasaya sundukları ürünlerin topluluk içinde serbest dolaşımını sağlamak için çıkarılan direktiflerde (Makine Emniyeti, Alçak Gerilim Cihazları, Oyuncakların Emniyeti vb.) belirtilen temel güvenlik gerekleri konusunda mevzuat uyumuna gideceklerdir.

-Direktiflerde belirtilen temel şartlara uyan ürünlerin üretimi ve piyasaya sunumu için gerekli teknik şartların tesbit edilmesi görevi standard alanındaki yetkili kuruluşlara bırakılacaktır.

-Belirlenecek teknik şartlara uyulması zorunlu değil ihtiyari

standard niteliğinde olacaktır.

-Ulusal yetkililer uyumlaştırılan standartlara uygun olarak üretilen ürünlerin, direktifler tarafından belirtilen, temel gereklere uyduğunu varsayacaklardır. Bu yöntem üreticinin standartlara uygun olarak üretim yapmak zorunda olmadığını, ancak bu yolu seçtiği takdirde ürünlerin direktif kapsamındaki temel gereklere uygun olduğunu kanıtlamakla yükümlü olduğunu belirtir.

Bu sistemin işleyebilmesi için, standartların direktiflerin belirlediği temel gerekler konusunda bir kalite garantisi vermesi ayrıca kamu yetkililerinin, kendi bölgelerinde güvenlik, sağlık, tüketici ve çevre korunması sorumluluklarının eksiksiz yerine getirmesi gereklidir.

Direktifler genel kural olarak “Tam Uyumlaştırma” esasına göre düzenlenecektir. Buna göre pazarlanan ürünleri, kapsamına girdiği direktife uygun olması gerekecektir. Üye ülkelerin satışa çıkacak ürünlere herhangi bir öndenetim uygulaması engellenecek ancak kamu yetkililerinin sorumluluklarını yerine getirmek için piyasa denetimi yapmaları serbest olacaktır.³⁹

Avrupa standartlarına uygunluğu tarafsız bir kuruluşun düzenlediği bir belge, marka ya da imalatçının beyanıyla, belgelenen ürünlerin serbest dolaşımı, uygunluğun önceden doğrulanması aranmaksızın sağlanacaktır. Ancak bu konu ile ilgili yayınlanmış Avrupa standardı yoksa, direktifin şartlarının sağladığı, AT Komisyonu tarafından doğrulanmış olan milli standartlar geçici olarak geçerli olabileceklerdir.

³⁹Türk Standartları Enstitüsü, Avrupa Topluluğunda Standardizasyonun Yeri ve Önemi, Ankara 1989, s.106-109

Zorunlu belgelendirmenin ilke haline getirilmesinden ziyade imalatçının beyanına dayanan bir sistem getirilecektir. Üye ülkeler bir ürünün can ve mal güvenliği açısından sakıncalı olduğunu tespit ettiklerinde, belli bir prosedüre göre bu malın satışını yasaklayabileceklerdir.⁴⁰

2.3.Global Yaklaşım Politikası

7 Mayıs 1985 tarihli Konsey kararı, mamuller için uygunluğun değerlendirilmesine yönelik bir politikanın yeni yaklaşım kararlarına eşlik etmesi gereğini ortaya koymuş ve bu konuya öncelik tanınmasını Topluluk Komisyonu'ndan talep etmiştir.

Ticarette teknik engellerin kaldırılması için uyumlaştırılması gereken ulusal mevzuatların temelini oluşturmaları ve mamullerin ortak teknik özelliklerini belirlenmesi için test ve belgelendirme konuları global yaklaşımın temelini oluşturmaktadır.

Global yaklaşım politikası kapsamında piyasaya sunulacak ürünün uygunluğunu kanıtlama aşığıdaki seçeneklerle mümkün olabilecektir.

-Uyumlaştırılmış standardlar, Avrupa standardizasyon kuruluşları (CEN ve/veya CENELEC) tarafından hazırlanır ve AT Resmi Gazetesinde yayımlanır. Bu yayımlama işlemi üye ülkelerce de yapılmalıdır.

-Uyumlaştırılmış standardların henüz var olmadığı alanlarda geçici bir önlem olarak ulusal standardlar kullanılmaktadır. Ulusal standardlar, uyumlaştırılmış standardlar hazırlanana dek süren bir geçiş dönemi içinde kullanılır.

-Uyumlaştırılmış standardların ve ulusal standardların var

⁴⁰TSE

olmaması ya da üreticinin hiçbir standarda uymaması, ancak ürünün uygunluğunu direktiflerde belirtilen prosedürler kapsamında, uygunluk değerlendirme araçlarından biriyle kanıtlaması durumunda, ürünün pazara sunumu için temel gerekleri yerine getirdiği kabul edilir.

Dünyanın çoğu ülkesinde olduğu gibi birçok üye ülke içerisinde de bir mamulün emniyet düzeyini belirleyen temel faktörler olarak, üreticilerin, test laboratuvarlarının, belgelendirme ve muayene kuruluşlarının kalite ve uzmanlıkları görülmektedir. Ancak kalite olayı mamul kalitesini de kapsamaktadır.

Konsey Komisyon'dan bir mamulün ya da hizmetin belirli bir şartnameye yalnızca uygunluğunu belgelendirme değil, aynı zamanda test, kalite sistemleri, belgelendirme ve akreditasyon ile ilgili çok geniş bir alanı kapsayan genişletilmiş bir politika oluşturmasını istemiştir.

Bu nedenle, Avrupa Birliği'nde imalatçıların, test laboratuvarlarının ve belgelendirme kuruluşlarının temel kalite araçlarına yönelmesi bir zorunluluk olarak görülmektedir.

Kalite kavramı ISO (Uluslararası Standardizasyon Örgütü)'nun tanımına göre, "bir mamül ya da hizmetin dolaylı veya dolaysız olarak belirtilen ihtiyaçları karşılama özellikleri ve niteliklerinin tümüdür." Bu tanım temel alındığında kalite kuruluşu, uygulanan bağlayıcı kurallar ve ihtiyari standartlar çerçevesinde, bu özelliklerin izlenebilirliğinin kontrol edilebilmesi için geliştirilecek araçlar ile ilgilidir. Böylece alışverişte tüketicinin bilgilendirilerek seçim yapması sağlanır.

2.4.Global Yaklaşımın Uygulanması

2.4.1.Avrupa Standardları

Avrupa standardlarının güçlendirilmesi amacıyla Komisyon, Standard ve Teknik Uygulamalar Komitesine danıştıktan sonra, Avrupa standardlarının AB standardizasyon kuruluşları tarafından hazırlanması ve geliştirilmesi 1983 yılında uygulanmaya başlatılmıştır.

Bugüne kadar bu sistem ile birçok standardizasyon programı hazırlanmıştır (oyuncaklar, basınçlı kaplar, makinalar, inşaat malzemeleri, kişisel koruma cihazları). Ancak bunlar yeterli görülmemektedir. Zira direktiflerin çoğu standartlara bağlı olduğu için direktiflerin uygulanması standartların eksikliği nedeniyle gecikmektedir. Bunun için Avrupa standardlarının hazırlanması ve yayınlanmasına öncelik getirilmiştir.

AB pazarları incelendiğinde esas sorunlar üye ülkelerin standartlarında değil, bu standartlara uyumluluk sağlanıp sağlanmadığının ölçümünde kullanılan ölçüm ve muayene metodlarıdır. AB ülkelerinin standartlarında büyük ölçüde bir eksiklik görülmemekle beraber, kuruluşların belirli metodlar kullanarak yaptığı ölçümler ve buna dayanarak verdikleri sertifikalar karşılıklı tanınmamaktadır. Bu sorunların giderilmesi amacıyla ISO, CEN ve CENELEC ile işbirliği yapılmaya başlanmıştır.

2.4.2.Yeterlik ve Şeffaflık Yoluyla Güven Sağlama

Avrupa Standardizasyonu ve imalçilerin kalite yönetim sistemlerini kullanmasıyla mamuller için daha yüksek kalite seviyesi sağlanacaktır. Test laboratuvarlarının, belgelendirme ve muayene kuruluşlarının yeterlilik ve kalitelerinin geliştirilmeside buna katkı

sağlayacaktır. Ancak yeni sistemlere güven, sistemlerin hem iyi çalışması hemde iyi çalıştığıının görülmesi ile geliştirilebilecektir. Yani, şeffaflık ve yeterlilik her ikisi birden güvenin sağlanmasında eşit olarak gereklidir.

2.4.3.Teknik Yeterliliğin Sağlanması İçin Kriterler

2.4.3.1.Üreticiler

Uluslararası ve Avrupa standardizasyon kuruluşları, kalite sistemlerinin uygun yönetimi yoluyla tutarlı bir mamül kalitesi elde etmek isteyen üreticilere yardımcı olacak uygun araçları geliştirmiş bulunmaktadır. Bunlar, kalite güvence modelleri ile ilgili genel kuralları kapsayan kalite güvence teknikleri hakkındaki EN 29000 (ISO 9000 serisinin CEN ve CENELEC uygulaması) serisi standartlarda yer almaktadırlar.⁴¹

ISO 9000 standartları ürüne değil, ürünü ortaya çıkarmakta kullanılan sisteme yönelik standartlardır. ISO 9000 bir firmaya ihtiyacı ve istediği kadar kapsamlı olacak şekilde, hem kalite kontrolü, hemde kalite güvencesini içine alan bir kalite sistemi kurması için rehber kuralları verir. ISO 9000 seri standartları EN (Avrupa Standardı) olarak aşağıdaki kod isimleri ile yayınlanmıştır.

ISO 9000 (EN29000)

ISO 9001 (EN 29001)

ISO 9002 (EN 29002)

ISO 9003 (EN 29003)

ISO 9004 (EN 29004)

⁴¹Türk Standartları Enstitüsü, Sınai Mevzuat Alt Komisyonu Raporu Ankara, 1994 s.23-25

Bu seri içindeki ISO 9000 modülü ISO 9001-9004 modüllerinin nasıl anlaşılması ve uygulanması gerektiğine ilişkin bir kılavuzluk görevini yerine getirmektedir.

ISO 9000, kalite yönetimi ve kalite güvencesi standartlarının seçimi ve kullanımı için bir rehberdir. Bu standardın ne anlama geldiğini açıklamak için beş kalite kavramını (kalite politikası, kalite yönetimi, kalite sistemi, kalite kontrol, kalite güvencesi) tanımlar.

ISO 9001, ürünün geliştirilmesi ve tasarımından üretim, ürünün kurulup çalıştırılması (tesisi) ve servis işlemlerine kadar imalatın tüm hususları ile ilgili firmalar için kalite güvencesi standardıdır. Bilgisayar, otomobil çeşitli aletler yapan ve bu firmaların, ürün tasarımı da yapan satıcı firmalar bu çeşit firmalara örnektir.

ISO 9002, bir ürünün üretimi ve kurulması ile ilgilenen, gelen hammaddeden başlayarak üretim hattının çeşitli safhalarında kalite sisteminin geliştirilmesini hedef alan bir standardır.

ISO 9003, basit ve düzgün bir imalatı olan veya müşterilerine üretim süreçlerine ilişkin kalite güvencesi vermek isteyen firmalar için ve sadece test aşamalarını içeren bir kalite güvencesi standardıdır.

ISO 9004, hataları önleme, satınalma, müşteriye yönelme, çalışanların eğitimi ve motivasyonu gibi temel kalite kavramları üzerinde yoğunlaşmıştır.⁴²

EN 29000 (ISO 9000) kalite yönetim sistemleri standard serisinin

⁴²Donal A. Sonders vd.(Çeviren Gönül YENERSOY), ISO 900 Nedir? Niçin? Nasıl? Rota Yayınları, 1994, İstanbul, s.19-20

yaygınlaşması ile birlikte AB içindeki kalitesiz ürünlerin ortadan kalkması, tüketicide kalite bilinci oluşması, kaynakların ve maliyetlerin düşürülmesi ve çevrenin korunması amaçlanmaktadır.

AB içinde EN 29000 (ISO 9000) kalite yönetim sistemleri standardı uygulaması zorunlu değildir. EN 29000 standardına göre kalite güvence sistemi kurmak istemeyen kuruluşlar direktiflere ve standartlara uygunluk sağlandığı sürece ürünlerini satma hakkına sahip olacaktır.

Ancak kurulan denetim ve muayene sistemi içinde EN 29000'e göre uygulamalar yapan bir kuruluşa ürün denetimi ve sertifikasyona ilişkin belirli avantajlar sağlanmıştır. Böylece kalite güvence sistemi uygulamakta olan kuruluşlar ürünlerinin muayene, denetim ve sertifikasyon masraflarını önemli ölçüde azaltarak karlılıklarını arttırabilme olanağı sağlanmıştır.

2.4.3.2. Test Laboratuvarları, Sertifikasyon, Denetim Kuruluşları

Standartlara uygunluk değerlendirmesi yapılması ve bunların ülkelerarası karşılıklı kabul edilmesi, standartların kabul edilmesinden daha büyük sorun yaratmaktadır. Bu sorunlar, AB ülkelerinde uygunluk değerlendirmesi yapan kuruluşların karşılıklı olarak güvence vermemesinden kaynaklanmaktadır.

Bu nedenle "yetkili" olarak adlandırılan bu kuruluşların aynı kriterler doğrultusunda değerlendirilmesi gerekmektedir. ISO, CEN ve CENELEC ile işbirliği içinde, yetkili kuruluşların değerlendirilme kriterlerinin tesbiti amacıyla En 45000 standard serisi geliştirilmiştir.

EN 45000 standard serisi ile test laboratuvarları, ürün sertifikasyonu yapan kuruluşlar, kalite güvence sistemi belgelendirmesi yapan kuruluşların çalışma ve değerlendirme kriterlerini ve prensiplerini belirtmektedir. Direktiflerde belirtilen “Yetkili Kuruluşlar”ın bu standarda göre uygunluk sağlaması zorunludur.

Böylece yapılan her çeşit denetim, muayene ve sertifikasyonda çalışma kriterleri aynı olacağı için bu kuruluşların verdikleri belgeler de karşılıklı tanınması sağlanacaktır.

2.5.Modüler Sistem

Mamul uygunluğunu değerlendirebilmek için gerekli işlemler Modüler Sistem kapsamında ele alınmakta, Test Etme, Kontrol ve Belgelendirme işlemlerini kapsamaktadır. Bu işlemler:

- Ürünün gelişim safhasına (tasarım, prototip, üretim)
- İlgili değerlendirmenin türüne (belge kontrolleri, tip testi, kalite güvencesi, muayene vb.)
- Değerlendirmeyi kimin yürüttüğüne (üretici ya da 3. kişiler) göre modüllere ayrılmaktadır.

Uygunluk Değerlendirme Prosedürleri, tasarım ve imalat safhaları olmak üzere iki aşamada gerçekleşmektedir. İstisnai durumlarda, imalat safhasıyla ilgili bazı modüller tasarım aşamasındaki modülün müdahalesi olmaksızın tek başına kullanılabilir.

2.5.1.Modüller

Modül A-AT Uygunluk Beyanı

Tasarım ve İmalat safhalarını kapsar. Üretici uygunluk

karşılığını beyan eder. Üretici Uygunluk Değerlendirmesi ile birlikte mamulün tasarım, imalat ve kullanımını açıklayan Teknik Dosya'yı hazırlar. Mamulüne CE markası (sabit olarak) iliştirir ve yazılı uygunluk beyanı düzenler.

Bazı durumlarda ise direktifler, AT uygunluk beyanına ilave olarak mamulün bir veya birden fazla belirli özelliğiden dolayı imalatçının kendisi ve 3. taraf bir kuruluş veya yalnızca 3. taraf bir kuruluş tarafından bir dizi testten geçirilmesini zorunlu kılar.

Direktifler aynı zamanda onaylanmış bir kuruluş tarafından veya bu kuruluşun sorumluluğu altında random yöntemi ile mamulün kontrollerinin yapılmasını ister. Bu gibi durumlarda direktifler kontrollerin yapılması için genel kuralları tesbit eder.

Modül B-AT Tip İncelemesi

Bu modül yalnızca tasarım aşamasıyla ilgilidir ve bir "imalat modülü" ile birlikte kullanılmalıdır. Onaylanmış kuruluş, imalatı planlanan mamul numunesinin, ilgili direktifin gereklerini karşılayıp karşılamadığını inceler ve onaylar. Teknik dosyayı inceler ve sadece direktif hükümlerine uygunluğu tayin etmek için gerekli testleri yapar veya yaptırır.

Bu testler, onaylanmış kuruluş tarafından, sadece uygunluğun tayini için gerekli işlemlerle sınırlandırılmalıdır. Onaylanmış kuruluş AT TİP İNCELEMESİ BELGESİ'nin tanzim eder. Bu aşama süresinde üretici tarafından CE markası kullanılmaz.

Modül C-AT Tıpe Uygunluk Beyanı

İmalat aşamasıyla ilgili bir modüldür ve tek başına kullanılmaz. AT tip incelemesi belgesinin tanziminden sonraki işlemleri kapsar. Üretici, mamulünün AT tip inceleme belgesinde tanımlanan tipe uygun olduğu ve mamulünün direktifin gereklerini yerine getirdiği konusunda emin olduktan sonra beyanda bulunur. Mamulün üzerinde CE markasını kullanır ve yazılı olarak bir uygunluk beyanı yapar.

Özel durumlarda direktif onaylanmış bir kuruluş tarafından veya bu kuruluşun sorumluluğu altında random yöntemi ile yapılacak mamul kontrollerini gerekli kılabilir. Böyle durumlarda kontrollerin yapılması için genel kuralları tesbit eder.

Mödül D-AT Tıpe Uygunluk Beyanı (İmalat Kalite Güvencesi)

Bu modül imalat safhasıyla ilgilidir ve tek başına kullanılmaz. AT Tip İncelemesi Belgesinin tanzimini takip eder. İmalatçı AT Tip incelemesinden sonra beyanda bulunur. İmalatçı son imalat muayene ve testleri için onaylanmış bir Kalite Güvencesi Sistemi (EN 29002'de tarif edilen şekilde) işletir. Bu sistem AT gözetimine tabidir. Üretici CE markasını mamulün üzerinde kullanılır ve yazılı bir uygunluk beyanı yapar. CE markası AT gözetimini icra eden onaylanmış kuruluşun tanıtıcı işareti ile birlikte kullanılır.

Modül E-AT Tıpe uygunluk Beyanı (Mamül Kalite Güvencesi)

Bu modül imalat safhası ile ilgilidir. AT tip incelemesi ile birlikte icra edilir. Ancak özel durumlarda tek başına da yerine getirilebilir. İmalatçı, söz konusu mamullerin AT tip incelemesi belgesinde tanımlanan

tipe uygun olduğu veya temel gereklerin (direktifte AT tip onayı zorunlu olarak talep edilmediği takdirde) yerine getirildiği konusunda emin olduktan sonra beyanda bulunur.

İmalatçı son mamul muayene ve testleri (EN 29003'te tarif edilen şekilde) için onaylanmış ve altında bütün mamullerin birim olarak muayenelerinin ve uygunluk testlerinin icra edildiği bir kalite güvencesi sistemi işletir. CE markasını mamul üzerinde kullanır ve yazılı uygunluk beyanı yapar. CE markası, AT gözetimini icra eden onaylanmış kuruluşun tanıtıcı işareti ile birlikte kullanılır.

Modül F-AT Doğrulaması

Bu modül sadece imalat safhası ile ilgilidir. Normalde bir AT tip incelemesi ile birlikte icra edilir. Onaylanmış kurum, mamullerin teknik dokümantasyona uygunluğunu (AT tip incelemesi direktifte zorunlu olarak talep edilmediği takdirde) veya AT tip incelemesi belgesinde tarif edilen tipe uygunluğunu ve her iki durumda da mamullere uygulanan direktifteki temel gereklere uygunluğunu kontrol eder ve onaylar.

İmalatçı direktifte tesbit edilen sınırlar dahilinde imalat prosesinde, imalatın homojenliği kadar teknik dokümantasyona uygunluğu veya AT tip incelemesinde tarif edilen tipe uygunluğunu temin etmek için gerekli önlemleri almak suretiyle bir istatistiksel doğrulamayı seçebilir. Onaylanmış kuruluş ve imalatçı, direktifin hükümlerine göre, CE markasının mamulün üzerine taşınmasını sağlar ve yazılı uygunluk belgesi tanzim eder, CE markası onaylanmış kuruluşun tanıtıcı işareti ile birlikte kullanılır.

tanzim eder, CE markası onaylanmış kuruluşun tanıtıcı işareti ile birlikte kullanılır.

Modül G-AT Birim Doğrulaması

Bu modül tasarım ve imalat safhaları ile ilgilidir. Genellikle birim imalatında veya küçük seri imalatlarda kullanılır. Onaylanmış kuruluş, her birimin mamule uygulanan direktif hükümlerine uygunluğunu kontrol eder ve onaylar. Onaylanmış kuruluş mamulün üzerine CE markasının taşınmasını sağlar ve yazılı bir uygunluk belgesi tanzim eder. CE markası onaylanmış kuruluşun tanıtıcı işareti ile birlikte kullanılır.

Modül H-AT Uygunluk Beyanı (Toplam Kalite Güvencesi)

Bu modül tasarım ve imalat safhalarının her ikisi ile ilgilidir. İmalatçı ilgili mamulün bu konuda uygulanan direktifin gereklerini yerine getirilmesini temin ve beyan eder. Tasarım imalat ve nihai mamul muayenesi için EN 29001'de tarif edildiği gibi, onaylanmış bir kalite güvencesi sistemi işletilmektedir.

Direktif bazı durumlarda, imalatçının onaylanmış bir kuruluştan tasarımının direktifin gereklerine uygunluğunu incelemesini ve onaylamasını zorunlu tutulabilir. İmalatçı AT gözetimine tabidir. Mamul üzerine CE markasını taşır ve yazılı bir uygunluk beyanında bulunur. CE markası onaylanmış kuruluşun tanıtıcı işareti ile birlikte kullanılır.⁴³ Avrupa Birliğinde uygunluk değerlendirme prosedürleri EK-1'de verilmiştir.

2.6.CE Markası

Avrupa Birliğinde malların serbest dolaşımının temini amacıyla

⁴³KOSGEB, Avrupa Birliğinde Yeni Yaklaşım-Global Yaklaşım Modüler Sistem, Ankara, Kasım, 1994, s.6-10

“Yeni Yaklaşım Direktifleri” ve “Test ve Belgelendirmede Küresel Yaklaşım Politikaları” çerçevesinde CE markasının kullanılmasını öngören 14 adet direktif çıkartılmıştır. Bu direktifler Ek-2’de yer almaktadır.

CE markasının kullanılmasını öngören ürün grupları Ek-2’de yer alan tabloda görüldüğü gibi, sözkonusu direktifler ve bunların üye ülkede, yürürlüğe girmesi için bir tarih verilmekte, yürürlüğe girmesi için bir tarih ile birlikte CE markasının kullanımı başlamaktadır. Geçiş süresi sonunda ise bu markayı taşımayan malların Birlikte imali, üretimi veya satışı yasaklanmaktadır.

Bu direktiflerin amacı; üye ülkelerin birbirleri arasında pazarlama engelleri koymalarını önlemek, ticaretin serbestçe yapılabilmesini güvence altına almak ve düşük nitelikteki malların pazara girmesini engellemektir.

CE markası; tasarım, üretim ve muayeneler sırasında bir kalite sisteminin gereklerinin yerine getirildiğini ve herşeyden önemlisi ürünün yasal olarak satılabilirliğini ve ilgili her direktife uyduğunu göstermektedir.

CE markasının uygulanması aşağıdaki kriterlerle belirlenir:

-Marka, yalnızca direktiflere uygunluğu belirtmek için kullanılacaktır. Bu nedenle direktiflerin kapsamı milli yasaların yerini almalıdır.

Marka, ürünün ya da üreticinin ya da üçüncü kişinin ürünü piyasaya engelsiz sunumu için uygunluk değerlendirme işlemlerini yerine getirdiğini belirtir.

-Marka ürüne sabitleştirilir.

-Marka aynı zamanda kullanıldığı yılın son iki rakamını beraberinde taşımalıdır.

-CE markası mevzuata uygunluğu beyan ettiğinden, Avrupa stan-

sayısı geçmesi mecburidir.

CEN tarafından 1994 yılında 1700 civarında Avrupa standardı hazırlanmıştır.

3.2.CENELEC-Avrupa Elektroteknik Standardizasyon Komitesi

Elektirikli aletler ve malzemeler konusunda Avrupa Topluluklarının standartlarını hazırlamakla görevli bir organizasyondur.

CENELEC (Comite Européen de Normalisation Electro-Technique) 1 ocak 1973 tarihinde aynı alanda faaliyet gösteren iki Avrupa standardizasyon kuruluşunun birleştirilmesi ile bugünkü ismini ve statüsünü kazanmıştır. Toplulukta imzalanan anlaşma ile bu kuruluş aynı zamanda elektrikli aletlerin piyasaya arzı ile ilgili teknik düzenlemeleri yapan ve CE markası taşıma zorunluluğu getiren Elektromagnetik Uygunluk Direktifi (EMC) standartları hazırlamakla görevlendirilmiştir.

4.AVRUPA BİRLİĞİ'NİN STANDARDLARI

4.1.EN-Avrupa Standardı

EN Avrupa standardı Avrupa standardizasyon organizasyonları tarafından kabul edilen standartlardır. Bu standartlar kabul tarihinden belli bir süre sonra otomatikman üye ülke standardı haline gelirler. Üye ülkeler aynı konuda mevcut diğer standartlarını veya EN'lerle çelişki yaratabilecek standartlarını kaldırmak zorundadırlar.

4.2.HD-Harmonize Döküman

Avrupa standartları ile aynı yol izlenerek hazırlanan ve kabul

edilen dökümanlardır. Ancak uygulamada Avrupa standardlarına göre üye ülkelerdeki duruma ve haklı gerekçelere bağlı olarak bir esneklik tanınmaktadır.

Harmonize döküman yani standardların harmonizasyonu çalışmaları, ticarete teknik engellerin kaldırılması amacıyla yapılır. Avrupa standardından farkı; teknik ve hukuki farklılıkları ihtiva etmesidir. Dolayısıyla uygulamalarında Avrupa standardından farklıdır.

Harmonize dökümanın başlıca kullanılma amacı, ISO standardlarının Avrupa'da ortak olarak uygulanmasını sağlamaktır.

Bir Avrupa standardının ve harmonize dökümanın onaylanabilmesi için CEN üyelerinin çoğunluğu tarafından kabul görmesi gereklidir.

4.3.ENV-Avrupa Önstandartı

Avrupa önstandartı teknolojinin hızla geliştiği veya değiştiği sektörlerde gelişmeyi ve uyumu destekleyici ve ihtiyaç duyulan alanlarda yön gösterici mahiyette hazırlanan standartlardır. Hazırlama ve kabul mekanizması Avrupa standardına göre daha kısa tutulmuştur. Her Avrupa önstandartı kabul edildikten sonra üç yıllık bir deneme süresine tabidir. Bu süre sonunda yeniden revize edilerek yeni bir Avrupa önstandartı olarak ya da deneme süresi sonucunda alınan sonuçlar üye ülkeler tarafından yeterli görülürse harmonize döküman veya Avrupa standardı olarak kabul edilebilir.⁴⁴

---

⁴⁴“Avrupa Dosyası” Standard Dergisi, Temmuz 1994, sayı:391, s.46-47

III. BÖLÜM

TÜRKİYE'DE STANDARDİZASYON VE AVRUPA BİRLİĞİNE UYUMDA İZLEMESİ GEREKEN POLİTİKALAR

1. TÜRKİYE'DE STANDARDİZASYONUN TARİHSEL GELİŞİMİ

Türkiye'de standardizasyon konusu, Osmanlı ve Cumhuriyet dönemleri olmak üzere iki devre halinde incelenmiştir.

1.1. Osmanlı Dönemi

Dünyada henüz metodlu standardizasyon akımı başlamadan önce, belirli ölçüler, kaideler konularak, belli özellikte mal imal edilmesine ülkemizde başlanmış bu suretle dünya standardizasyon tarihine değerli belgeler armağan edilmiştir.

Osmanlı döneminde, standardizasyon ve kalite kontrol konusundaki çalışmaların ilk örneklerini Lonca Teşkilatlarında görüyoruz. Bilindiği gibi Lonca adı verilen esnaf teşkilatlarının en büyük fonksiyonu yapılan işin hilesiz meydana getirilmesini temin etmektir.

Bilinen en eski standardizasyon belgesi ise II. Sultan Beyazıd döneminde yayınlanan "Kanunname-i İhtisab-ı Bursa"dır. (Bursa Belediye Kanunu)

Bu belgede mallar tek tek ele alınıp genel özelliklerine uygun narh verilmektedir.

Osmanlı döneminin son zamanlarında uluslararası standardizasyon çalışmaları ilerleyip teşkilatlanmaya doğru giderken, ülkemizde de ihraç mallarımızın standardlaştırılması konusunda yeni çalışmalar başlatılmış ve bu çalışmalara İstanbul Ticaret Odası öncülük etmiştir. İstanbul Ticaret Odası, 13 Mart 1884 tarih ve 5 sayılı tezkeresiyle Ticaret Nezaretine başvurarak, ihraç mallarımızın bazılarında hile ve tağşiş yapılması yüzünden bu malların dış piyasalarda benzer mallarla rekabet edemediğini bildirmiş ve Odaca seçilecek ehliyetli kimseler tarafından ihracatları sırasında gümrüklerde muayene ve kontrol edilmeleri için karar verilmesini talep etmiştir.

1912 Balkan ve 1914 I. Dünya Savaşı, firmalarımızın dünya ile bağlarını kesmiş ve bizden mal almak zorunda olan müttefiklerimizin büyük miktardaki madde ihtiyaçları karşısında malda özellik arama endişeleri çok arka plana düşmüştür.

1.2.Cumhuriyet Dönemi

I. Dünya Savaşı sonrası ticari anlayıştaki değişiklik, iç ve dış ticaret alanındaki gelişmeler gözönünde bulundurularak ülkemizde de köklü önlemler alınmasına ihtiyaç göstermiş ve standardizasyon faaliyetlerinin gerekliliğine ilk olarak 1923 İzmir İktisat Konresinde dikkat çekilmiştir. Bunu takiben bu konudaki ilk kanun 1930 yılında 1705 sayılı “Ticarette Tağşişin Men’i ve ihracatın Murakebesi ve Korunması Hakkında Kanun” çıkarılmıştır.

Bu kanunun 1. maddesi, hükümeti iç ve dış ticarete standardizasyon hizmeti yapmakla görevlendirilmiştir.

1705 sayılı kanuna dayanılarak ilk olarak iki adet Nizamname (Tüzük) çıkarılmıştır. Bunlardan biri “Fındık İhracatının Denetlemesine Dair Nizamname” diğeri “Yumurta İhracatının Denetlenmesine Dair Nizamname”dir.

1705 sayılı Kanun malların denetimi için hükümete yetki veriyor, ancak denetim içi devlet tarafından yapılıyor, Ticaret Odaları ve onların eksperleri tarafından yapılıyordu. 1934 yılında 2450 sayılı “İktisat Vekaleti Teşkilat ve Vazifeleri Hakkında Kanun” ile standardizasyon işleri Müdürlüğü kurulmuş ve Türkiye’de standardizasyon bu müdürlükçe yürütülmüştür.

1936 yılında kontrol işinin doğrudan devlet kadrosu içinde görülen hizmetler arasına alınması amacı ile 1705 sayılı Kanuna ek olarak 3018 sayılı Kanun çıkarılmış ve ihracatın kontrolü ile Ticaret Bakanlığı görevlendirilmiştir. Aynı yıl ihracatın denetlemesini yapacak ihracat kontrolörleri Alman uzmanlar tarafından yetiştirilmiş ve bu kontrolörler madde tüzüklerinin uygulamasını (denetimini) yaparken diğeri yandan diğeri ihraç ürünlerimiz için yeni denetim tüzüklerinin hazırlanması çalışmalarını Standardizasyon Müdürlüğü ile birlikte 1960 yılına kadar yürütmüşlerdir.

1954 yılında Ticaret Odaları, Sanayi Odaları ve Ticaret Borsaları Birliği (TOBB) bünyesinde Türk Standardları Enstitüsü kurulmuştur.

TSE 1960 yılında 132 sayılı Kanun ile TOBB bünyesinden

ayrılarak, tüzel kişiliğe sahip ve özel hukuk hükümlerine tabi ve bu esasa göre yönetilen, fakat kamu hizmeti gören bir kamu kuruluşu haline gelmiştir.

TSE'nin kurulmasıyla Türkiye'de standard yapma yetki ve görevi bu kuruluşa verilmiş, Ticaret Bakanlığı Standardizasyon Müdürlüğü Denetim tüzüğü hazırlama çalışmalarına son vermiştir.⁴⁵

2.TÜRKİYE'DE STANDARDİZASYON UYGULAMALARI İLE İLGİLİ HUKUKİ DÜZENLEMELER

Türk standartları, temelde ihtiyari uygulamara yönelik olarak hazırlanır. Standartların hazırlanması sırasında takip edilen temel prensipler, standartların hazırlanmasıyla ilgili bütün tarafların katılmasını, hayat seviyesinin yükseltilmesini, ürün mal ve hizmetlerle ilgili kalite faktörlerinin yukarıya çekilmelerini öngörür. Uluslararası standartların milli ekonomiye kazandırılması ile ürün mal ve hizmetlerin, dış pazarlarda karşılaştıkları teknik engellerin asgariye indirilerek rekabet güçlerinin artırılması da sağlanacaktır.

Ülkemizde Cumhuriyetin ilanından sonra ticaret ahlakını ıslah etmeye yönelik kaliteli mal üretimini ve satışını teşvik edici yasal etkinlikler gerçekleşmiştir. 1705 sayılı "Ticarette Tahşişin Men'i ve İhracatın Murakabesi ve Korunması Hakkında Kanun"la başlayan bu etkinlikler günümüze kadar gerekli görülen konularda çıkartılan yeni kanun, tüzük vb. mevzuatla devam etmiştir.

---

⁴⁵Behzat ERTEN, Tarımsal İhraç Ürünlerinin Standardizasyon ve Kalite Kontrolü Basılmamış Uzmanlık Tezi, Ankara, 1994, s.9-10

2.1.Kanunlar

Standardizasyon ve denetim uygulamasında en önemli yasal metin 1705 sayılı “Ticaretin Tağışın Men’i ve İhracatın Murakabesi ve Korunması Hakkında Kanun’dur. Bu kanunun birinci maddesi hükümete standardizasyon yetkisi verirken ikinci maddesi de denetleme yetkisi vermektedir. Ayrıca kanunda bu yetkilerin hangi şekil ve şartlarla kullanılabilceği de belirtilmiştir. Buna göre denetleme, malların üretildikleri işlendikleri, depo edildikleri, satıldıkları yerlerde veya ihraç ya da ithal olundukları limanlarda çalışma saatleri içinde yapılabilecektir.

Bu kanun yanında bir Bakanlığın denetleme yapabilmesi için Bakanlığın kuruluş kanununda yetki veren bir hükümün bulunması gerekmektedir.

2.2.Türk Standardlarının Uygulanması Hakkında Tüzük Hükümlerine Göre Standardların Denetlenmesi

1705 sayılı kanunla hükümete verilen yetki “Denetleme Tüzükleri” çıkarmak suretiyle kullanılmıştır. Her mal için ayrı bir tüzük genel bir uygulama tüzüğü hazırlanmıştır. Bu tüzük daha sonra Türk Standardlarının çoğalması ile birlikte, kapsamı genişletilerek 1967 yılında “Türk Standardlarının Uygulanması Hakkında Tüzük” adıyla yayımlanmıştır.

Tüzük üç kısımdan oluşmaktadır. Birinci kısımda, genel hükümler, ikinci kısımda, denetleme, üçüncü kısımda, son hükümler yer almaktadır.

2.2.1.Genel Hükümler ve Denetleme

Tüzüğün 1. maddesi, 1705 sayılı Kanun'a ilişkin olarak Türk standardı ilgili bakan onayı ile zorunlu uygulamaya sokulmaktadır. Bir standardın zorunlu kılınabilmesi için Türk standardı olması şarttır.

Zorunlu uygulamaya girecek standardın Resmi Gazete'de yayımından en az 15 gün sonra zorunlu uygulamaya girebileceği hükme bağlanmıştır.

Genel hükümler arasında yer alan önemli konuda 4. maddede yer almıştır. Buna göre, "Türk Standardları; malın üretim, satışı, ihracı veya ithali safhalarından biri veya bir kaç veya hepsi için zorunlu kılınabilir. Buna göre zorunlu kılınan standarda aykırı olarak, malın üretimi, satışı, ihracı veya ithali yasaktır. Ancak ilgili bakan onayı ile memleket ekonomisinin zorunlu kıldığı hallerde, standardına uygun olmayan malların belgelerine veya ambalajlarına; " mal ve ambalaj standard değildir ", veya " mal standard değildir " gibi deyimler yazılmak suretiyle standardına uygun olmayan malların üretilerek ihracatına izin verilebilir.

Tüzük hükümleri gereğince, zorunlu kılınan Türk standardları kapsamına giren mallar ilgili Bakanlık'ça görevlendirilenler tarafından standartlardaki esaslara göre denetlenmektedir. Denetleme gereğine göre malların üretildikleri, işlendikleri, depo edildikleri, satıldıkları yerlerde, ihraç sırasında, gümrüklerde veya nakilleri esnasında yapılmaktadır.

Denetleme görevi, denetlenen malların duysal incelemesini yapmak, tartmak veya ölçme yoluyla ya da fiziksel veya kimyasal deneyler yapmak suretiyle yerine getirilir. Denetleme sırasında malın laboratuarda muayene ve deneyleri gerekli görüldüğü takdirde ilgili

Bakanlık'ça gösterilen laboratuvara gönderilir.

Laboratuvar raporu ile malın standardına aykırılığı kanıtlandığı takdirde ilgililer hakkında adli kavuşturma yapılmak üzere işlemler yapılır.

Denetleme sırasında malın, standardına aykırılığı görüldüğü takdirde durum mal sahibine ve temsilcisine duyurulur.

2.2.2.İhracatta Denetleme

İhracatta denetleme, ihracatçının veya temsilcisinin malın denetlenmesini isteyen bir beyanname vermesi üzerine yapılmaktadır. Yapılan denetlemede malın muayene ve deneyleri gerekli görüldüğü takdirde ilgili Bakanlık'ça gösterilen laboratuvara gönderilmektedir.

Malın standarda aykırılığı tesbit edildiğinde ilgililer hakkında işlem yapılmaktadır. Standarda uygunluğu gösteren, ambalajları üzerinde gereken denetleme işareti ve diğer resmi işaretler bulunmayan, denetleme belgesinin süresi geçmiş bulunan malların ihracı yasaklanmıştır.

2.2.3.İthalatta Denetleme

İthalatta denetleme, ithalatçı veya temsilcisinin, malın denetlenmesini isteyen bir beyanname vermesi üzerine, tüzükte belirtilen şekilde yapılmaktadır. Malın standardına aykırı olmadığı takdirde ambalajları üzerine denetlendiğini gösteren bir işaret konularak malın standardına uygunluğunu belirten bir denetleme belgesi verilmektedir. Malın standardına uygun olmadığı durumlarda durum gümrük idaresine bildirilmektedir.

Sanayi Bakanlığı'nın "İthalatta Türk Standardlarına Uygunluk Belgesi ve TSE Markası Hakkındaki Tebliğ" ile halkın can ve mal güvenliği ile doğrudan ilgili olan ve Türk Standardı zorunlu yürürlükte bulunan sanayi mamullerinden TSE markası olması gerekenler belirtilmiştir. Tebliğ ile kamu kurum ve kuruluşlarının her türlü satın alma ve yatırım ihalelerinde bu çerçevedeki mamullerde TSE belge ve markası aramaları zorunluluğu getirilmiştir.

Ayrıca bu tebliğde Bakanlık'ça yapılacak denetlemelerde, belge almayanlar ve TSE markasız mamülleri satanlar hakkında kovuşturma yapılacağı belirtilmiştir.⁴⁶

3.TÜRKİYE'DE STANDARDİZASYON UYGULAMALARINDA YETKİLİ OLAN KURULUŞLAR

3.1.Sanayi ve Ticaret Bakanlığı

08.0.1.1985 tarih ve 3143 sayılı yasa ile Bakanlık'la ilgili kalite kontrol sistemlerinin kurulması, geliştirilmesi, organize ve koordine edilmesi görevi, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'na verilmiştir.

Bakanlığın standardlar konusu ile ilgili görevleri şunlardır:

-Sanayi mamullerinin standardlarını hazırlamak veya hazırlatmak, normlarını temin veya tesbit etmek ve kalite kontrolünü yapmak veya yaptırmak, gerektiğinde sanayi mamullerinin fiyatlarını tesbit etmek.

-Sanayinin gelişmesini temin etmek için, kalite kontrol merkez ve laboratuvarları kurmak veya kurdurmak,

-İhraç malları ve diğer bakanlıkların yetkileri dışındaki malların

⁴⁶Ruşen DEMİREL, "Standardizasyon ve Kalite Kontrolü ile İlgili Mevzuat" HDTM Dergisi, Ankara 1993, Sayı:16 s.24-26

standardizasyonu ile ilgili çalışmaları yürütmek,

-Lüzumu halinde sanayi mamüllerinin maliyet incelemelerini yapmak, satış fiyatlarını veya değerlerini tesbit ve kontrol etmek,

-Mevzuatın diğer Bakanlık ve makamlara bıraktığı konular hariç olmak üzere iç ticarete konu olan bütün mamüllerin standardlaştırılmasını sağlamak.⁴⁷

3.2.Çevre Bakanlığı

21.8.1991 tarih ve 23967 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanarak yürürlüğe giren, çevrenin korunması ve iyileştirilmesi ve kentsel alanda arazinin ve doğal kaynakların en uygun ve en verimli şekilde kullanılması ve korunması, ülkelerin doğal bitki ve hayvan varlığı ile doğal zenginliklerinin korunması geliştirilmesi ve her türlü çevre kirliliğinin önlenmesini amaçlayan 443 sayılı Çevre Bakanlığı’nın Kuruluş ve Görevleri Hakkındaki Kanun Hükmünde Kararname’nin 10’ncu maddesi gereğince, çevre standartlarının tesbiti görevi Çevre Bakanlığı’na verilmiştir.

Çevre Bakanlığı’nca hazırlanan su, hava ve gürültü ile ilgili yönetmeliklerde TSE tarafından hazırlanmış standartlara atıf yapılarak, bu standartlarda verilen metodlarla kalite ölçümleri yapılacağı ifade edilmiştir.

TSE çevre standartları hazırlık grubu tarafından su kalitesi, hava kalitesi ve gürültüyle ilgili çok sayıda standard hazırlanmıştır.⁴⁸

⁴⁷Emel TANIN, “Standardizasyonun Konusunda Sanayi ve Ticaret Bakanlığı’nın Görev ve Yetkileri” STANDARD DERGİSİ, NİSAN 1992, Sayı:364 s.34

⁴⁸Melih AKALIN “Çevre Bakanlığı’nın Standard Çalışmaları”, Tüketici

3.3.Sağlık Bakanlığı

“Sağlık Bakanlığı Teşkilat ve Görevleri” hakkında 13.12.1983 tarih ve 181 sayılı KHK’ye göre, temel sorumluluk Sağlık Bakanlığı’na ait olmak üzere Tarım ve Köyişleri Bakanlığı ve mahalli idarelerle işbirliği suretiyle gıda maddelerinin ve bunları üreten yerlerin sağlık açısından kontrol hizmetlerini yürütmek bu Bakanlığın görevleri arasındadır. Ayrıca Bakanlık yurt içinde ilaç, uyuşturucu ve psikotrop maddelerin üretim ve tüketimini her safhada kontrol ve denetlemek, farmasötik ve tıbbi çalışmalarını esaslara bağlamak ve denetlemek görevlerini de sürdürmektedir.⁴⁹

3.4.Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığı

Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığı’na bağlı, Dış Ticarete Standardizasyon Genel Müdürlüğü’nün görevleri 436 sayılı Kanun Hükmündeki Kararname’nin 14. maddesine göre şöyledir.

-İhraç ve ithal mallarının standardlaştırılmasını sağlamak, ihracatın bu bakımdan denetlenmesine ait mevzuatı uygulamak.

-TSE’ce hazırlanan ve mecburi uygulamaya konulması talebinde bulunulan standartların dış ticarete konu olanlardan ihtiyaç duyulanları Başbakan veya ilgili Bakan onayı ile zorunlu uygulamaya koymak ve bu standartların gerektirdiği denetimleri yapmak veya yaptırmak.

-Mevzuatın diğer Bakanlık ve kuruluşlara bıraktığı konular

Bülteni, 1994, sayı:75 s.10

⁴⁹Mehmet PALA, Gıda Kalite Kontrolü ve Yasal Düzenlemeler, İstanbul Ticaret Odası, Yayın No:19, İstanbul, 1992, s.35

dışında dış ticarete konu olan ürün ve mamullerin standardlaştırılmasını sağlamak.

-Müsteşarlıkça verilecek benzeri görevleri yapmak.

Ekonomi ve dış ticaret politikalarının tesbitine yardımcı olmak, bu politikalar çerçevesinde faaliyetlerin düzenlenmesi, uygulanması, uygulamanın izlenmesi ve geliştirilmesi amacıyla kurulmasına karar verilen Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığı, Dış Ticarete Standardizasyon Genel Müdürlüğü'ne bağlı İhracat Müdürlükleri ve İhracat Kontrol Memurluklarınca ihraç mamullerinin standard ve kalite kontrolü işlemleri yürütülmektedir. Standard ve kalite kontrolüne tabi ihraç ürünleri Müsteşarlıkça belirlenerek Resmi Gazete'de yayınlanmaktadır.⁵⁰

3.5.Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı

Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı'nın Teşkilat ve Görevlerine dair 441 sayılı Kanun'un 10. maddesi çerçevesinde gıda standartları ve kalite kontrolü konusundan aşağıdaki görevler verilmiştir.

-Gıda ve diğer tarım ve hayvancılık ürünlerinin kalite ve standartlara uygun olarak üretim, işlenmesi, korunması, pazarlanması ve değerlendirilmesini temin ve düzenlemek için gerekli kontrol sistemi ve kuruluşlarını tesis etmek, işletmek.

-Gıda standartları ile buna bağlı usul ve hizmet standartlarını zorunlu yürürlüğe koymak uygulamasını sağlamak ve belirli bir program dahilinde gıda ile ilgili tüzük ve yönetmelik çalışmalarını ve mevcutlarının revizesini yapmaktır.⁵¹

⁵⁰“Cumhuriyetimizin 70. Yılında Dışticarete Standardizasyon” Hazine ve Dışticaret Dergisi, 1993, Özel Sayı, s.140

3.6.Türk Standardları Enstitüsü

Türk Standardları Enstitüsü, 16 Ekim 1954 tarihinde Türkiye Odalar Birliği bünyesinde bir birim olarak kurulmuştur. 18.11.1960 tarih ve 132 sayılı “TSE kuruluş kanunu”ya özerk bir hal almıştır.

1705 sayılı “Ticarette Tağışın Men’i ve İhracatın Murakabesi ve Korunması Hakkındaki Kanun”un standard hazırlama konusunda hükümete tanıdığı yetki tümüyle Türk Standardları Enstitüsü’ne devredilmiştir.

Türk Standardları Enstitüsü tarafından hazırlanan ve ilgili Bakanlıklarca mecburi yürürlüğe konularak, ihtiyari uygulamadan çıkarılan standardlar tam metin olarak Resmi Gazetede yayımlanarak teknik hususları düzenleyen birer direktif olmaktadır. Bu çerçevedeki, mamul standardlarının denetimi ise ilgili Bakanlığa verilmiştir.

TSE’nin görevleri kuruluş kanununda aşağıdaki şekilde belirtilmiştir:

- Her türlü standardları hazırlamak ve hazırlatmak,
- Enstitü bünyesinde veya hariçte hazırlanan standardları tetkik ve uygun bulunduğu takdirde Türk Standardları olarak kabul etmek,
- Kabul edilen standardları yayınlamak ve ihtiyari olarak uygulanmalarını teşvik etmek, mecburi olarak yürürlüğe konmalarında fayda görülenleri, ilgili bakanlığın onayına sunmak,
- Özel ve resmi sektörün talebi üzerine standardları veya projelerini hazırlamak,

⁵¹Mehmet PALA, Gıda Kalite Kontrolü ve Yasal Düzenlemeler, İstanbul Ticaret Odası, Yayın No:19, İstanbul, 1992, s.35

-Standardlar konusunda her türlü ilmi ve teknik incelemede araştırmalarda bulunmak, uluslararası ve yabancı standard kurumları ile ilişkiler kurmak ve işbirliğinde bulunmak,

-Standardlarla ilgili araştırma ve ihtiyari standardların uygulanmasında kontrol için laboratuvarlar kurmak, muayene, analiz ve deneyleri resmi veya özel sektörün talep edeceği teknik çalışmalarını yapmak ve rapor vermek,

-Standardlara uygun, kaliteli üretimi teşvik ederek ve her türlü çalışmalarını yapmak ve bunlarla ilgili belgeleri tanzim etmek,

-Metroloji ve kalibrasyon ile ilgili araştırma ve geliştirme çalışmalarını yapmak ve gerekli laboratuvarları kurmak.

TSE'nin yukarıda belirtilen görevleri çerçevesinde bugüne kadar yürüttüğü çalışmalar sonucunda toplam 12000 Türk Standardı kabul edilmiş olup, bunların 1050'si zorunlu uygulama kapsamında yer almaktadır.

Kabul edilen standardların gruplara göre dağılımını Tablo da belirtilmektedir.

Tablo-3
Kabul Edilen Standardların Gruplara Göre Dağılımı

Hazırlık Grubu	Kabul Edilen Standard Sayısı	Mecburi Yürürlükteki Standard Sayısı	İhtiyari Standard Sayısı
Çevre Standardları	109	-	109
Elektrik	553	165	388
Elektronik	515	32	483
İnşaat	385	109	276
Kimya	556	80	476
Laboratuvar	1180	1	1179
Maden	346	9	337
Makina	1086	250	836
Mamul Gıdalar	414	72	342
Metalurji	541	36	505
Milli Savunma Sanayii	356	2	354
Nükleer Enerji	50	-	1
Ormancılık-Orman Ürünleri	528	25	503
Özel Standardlar	57	2	55
Petrokimya	764	59	705
Petrol	593	19	574
Sağlık	411	110	301
Tekstil	485	32	453
Ziraat	1207	90	1117
Hizmet	151	15	136
Mühendislik	1141	20	1121

Kaynak: TSE Standard Hazırlama Dairesi Başkanlığı

Üçüncü Beş Yıllık Kalkınma Planı ve 1977 Yılı Programı, “ihaleye tabi kamu yatırım-onarım ve satınalmalarında Türk standartlarına uygunluk asıldır. Söz konusu ihale onarım ve satınalmalarda TSE markalarını taşıyanlar tercih edilir, madde ve mamullerin standartlarına dair her türlü belge Türk Standardları Enstitüsü tarafından verilir”, hükmünü getirmiş ve böylelikle her türlü belgelendirme görev ve yetkisi Türk Standardları Enstitüsü’ne verilmiştir.

3.6.1.Laboratuar Hizmetleri

Laboratuar çalışmaları, bir standarda uygunluğun tesbitinde belgelendirme faaliyetinin en önemli unsurunu oluşturur.

Kuruluş Kanunu ile verilen görevler çerçevesinde Türk Standardları Enstitüsü bünyesinde, ihtisas laboratuvarları tesis edilmiş olup, standartlara uygunluk test ve deneyleri bu laboratuvarlar tarafından yapılmaktadır. Düzenlenen test ve deney raporları belgelendirmeye esas teşkil etmektedir. Bu çerçevede Türkiye’de laboratuar hizmetlerinin yürütülmesi ve akreditasyonu ile ilgili olarak TS-EN 45000 serisi standartlar kabul edilmiştir.

3.6.2. Belgelendirme Hizmetleri

Türkiye’de ihtiyari belgelendirme çalışmaları kuruluş kanunu ile bu konuda görevlendirilen TSE tarafından mevcut bir standarda uygunluk belgesi ve bunu tescil eden TSE Markası uygulaması ise 1964 yılı içinde başlatılmıştır.

Zaman içinde sadece bir mal belli bir standarda uygunluğunu gösteren ve esasları, uluslararası standartlara uygun olarak tesis edilen marka ve belgelendirme uygulamaları geliştirilmiştir.

Standardı bulunmayan mamüller için uluslararası teknik özellikler dikkate alınarak TSEK ürün kalite markası ve patlayıcı ortamlarda kullanılan elektrikli ve elektronik cihazlarla ilgili olarak TSE Ex Markası uygulamasına geçilmiştir. Belli bir standarda göre hizmetlerini düzenleyen işyerlerinin yeterliliğini gösteren belgedir.

TSE tarafından verilen belgeler şunlardır;

- İmalat yeterlik belgesi
- Türk standartlarına uygunluk belgesi,
- Kalite uygunluk belgesi,
- Laboratuar yeterlilik belgesi,
- Kalite güvencesi sistem belgesi.

ISO (İnternational Organization for Standardization) tarafından hazırlanan ISO 9000 Kalite Güvencesi Standardları, TSE tarafından aynen alınarak TS-ISO-9000 standardları olarak kabul edilmiştir.

TS-ISO 9000 standardları çerçevesinde Kalite Güvencesi Sistem Belgelendirmesi yapmaya yetkili tek kuruluş Türk Standardları Enstitüsü'dür. 1991 yılından itibaren TS-ISO 9000 belgelendirme faaliyetleri TSE tarafından yürütülmektedir.⁵²

---

⁵²Türkiye'de Standardizasyon ve Türk Standardları Enstitüsü TSE Yayınları, Ankara, 1992. s. 52

4.TÜRKİYE AÇISINDAN AVRUPA BİRLİĞİ STANDARDİZASYON FAALİYETLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ VE OLASI ETKİLER

4.1.İç Pazar Çerçevesindeki Topluluk Mevzuatı ve Mukabil Türk Mevzuatının Karşılaştırılması

Avrupa Birliği'nde bir iç pazar oluşumu doğrultusunda AT Komisyonu Beyaz Kitap'tan sonra her yıl iç pazar oluşumu sürecindeki ilerlemeyi gösteren Birinci, İkinci, Üçüncü, Dördüncü ve Beşinci Rapor olarak adlandırılan beş rapor yayınlamıştır.⁵³

Topluluğun yayınladığı Beşinci Rapor çerçevesinde yeralan, çoğunluğu direktif olan malların serbest dolaşımına ilişkin Topluluk mevzuat önerileri ile mukabil Türk mevzuatının bir değerlendirilmesi aşağıdaki başlıklar altında özetlenmiştir. İç pazar hedefi çerçevesinde kabul edilen Topluluk mevzuatı ve mukabil Türk mevzuatının listesi EK-3'de yer almaktadır.

4.1.1.Yeni Yaklaşım

Basınçlı kaplar, oyuncaklar konularında Topluluk direktifleri sağlık ve emniyet konularına ağırlık vermektedir, ayrıca her iki direktifte de belgelendirme ve mamul kontrolü ile ilgili hükümler yer almaktadır. Türk mevzuatı ve standartları Topluluk mevzuatı ve bu mevzuata paralel olarak çıkarılan CEN standartları ile uyumlu haldedir.

-Makinaları kullanan kişilerin ve çevredekilerin güvenliği ile ilgili Makina Emniyet konulu Topluluk direktifi ile Türk mevzuatı uyumlu haldedir.

⁵³S. Rıdvan KARLUK, Avrupa Birliği...s.26

4.1.2. Motorlu Araçlar

İç pazarın tamamlanması ve standardizasyonda teknik uyum kapsamında çıkarılan direktiflerin büyük çoğunluğunda insan sağlığı, can ve mal güvenliği ve çevrenin korunması gibi konular ön planda tutulmuştur. Motorlu araçlar için belirli bir AT tipi oluşturmak ve bu sayede bir üye ülkede AT tip onayı almış bir motorlu aracın Topluluk iç pazarında serbest dolaşımının sağlanması amaçlanmaktadır.

Topluluk mevzuatında yer alan konuların çoğunluğunun konu başlıkları itibariyle mevcut olduğu, ancak detayları içermediği tesbit edilmiştir. Bu nedenle insan sağlığı, can ve mal güvenliği ve çevrenin korunmasına yönelik Türk mevzuatında uyum çalışmalarının yapılmasına gerek görülmektedir. Buna bağlı olarak Türk mevzuatı olarak tesbit edilen Karayolları Trafik Kanunu, Çevre Kanunu, Gürültü Kontrol Yönetmeliği, Hava Kalitesinin Korunması Yönetmeliği ve ilgili Türk standartlarının yeniden düzenlenmesi veya revize edilmeleri gerekmektedir.

4.1.3. Traktör ve Tarım Makinaları

Traktör ve tarım makinaları konusunda üç adet direktif bulunmaktadır. Direktiflerin ana gayesi teknik kuralların uyumunun sağlanmasıdır.

Türk mevzuatında konu başlıkları bulunmasına rağmen konuların ayrıntıları içermediği görülmektedir.

4.1.4.Gıda

Gıda konusunda Toplulukta, katkı maddeleri, temas maddeleri, etiketleme, özel beslenme amaçlı gıdalar, gıdalarda resmi kontrol başlıkları ile yedi adet direktif çıkarılmıştır.

Topluluk mevzuatında yer verilen gıda maddeleri ile temas eden madde ve malzemelere ilişkin Türkiye’de yönetmeliğin kapsamında sadece plastik maddeler yer almakla birlikte diğer temas ve malzemeler kapsama alınmadığı için yeterli değildir.

Katkı maddeleri, Topluluk mevzuatı ile teknik hükümler açısından uyumlu olmakla beraber katkı maddeleri saflık kontrolüne ilişkin uygulanacak limitlerin yönetmelikte yer almaması bir eksiklik olarak görülmektedir.

Gıda maddelerinin etiketlenmesi, takdim ve tanıtımı ile beslenme yönünden etiketlemeye ilişkin kuralların tam karşılıkları mevzuatta mevcut değildir. Konular genel esasları ile ele alınmış olup, genel bir ambalajlama standardı içinde gıda maddeleri ile ilgili bazı hükümlere yer verilmiştir. Toplulukta, tüketicinin satın aldığı ürün hakkında tam bilgilendirilmesi buna göre doğru seçim yapması ve yanıltılmaması prensiplerinden hareketle etiketleme kuralları detaylı bir şekilde verilmektedir.

Türkiye’de gıda kontrolüne esas mevzuat,, daha çok son ürün kontrollerine dayanılarak yapılmaktadır. Toplulukta ise hammadde, yardımcı madde, katkı maddeleri özellikleri ile ürün işleme teknikleri ayrıntıları kapsamaktadır.

Ürünün işlenmesi ile ilgili, hijyenik kuralların belirlendiği imalat teknikleri hakkında yönetmelikler henüz mevzuat içinde uygulanmamaktadır. Gıda endüstrisine bir rehber teşkil edecek bu esasların biran önce hazırlanması ve uygulanması gerekmektedir.

Ülkemizde gıda kontrol hizmetlerinin tek otorite tarafından yürütülmesi ve yapılan hizmetlerin haberleşme ve bilgi alışverişinde yer aldığı bir sistem içinde yerine getirilmesi gerekmektedir.

4.1.5.Kimyasallar

AT Komisyonu'nun 11 mayıs 1981 tarihli kararı topluluk piyasasında mevcut ticari kimyasal maddelerin envanterinin çıkarılmasını öngörmüştür. Üretici ve ithalatçılardan alınan bilgilerle hazırlanan envanter 1 ocak 1971 ile 18 eylül 1981 tarihleri arasındaki kimyasal maddeleri kapsamaktadır. Bu kimyasal maddelerin tehlikeli iseler, üretici ve ithalatçı tarafından sınıflandırılması ve etiketlenmesi gerekmektedir.

Gıdalardaki tarım ilacı (pestisit) kalıntısı limitleri ile ilgili düzenlemeler mevcut değildir. Bu limitler Topluluk ile uluslararası kuruluşların maksimum tolerans limitleri ile hazırlanmalıdır. Ayrıca atıkların elden çıkarılması taşınması ve kimyasal kazalar ile ilgili mevzuat açıkları vardır.

Topluluk kimyasal madde mevzuatı ile Türkiye'deki mevzuat karşılaştırıldığında, kanunların mevcut olduğu ancak topluluk mevzuatına göre düzenlemelerin yapılması gerekmektedir.

4.1.6.Eczacılık Ürünleri ve İleri Teknoloji Ürünü İlaçlar

Türkiye’de 1928 yılında yürürlüğe konulan 1262 sayılı “Tıbbi Müstahzarlar Kanunu”, satışa sunulacak her ilaç için ruhsat alma zorunluluğunu, ilaç ve ilaç endüstrisi hakkındaki diğer düzenlemeleri kapsamaktadır. Ancak sektörün gelişme düzeyine ve gerçekleştirdiği bilimsel ve teknolojik aşamalara uyum sağlayacak nitelikte olmak üzere yenilenmesi gerekliliği ortaya çıkmaktadır.

Topluluk, genel politika olarak ilaç fiyatlarının kontrol edilmesini fakat “Tek Pazar” için olumsuz etkiler yapmaması prensibini benimsemiştir.Topluluk içinde ilaç fiyatlarının standard usullere göre saptanması ve “Ulusal Sağlık Sigortaları” kapsamının tesbitine yönelik çalışmalar, kararlar ve uygulamalar bulunmaktadır.

Türkiye’nin mevzuatın uyumlaştırılması amacıyla toplulukta uyum sağlanan, aşağıdaki beş önemli konu ele alınarak bu konularda çalışmalar sürdürülmektedir.

-İlaçların kalite, emniyet ve etkinliğine ilişkin kriterler, üretim ve piyasaya çıkış izni verilmesi ile ilgili konular,

-Topluluk kurallarına göre ilaçların analitik deneyleri,

-İmalat serilerine ait yapılan testler,

-Etiket, ambalajlama ve prospektüslerde asgari şartları kapsayan yasal düzenlemeler,

-İlaçlarda kullanılacak boya maddeleri ile ilgili yasal düzenlemeler.

4.1.7.İnşaat ve İnşaat Malzemeleri

İnşaat ve inşaat malzemeleri ile ilgili Topluluk direktifinin mevcut Türk mevzuatı ile genel olarak uyumlu olmakla birlikte yeniden düzenleme yapılması gerekmektedir.

4.1.8.Diğer Maddeler

Bu başlık altında çevrenin gürültüden korunması, tüketicinin korunması, laboratuvar uygulamaları da dahil olmak üzere, topluluk direktifleri mevcuttur.

Topluluğun gürültüyle mücadele ve çevrenin gürültüden korunması programları dahilinde çıkardığı direktiflere karşılık olarak Gürültü Kontrol Yönetmeliği'nin topluluk mevzuatı ile uyumunun sağlanabilmesi için yönetmelik kapsamının genişletilmesi ve gerekli düzenlemelerin yapılması gerekmektedir.

Tüketicinin korunması ile ilgili olarak çıkarılan Topluluk direktifleriyle Türk mevzuatı genel olarak uyumlu haldedir. Ancak gıda ve gıda dışı maddelerin etiketlenmesi ile ilgili mevzuat eski tarihlidir. Konuyla ilgili mevzuatın güncel hale getirilmelidir.⁵⁴

4.2.Avrupa Standardizasyon Faaliyetleri ile Türk Standardizasyon Faaliyetleri Üzerine Gözlemler

Avrupa Birliği ile Türkiye arasında gerçekleşmesi beklenen Gümrük Birliği ile malların serbest dolaşımı için önemli bir adım atılması sözkonusu olsa dahi, her iki taraf da farklı teknik mevzuatın ve farklı

⁵⁴Türk Standardları Enstitüsü, Avrupa Topluluğu İç Pazarına Uyum Çalışmaları Raporu, Ankara, Mayıs 1991, s.239-246

uygunluk değerlendirmesi prosedürlerinin varlığı ile ortaya ciddi sorunlar çıkacağı tesbit edilmiştir.

Topluluk politikasının amacı, tek bir direktif vasıtasıyla çok sayıda mamulle ilgili düzenlemeleri sıklıkla değiştirmeye gerek duyulmayacak şekilde bir defada yapmaktır. Türkiye’de genel yaklaşım düzenlemelerin mamul bazında yapılmasıdır. Türkiye’de kullanılmakta olan sistem belirli motorlu araçlar, gıda, ilaçlar ve kozmetikler gibi konularda temel ilkelerde Topluluğa benzer bir düzenleme getirmekle birlikte genel standardizasyon politikasında mevzuat ve ihtiyari standard ilişkisi ülkemizde uygulama açısından farklılık göstermektedir.

Topluluğun politikası, mamullerin taşımaları gereken özellikleri tesbit eden, piyasaya arz gibi konuları düzenleyen mevzuatın, temel gereklere atıf yapmasını öngörmektedir. Türk mevzuatı ise ihtiyari standartları mamul bazında zorunlu çerçeveye alan bir yapıya sahiptir.

Ülkemizde uygulanan sistem zorunlu standardta sözkonusu standardı ilgili kanun ve ilgili bakanlığın yetki kanunu gereği yayımladığı tebliğe uygun imalat yapılmasını gerektirir. Bu sistemin altında imalatçının başka bir seçim hakkı yoktur. Toplulukta, “Standardizasyonda Yeni Yaklaşım Direktifleri”nin esasını teşkil eden “Modüler Sistem” sonucunda mevzuatta imalatçıya birden fazla seçenek tanınmıştır.

Bu sistemle imalatçı, mevzuatta ilişkili kılınmış ihtiyari bir standarda uygun imalat yapmanın yanında, mevzuatta modüler sisteme uygun olarak verilen prosedürlerden birini takip ederek, mamulün mevzuata uygunluğunu belgelendirmektedir. Yani imalatçının mamulün tanıdığı emniyet risklerine göre bir seçim hakkı bulunmaktadır.

Toplulukta, test laboratuvarları ve belgelendirme kuruluşları tarafından yürütülmekte olan uygunluk değerlendirmesi faaliyeti ile, piyasaya arz edilen mamullerin uygunluğunun kontrolü konusunda, kamu kurumlarının ve yetkililerinin müdahalesinin minimuma indirilmesi yönünde bir politika izlemektedir. Bu konuda amaç gereksiz müdahale ve bürokratik işlemlerden kaçınılarak kamunun harcamalarının azaltılmasıdır. Bu çerçevede piyasa kontrolleri ile ilgili yetkilerin kullanılması ve numune alınarak kontrol yetkisi onaylanan belgelendirme kuruluşlarına bırakılmıştır. Ülkemizde ise bu yetkiler ilgili kamu kurumlarına bırakılmış durumdadır.

Türkiye'nin Avrupa Topluluklarına tam üyelik başvurusunu takiben standardizasyonun taşıdığı önem dikkate alınarak, Topluluk ülkelerinde uyum sağlanan konularda CEN ve CENELEC tarafından kabul edilen standartların Türk Standardı haline getirilmesi ile ilgili çalışmalar 1970'li yıllarda başlamıştır.

Bu çalışmanın daha sağlıklı yürüyebilmesi için 1991 yılı içinde TSE Topluluk Standardizasyon Teşkilatları CEN ve CENELEC'e resmen üyelik başvurusunda bulunmuş, bu talep Avrupa Toplulukları Komisyonu ve sözkonusu standardizasyon organları tarafından kabul edilerek TSE'nin bu kuruluşla bağlı üyeliği kabul edilmiştir. Bu çerçevede TSE bir Avrupa Standardını hiçbir izne bağlı olmaksızın adapte edebilmekte, bu organlara ait dökümanları temin edebilmekte, bu organların çalışmalarını yerinde ve zamanında izleyebilmektedir. Bu çalışmalar sonunda ihtiyaç duyulan Topluluk standardı, Türk standardı haline getirilmiş veya TSE Standard Hazırlama Komitelerinin iç programına alınmıştır.

Avrupa birliği ile karşılıklı güvenin sağlanması için, standartlar konusunda uygunluk değerlendirmeleri yapan belge düzenleyen kuruluşlarla, bu sisteme hizmet vermek üzere test ve deney yapan laboratuvarların EN 45000 serisi standartlara uygun bir şekilde organize edilmeleri ve akreditasyon sistemi içerisinde akredite edilmeleri zorunlu görölmektedir. Bu konuda ölkemizde yapılan çalışmalar 1991 yılında kurulan ve faaliyetlerini halen sürdüren “Milli Kalite Konseyi” ile başlamıştır. Konseyin yürüttüğü görevler kısa başlıklar altında şunlardır;

-Kalite konusunda ulusal düzeyde koordinasyon ve işbirliği sağlamak.

-Kalite konusunda gelişmeleri takip etmek. Türkiye’ye bu gelişmeleri duyurmak ve kalite sisteminde yapılması gereken değişiklikleri yapmak üzere ilgili kuruluşlarla irtibata geçmek.

-Türk belgelendirme kuruluşlarının deney laboratuvarlarının uluslararası platformda tanınması ve anlaşmaların yapılması çalışmalarını sürdürmek.

-Türk belgelendirme kuruluşlarının yeterliliklerinin onaylanması için sistem geliştirmek.

Türkiye, Topluluk mevzuatını aynen alıp uyguladığı zaman ortaya çıkacak sorunlardan bir tanesi de uzman mahkemelerin olmamasıdır. Bu konuda hakim, savcı ve avukatların da yetiştirilmesi gerekmektedir.⁵⁵

4.3.Türkiye’nin Avrupa Birliğine Uyum Sürecinde İzlemesi Gereken Politikalar

Gümrük Birliğinin gerçekleşmesiyle malların serbest dolaşımında

⁵⁵Türk Standardları Enstitüsü, Sınai Mevzuat Alt Komisyonu Raporu TSE Yayınları, Ankara 1994, s.47-51

bir adım atılmış olacak ancak, iki tarafın farklı teknik düzenlemeler ve test ve belgelendirme prosedürleri, nedeniyle serbest dolaşımda birtakım engeller ortaya çıkacaktır. Bu engellerin ortadan kaldırılması için, ilk etapta uygunluk değerlendirme prosedürlerinin ve belgelerin karşılıklı tanınması yolunda bir anlaşma yapmak gerekmektedir.

Avrupa Birliğinin standardizasyon konusundaki tüm uygulamalarını Türkiyedeki ilgili kuruluşların yakından takip etmesi ve Türkiyenin AB ile ilişkileri çerçevesinde üstüne düşen görevleri yerine getirmesi gerekmektedir.

Tek iç pazar gelişmeleri yeni bir standard felsefesi ortaya koyarken, pazarını bazı açılardan girilmesi daha kolay, bazı açılardan da daha güç hale getirmektedir. Standard ve teknik kuralların yanısıra uygunluk belgelerinin de karşılıklı tanınması sayesinde örneğin Almanya'ya ihracı kabul edilen bir malın herhangi bir engellemeyle karşılaşmaksızın diğer bütün Birlik üyelerine de getirilecek olması, ihracatta karşılaşılan standard ya da teknik kural kökenli sorunların büyük ölçüde hallini beraberinde getirecektir. Ancak Türk mallarının AB kapısından dönmesinin önüne geçilmesi isteniyorsa temel gereklere uygun üretimin yapılması zorunludur.

Avrupa Birliğinde yeni yaklaşım kapsamında hazırlanan direktifler, içerdikleri mal grupları açısından ayrıntılı olarak incelenmektedir. Bu malları üreten ihraç eden sektörlerin Avrupa Birliğindeki pazar paylarını koruyabilmeleri için gerekli olan altyapı oluşturulmalıdır.

SONUÇ

Avrupa Birliği'nin temelini oluşturan Roma Antlaşması'nda da belirtildiği üzere malların serbest dolaşımı Birliğin en önemli konularından biridir. Birlik içinde ulusal yasa ve standardların farklılığının yarattığı problemlere çözüm amacıyla ve gerçek anlamda bir ürün pazarının kurulması için önemli bir engel teşkil eden ya da Birlik içi mal ticaretini, olması gerekenden daha pahalı hale getiren standardların birbirine yakınlaştırılması amacıyla "Yasal Uyumlaştırma" adı verilen uygulamayla düzenlenmeye çalışılmıştır. Bu uygulama, kararın oybirliği şartına bağlı olması, dolayısıyla yasal uyumlaştırma hızının, ulusal standardların çıkış hızının gerisinde kalması nedeniyle arzulanan sonuca ulaşılamamış, sözkonusu farklılıklar üye ülkeler için birer engel olmaya devam etmiştir.

Avrupa Topluluğu Konseyi 7 mayıs 1985 tarihinde teknik engellerin kaldırılması konusunda "Yeni Yaklaşım Politikasını" getirmiştir. Bu politika ile Birlik içinde piyasaya arz edilecek ürünlerin serbestçe dolaşabilmeleri için "temel sağlık ve güvenlik gereklerine" uygunluk yeterli görülmüştür. Konsey direktiflerinde belirtilen temel kriterlere uyan ürünlerin piyasaya sunumu için gerekli teknik şartların

tesbit edilmesi görevi CEN (Avrupa Standardizasyon Komitesi) ve CENELEC (Avrupa Elektronik Standardizasyon Komitesi)'e verilmiştir.

“Global Yaklaşım” ile Avrupa Birliği tarafından test, belgelendirme ve muayene kuruluşlarının sorumluluk ve yetkilerin değerlendirmek için açık ve objektif kriterler getirilmiştir. Birlik içinde oluşturulacak yapılar vasıtasıyla güvenin güçlendirilmesi, Birlik dışı ülkelerle ilgili uluslararası organizasyonlarla veya ikili zeminde kurulacak ilişkilerde daha büyük bir güvenin doğmasını sağlamaktadır.

Birlik hukukuna göre, bir üye ülkede yasal olarak pazarlanan herhangi bir mamül üçüncü ülke menşei de olsa Birlik içinde serbestçe dolaşabilecektir. “Global Yaklaşım” sonucu olarak karşılıklı güvenin güçlendirilmesi uygunluk değerlendirmesine tabi üçüncü ülke ve Birlik mamülleri için serbest dolaşımın daha etkili bir şekilde işletilmesini mümkün kılacaktır.

Türkiye'nin Gümrük Birliğine girmesi halinde malların serbest dolaşımında önemli bir adım atılmış olacaktır. Bu nedenle çeşitli kamu kuruluşları bünyesinde başlatılmış olan mevzuat taramasının hızlandırılması ve uyum sorunlarına somut çözümler getirilmesi gerekmektedir.

Türk mevzuatının, Avrupa Birliği mevzuatı paralelinde revize edilmesi ve oluşturulacak mevzuatın etkin bir şekilde uygulanabilmesi için öncelikle akreditasyon sistemi ve bu sistem çerçevesinde akredite edilen onaylanmış kurumların tayin edilmesi önem kazanmaktadır. Bu çözümler hem kamu yetkilileri hem de özel sektörün önündeki belirsiz ortamın berraklaştırılmasında ve Gümrük Birliğine katılma aşamasının sıkıntı-

larını yaşadığımız şu günlerde, her iki tarafın önüne açık hedefler koyabilme açısından da büyük değer taşır. Bu hedeflere yaklaşabilmek tam üyelik yolundaki ülkemizin önüne Avrupa Birliği tarafından koyulan şartların yerine getirilmesine bağlıdır. Bu şartların sağlanması Türk sanayi ürünlerinin sadece Birlik piyasasında değil uluslararası piyasalarda da rekabet şansını arttıracaktır.

YARARLANILAN KAYNAKLAR

- AKALIN, Melih..... “Çevre Bakanlığı’nın Standard Çalışmaları”, Tüketici Bülteni, 1994
- DEMİREL, Ruşen.....İhracatta Standardizasyon ve Kalite Kontrolü, İGEME Yayınları, 1989
- DEMİREL, Ruşen ..... “Standardizasyon ve Kalite Kontrolü ile İlgili Mevzuat” HDTM Dergisi, Ankara 1993, Sayı:16
- DEVİRİM, Fevzi-Aytaç EKER “Standardizasyonun Milli Ekonomiye Sağladığı Faydalar” Standard Dergisi, 1988, Sayı:10
- Donal A. Sonders vd
(Çeviren Gönül YENERSOY) ISO 900 Nedir? Niçin? Nasıl? Rota Yayınları, 1994, İstanbul
- ERTEN, Behzat ..... Tarımsal İhraç Ürünlerinin Standardizasyon ve Kalite Kontrolü Basılmamış Uzmanlık Tezi, Ankara, 1994
- EXİM PAZAR, ... Şubat 1994, Sayı:2
- GÜÇLÜ, Sami ..... “Standardizasyonun Makro Ekonomik Açıdan Değerlendirilmesi” Standard Dergisi, 1989, Özel Sayı

- GÜÇLÜ, A. İlhan ..... “Standardlara Uygun Üretimin Yararları ve Belgelendirmenin Önemi” Standard Dergisi, 1990, Özel Sayı
- İktisadi Kalkınma Vakfı, ... Topluluk İçi Ticaret Üzerindeki Teknik Engellerin Kaldırılması, İKV Yayınları, No:70, Şubat 1989
- KARABÖRKLÜ, Hakkı ..... “Standard ve Standardizasyon” HDTM Dergisi, Ankara, 1993, Sayı:15
- KARLUK, S. Rıdvan..... Avrupa Birliği ve Türkiye, Beta Yayınları, Eskişehir, 1994
- KARLUK, S.Rıdvan ..... Uluslararası Ekonomi, Bilim ve Teknik Yayınevi, Üçüncü baskı, İstanbul, 1991, s.193
- KILDIRGICI, Emine ..... İhracatın Temel Taşı: KALİTE, İGEME Yayınları, Şubat 1991
- KOSGEB,..... Avrupa Birliğinde Yeni Yaklaşım-Global Yaklaşım Modüler Sistem, Ankara, Kasım, 1994
- KÜÇÜKSÖZEN, Makbule
Esen EDREMİTLİOĞLU,..... Ticarette Teknik Engeller (GATT Sisteminde ve Avrupa Birliğinde), T.C. Başbakanlık HDTM, Dış Ticarette Standardizasyon Genel Müdürlüğü, Eskişehir, 1994
- KOCAOĞLU, Muammer.....Standardizasyon ve Uygulamaları İstanbul, 1979, Osmanlı Matbaası

- TSE..... Eğitimde Standardizasyonun Önemi,Ankara, 1994
- TOBB, ... Avrupa Topluluğu Tüketiciyi Koruma Politikaları ve Türkiye'nin Uyum Sanayi, Deniz Odaları ve Ticaret Borsaları Birliği.Yayın No:108, Ankara, 1989,
- TÖNÜK, Arıçtan ..... "Standardlar ve Standardizasyon" Semineri, TSE, Ankara, Eylül 1990
- TÜSİAD, ... AT'de Tüketiciyi Koruma Politikaları ve Türkiye'de Durum Ya. No: TÜSİAD-T/90.04.132, İstanbul, 1990
- Türk Standardları Enstitüsü,... Standardizasyon ve Teknik Uyum Alt Komitesi Raporu,Ekim,1990
- Türk Standardları Enstitüsü, ... Avrupa Topluluğunda Standardizasyonun Yeri ve Önemi, Ankara 1989
- Türk Standardları Enstitüsü,... Sınai Mevzuat Alt Komisyonu Raporu Ankara, 1994
- Türk Standardları Enstitüsü,... Avrupa Topluluğu İç Pazarına Uyum Çalışma-ları Raporu, Ankara, Mayıs 1991
- Türk Standardları Enstitüsü,... Sınai Mevzuat Alt Komisyonu Raporu TSE Yayınları, Ankara 1994
- ..... "Avrupa Dosyası" Standard Dergisi, Temmuz 1994, sayı:391

- ..... **Gıda Kalite Kontrolü ve Yasal Düzenlemeler** İstanbul Ticaret Odası Yayınları 1992
- ..... **“Cumhuriyetimizin 70. Yılında Dışticarete Standardizasyon”** Hazine ve Dışticaret Dergisi, 1993, Özel Sayı
- ..... **Türkiye’de Standardizasyon ve Türk Standardları Enstitüsü** TSE Yayın-ları, Ankara, 1992

A. Üretimi Kontrolü	B. Tip İncelenmesi				C. Ürün Doğrulaması	D. Ürün Güvencesi
<p>Üretici</p> <p>Teknik belgeleri ulusal yetkilerin incelenmesi için hazır bulundurur.</p> <p>Aa</p> <p>Onaylanmış kuruluşun incelemesi</p>	<p>Üretici yetkili kuruluşu</p> <ul style="list-style-type: none"> - Teknik belgeler - Tip tanımlarını verir <p>Onaylanmış Kuruluş</p> <ul style="list-style-type: none"> - Esas şartlara uygunluğun doğru olduğunu kanıtlar - Gerekli ise testler yapar - AT tip sertifikası verir 				<p>Üretici</p> <ul style="list-style-type: none"> - Teknik belgeleri incelemek için verir. 	<p>Üretici</p> <ul style="list-style-type: none"> - Tasarım için onaylı bir kalite güvencesi sistemi işletir <p>Onaylanmış Kuruluş:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kalite sistemini inceler - Tasarımı doğrular (1) - EC tasarım sertifikası verir
<p>A.</p> <p>Üretici</p> <ul style="list-style-type: none"> - Esas şartlara uygunluk - CE işaretini ürüne sabitleştirir. <p>A.a</p> <p>Onaylanmış Kuruluş</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ürünün belirli özelliklerini testten geçirir (1) - ürünleri rastgele aralıklarla kontrol eder (1) 	<p>C. Tipe uygunluk</p> <p>Üretici</p> <ul style="list-style-type: none"> - Esas şartlara uygunluk - CE işaretini ürüne sabitleştirir <p>Onaylanmış Kuruluş</p> <ul style="list-style-type: none"> - ürünün belirli özelliklerini testten geçirir (1) - ürünleri rastgele aralıklarla kontrol eder (1) 	<p>D. Üretim kalite güvencesi</p> <p style="text-align: center;">EN29002</p> <p>Üretici</p> <ul style="list-style-type: none"> - Üretim ve testler için onaylı bir kalite güvencesi sistemi (KS) işletir. - Onaylanmış tipe uygunluk deklare eder CE işaretini ürüne tespit eder <p>Onaylanmış Kuruluş</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kalite sistemini onaylar - Kalite sisteminin gözetimini yapar 	<p>E. Ürün kalite güvencesi</p> <p style="text-align: center;">EN29003</p> <p>Üretici</p> <ul style="list-style-type: none"> - Muayene ve testler için onaylı bir kalite güvence sistemi (KS) işletir. - Onaylanmış tipe veya esas şartlara uygunluk deklare eder - CE işaretini ürüne tespit eder <p>Onaylanmış Kuruluş</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kalite sistemini onaylar - Kalite sisteminin gözetimini yapar 	<p>F. Ürün doğrulanması</p> <p>Üretici</p> <ul style="list-style-type: none"> - Onaylanmış tipe veya esas şartlara uygunluk deklare eder - CE işaretini ürüne tespit eder <p>Onaylanmış Kuruluş</p> <ul style="list-style-type: none"> - Esas şartlara uygunluğu doğrular - Uygunluk sertifikası verir 	<p>Üretici</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ürünü test için sağlar - Uygunluk deklare eder. - CE işaretini ürüne tespit eder <p>Onaylanmış Kuruluş</p> <ul style="list-style-type: none"> - Esas şartlara uygunluğu doğrular - Uygunluk Sertifikası verir 	<p style="text-align: center;">EN 20001</p> <p>Üretici</p> <ul style="list-style-type: none"> - Üretim ve testler için onaylı bir kalite güvencesi sistemi (KS) işletir. - Uygunluk deklare eder - CE işaretini ürüne tespit eder <p>Onaylanmış Kuruluş</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kalite sistemini (KS) uygunluğunu denetler.

(1) Bazı kararname ek koşullar gerektirebilir.

Ek-2

3. Pazara Arzedilecek Mamulleri İlgilendiren Uyumda Yeni Yaklaşım Direktifleri:

	Direktif	Ref. No	Resmi Gazete	Yürürlüğe giriş	Geçiş Dönemi için son Tarih
1	LVD Alçak Gerilim Direktifi (Elektrikli Cihazlar) ¹	73/23/EEC	L77, 26/3/73	21/8/74	-
2	Basit Basınçlı Kaplar (Azot, Oksijen) ²	87/404/EEC Değişiklik 90/488/EEC	L220,8/8/87 L270,2/10/90	1/7/90	1/7/92
3	Oyuncakların Emniyeti ²	88/378/EEC	L187,16/7/88 Ek düzeltme L281,14/10/88	1/1/90	-
4	İnşaat Malzemeleri ²	89/106/EEC	L40,11/2/89	27/6/91	-
5	EMC Elektromagnetik Uygunluk ²	89/336/EEC Değişiklik 92/31/EEC	L139,23/5/89 L126,12/5/92	1/1/92	31/12/95
6	Makine Emniyeti ²	89/392/EEC Değişiklikler 91/368/EEC ve 93/44/EEC (insan asansörleri ve emniyet komponentleri)	L183,29/6/89 düzeltme L296,14/10/89 L198/22/7/90 L175,19/7/93	1/1/93 1/7/95 1/1/93 1/7/94 1/1/95	31/12/94 31/12/95 31/12/94 31/12/96 31/12/96
7	Şahsi Koruma Techizatı ²	89/686/EEC Değişiklik 93/95/EEC	L399,30/12/89 L276,9/11/93	1/7/93	30/6/95
8	Otomatik Olmayan Tartı Aletleri ²	90/384/EEC	L189,20/7/90 Düzeltilme L258,22/9/90	1/1/93	31/12/94
9	Vücuda Yerleştirilebilen Aktif Tıbbi Cihazlar ²	90/385/EEC	L189,20/7/90	1/1/93	31/12/94
10	Gaz Yakan Aletler ²	90/396/EEC	L196,26/7/90	1/1/92	31/12/95
11	Telekomünikasyon Terminal Ekipmanları ²	91/263/EEC	L128,23/5/91	6/11/92	-
12	Sıcak Su Kazanları (verimlilik) ²	92/42/EEC	L167,22/6/92	1/1/94	31/12/97
13	Tıbbi Cihazlar ²	92/42/EEC	L169,12/7/93	1/1/95	13/6/98
14	Uydu Yer İstasyonu Ekipmanları ²	93/97/EEC	L290,24/11/93	1/5/95	-

¹ Bir Yeni Yaklaşım Direktifi olmamakla birlikte, 93/68/EEC sayılı Konsey Direktifi ile CE markası ile ilgili şartlarda dahil olmak üzere 31/1/95 tarihinden geçerli olmak üzere bu çerçeveye alınmıştır (geçiş dönemi 31/12/96 tarihine kadar)

² 93/68/EEC ile 1/1/95 tarihinden geçerli olmak üzere değiştirilmiştir (geçiş dönemi 31/12/96 tarihine kadar)

Konsey Tarafından Kabul Edilmiş Bulunan Beyaz Kitap Çerçevesindeki Mevzuat

<u>Topluluk Mevzuatının Adı ve Sayısı</u>	<u>OJ Sayısı Yayın Tarihi ve Yürürlüğe Giriş Tarihi</u>	<u>Mukabil Türk Mevzuatının Adı ve Sayısı</u>	<u>Resmi Gazete Sayısı ve Yayın Tarihi, Yürürlüğe Giriş Tarihi, İlgili Madde Numaraları</u>
<u>UYUMDA YENİ YAKLAŞIM:</u>			
1) Basit Basıncılı Kaplar Konusunda 84/404/EEC Sayılı Konsey Direktifi.	OJ L 220 8.8.1987 1 Temmuz 1990	1)TS 1519,Basıncılı Gazlar için Çelik tüpler.	1985 Tarihinde TSE Teknik Kurulunca kabul edilerek yayımlanmıştır.
		2)3143 Sayılı Sanayi ve Ticaret Bakanlığı Kuruluş Kanunu, 1705 Sayılı Ticarette Tağışın men'i ve İhracaatın Murakabesi ve Korunması Hakkında Kanun ile buna ek 3018 sayılı Kanun, 132 ve 2881 sayılı TSE Kuruluş Kanunu ve 1967 tarih ve 6/7677 Sayılı Türk Standardlarının Uygulanması Hakkındaki Tüzüğe dayanılarak Sanayi ve Ticaret Bakanlığınca yayınlanan ve TS 1519'u mecburi yürürlüğe koyan tebliğ.	14.1.1986 Tarih ve 18898 Sayılı Resmî Gazetede yayınlanan FKS 85/134-137 Sayılı Sanayi ve Ticaret Bakanlığının tebliği ile 1.2.1986 tarihinde mecburi uygulanması yürürlüğe girmiştir. Bu Tebliğ ile; -TS 1519 standard kapsamına giren malı imal eden veya satanların bu standard hükümlerine uymaları, -Bu standardın hükümlerinin, Resmî Gazetede yayın tarihinden itibaren 15 gün sonra imalat ve satış saflarında 1705, 3018, 132, 2881, ve 314 Sayılı Kanunlara göre Sanayi ve Ticaret Bakanlığınca uygulanacağı belirtilmiştir.

<u>Topluluk Mevzuatının Adı ve Sayısı</u>	<u>OJ Sayısı Yayın Tarihi ve Yürürlüğe Giriş Tarihi</u>	<u>Mukabil Türk Mevzuatının Adı ve Sayısı</u>	<u>Resmi Gazete Sayısı ve Yayın Tarihi, Yürürlüğe Giriş Tarihi, İlgili Madde Numaraları</u>
2) Standardlar ve Teknik Kurallara İlişkin Enformasyon Yöntemleri Hakkında 88/182/EEC Sayılı Konsey Direktifi.	OJ L 81, 26.3.88 1 Ocak 1989	1) 18.11.1960 tarih ve 132 sayılı TSE'nin Kuruluş Kanunu.	10-661 sayılı ve 22 Kasım 1960 tarihli Resmi Gazetede yayımlanmıştır. İlgili maddeler; [Madde 2 (E), 2(F)]
3) Oyuncakların Emniyeti Konusunda 88/378/EEC Sayılı Konsey Direktifi.	OJ L 187, 16.7.88 1.1.1990	1) 24.4.1930 tarih ve 1593 Sayılı Umumi Hıfzıssıhha Kanunu. 2) 4.8.1952 tarih ve 3/15481 Sayılı Gıda Maddeleri Tüzüğü.	1489 sayılı ve 6.5.1930 tarihli Resmi Gazetede yayımlanmıştır. [İlgili Madde 183]. 8236 sayılı ve 18.10.52 tarihli Resmi Gazetede yayımlanmıştır. [İlgili Maddeler 671,672,674,675, ve 676].
4) Elektromanyetik Uygunluk Konusunda 3.5.89 Tarih ve 89/336/EEC Sayılı Konsey Direktifi.	OJ L 139, 23.5.89 1.1.92	3) Türk Standardları TS 5217, TS 5218, TS 5219, TS 5329. Türk Standardları TS 2858,	Metinde verilmiştir. Metinde verilmiştir.

<u>Topluluk Mevzuatının Adı ve Sayısı</u>	<u>OJ Sayısı Yayın Tarihi ve Yürürlüğe Giriş Tarihi</u>	<u>Mukabil Türk Mevzuatının Adı ve Sayısı</u>	<u>Resmi Gazete Sayısı ve Yayın Tarihi, Yürürlüğe Giriş Tarihi, İlgili Madde Numaraları</u>
5) Makina Emniyeti Konusunda 14 Haziran 1989 Tarih ve 89/392/EEC Sayılı Konsey Direktifi.	OJ L 183, 29.6.89 31.12.1992	1)9.1.85 ve 3146 sayılı Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Kuruluş Kanunu. 2)4.12.73 tarih ve 7/7583 sayılı İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Tüzüğü 3)31.1.1983 tarih ve 7/5734 sayılı İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Kuralları Hakkında Tüzük. 4)Makina Koruyucuları Yönetmeliği. 5)23 Mayıs 1967 tarih ve 872 sayılı kanunla onaylanan 119 sayılı Milletlerarası Çalışma Sözleşmesi.	18639 sayılı ve 18.1.1985 tarihli Resmi Gazetede yayımlanmıştır. [İlgili Madde 2(g)] 11.1.1974 tarih ve 14765 sayılı Resmi Gazetede yayımlanmıştır. [İlgili madde 2]. 14453 sayılı ve 19.2.1973 tarihli Resmi Gazete de yayımlanmıştır. 17 Mayıs 1983 tarih ve 18050 Sayılı Resmi Gazetede yayınlanan Yönetmelik. 12611 sayılı ve 2.6.1987 tarihli Resmi Gazete de yayımlanan antlaşma.
		6) Türk Standardları TS 3840, TS 3841.	Metinde verilmiştir.

<u>Topluluk Mevzuatının Adı ve Sayısı</u>	<u>OJ Sayısı Yayın Tarihi ve Yürürlüğe Giriş Tarihi</u>	<u>Mukabil Türk Mevzuatının Adı ve Sayısı</u>	<u>Resmi Gazete Sayısı ve Yayın Tarihi, Yürürlüğe Giriş Tarihi, İlgili Madde Numaraları</u>
6) Şahsi Koruyucu Cihazlarla İlgili 21.12.89 Tarih ve 89/689/EEC Sayılı Konsey Direktifi.	OJ L 399, 31.12.89 1.6.1992	1)Türk Standardları, TS 2429, TS 3344, TS 3546, TS 3547, TS 3667, TS 3883, TS 4075, TS 5142, TS 5557, TS 5558, TS 5559, TS 5560, TS 6048, TS 6604, TS 6859, TS 6860, TS 7973, TS 7304, TS 7305, TS 7306.	Metinde verilmiştir.
		2)8.1.1985 tarih ve 3143 sayılı Sanayi ve Ticaret Bakanlığı Kuruluş Kanunu.	18639 sayılı ve 18.1.1985 tarihli Resmi Gazete de yayımlanmıştır.
		3)10.6.1930 tarih ve 1705 sayılı Ticarete Tağış'ın Men'i İhracatın Mukarakabesi ve Korunması Hakkında Kanun.	1524 sayılı ve 19.6.1930 tarihli Resmi Gazete de yayımlanmıştır.
		4)18.11.1960 tarih ve 132 sayılı TSE Kuruluş Kanunu.	10661 sayılı ve 22.11.1960 tarihli Resmi Gazetede yayımlanmıştır.
		5)1967 tarih ve 6/7677 Sayılı Türk Standardlarının Uygulanmasına Dair Tüzük.	12534 sayılı ve 22.2.1967 tarihli Resmi Gazetede yayımlanmıştır.

<u>Topluluk Mevzuatının Adı ve Sayısı</u>	<u>OJ Sayısı Yayın Tarihi ve Yürürlüğe Giriş Tarihi</u>	<u>Mukabil Türk Mevzuatının Adı ve Sayısı</u>	<u>Resmi Gazete Sayısı ve Yayın Tarihi, Yürürlüğe Giriş Tarihi, İlgili Madde Numaraları</u>
<u>MOTORLU TAŞITLAR:</u>			
7) Motorlu Taşıtların Römorklarının Tip Onayı ile ilgili Üye Ülkeler Kanunlarının uyumlaştırılmasına ilişkin 87/358/EEC numaralı Konsey Direktifi.	OJ L 192, 11.7.1987 1.10.1988	1) Araçların İmal, Tadil ve Montajı Hakkındaki Yönetmelik. 2) Karayolları Trafik Kanunu	18789 sayılı ve 19.6.1985 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanmıştır. [İlgili maddeler 3.6.1, 3.6.2] 18694 sayılı ve 14.3.1985 tarihli Resmi Gazetede yayımlanmıştır [İlgili madde 29].
8) Motorlu Taşıtlardan Çıkan Gazların Oluşturduğu Hava Kirliliğine Karşı Alınacak Tedbirlerle İlgili Üye Ülkeler Kanunlarının Uyumlaştırılması Hakkında 70/220/EEC Sayılı Direktifi Değiştiren 88/76/EEC Sayılı Konsey Direktifi.	OJ L 36, 9.2.88 1.7.88	1) Araçların İmal, Tadil ve Montajı Hakkındaki Yönetmelik. 2) Hava Kalitesinin Korunması Yönetmeliği 3) TS 4236 (Motorlu Karayolu Taşıtlarının gaz kirleticileri için emisyon sınır değerleri. 4) TS 5648 (Benzin veya Dizel Motorlarında Kirletici gazların emisyonuna göre taşıtları tip ve kabul deneyleri).	18789 sayılı 19.6.1985 tarihli Resmi Gazetede yayımlanmıştır. [İlgili madde 2.19]. 19269 sayılı ve 2.11.1986 tarihli Resmi Gazetede yayımlanmıştır. [İlgili maddeler 3 ,47 ,48] Tasarı Halinde (Mart 1988) Tasarı Halinde (Mart 1988)

<u>Topluluk Mevzuatının Adı ve Sayısı</u>	<u>OJ Sayısı Yayın Tarihi ve Yürürlüğe Giriş Tarihi</u>	<u>Mukabil Türk Mevzuatının Adı ve Sayısı</u>	<u>Resmi Gazete Sayısı ve Yayın Tarihi, Yürürlüğe Giriş Tarihi, İlgili Madde Numaraları</u>
9) Taşıtlarda Kullanılan Dizel Motorlarından Çıkan Kirletici Gazların Emisyonuna Karşı Alınması Gerekli Tedbirlerle İlgili Üye Ülkeler Yasalarının Uyumlaştırılması Hakkındaki 88/77/EEC Konsey Direktifi.	OJ L 36, 9.2.88 1.7.1988	1) Araçların İmal, Tadil ve Montajı Hakkındaki Yönetmelik. 2) Hava Kalitesinin Korunması Yönetmeliği 3) TS 4236(Motorlu Karayolu Taşıtlarının Kirletici gazlar İçin Emisyon Sınır Değerleri) 4) TS 5648 (Benzin veya Dizel Motorlarında Kirletici Gazların Emisyonuna Göre Taşıtların Tip ve Kabul Deneyleri)	18789 sayılı ve 19.6.1985 tarihli Resmi Gazetede yayımlanmıştır. 19269 sayılı ve 2.11.1986 tarihli Resmi Gazetede Yayınlanmıştır. [İlgili maddeler 3 ,47 ,48] [2.19 Maddesi Tasarı Halinde] (Mart 1988) Tasarı Halinde (Mart 1988)
10) Taşıtların Motorlarından Çıkan Gazlardan Oluşan Hava Kirliliğine Karşı Üye Ülkelerin Alacakları Tedbirlerle İlgili Kanunlarının Uyumlaştırılmasına Yönelik 70/220/EEC Sayılı Direktifi Tadil Eden 88/436/EEC Sayılı Konsey Direktifi (Dizel Motorlardan atmosfere atılan parçacıkların sınıflandırılması).	OJ L 214, 6.8.88 1.10.88	1)Araçların İmal Tadil ve Montajı hakkındaki Yönelmelik 2) Hava Kalitesinin Korunması Yönetmeliği 3) TS 4236 (Motorlu karayolu taşıtlarındaki gaz kirleticileri için emisyon sınır değerleri)	18739 sayılı ve 19.6.1985 sayılı Resmi Gazetede yayımlanmıştır. 19269 sayılı ve 2.11.1986 tarihli Resmi Gazetede Yayınlanmıştır. [İlgili maddeler 3 ,47 ,48] Tasarı halinde (Mart 1988)

<u>Topluluk Mevzuatının Adı ve Sayısı</u>	<u>OJ Sayısı Yayın Tarihi ve Yürürlüğe Giriş Tarihi</u>	<u>Mukabil Türk Mevzuatının Adı ve Sayısı</u>	<u>Resmî Gazete Sayısı ve yayın Tarihi, Yürürlüğe Giriş Tarihi, İlgili Madde Numaraları</u>
		4) TS 5648 (Benzin veya dizel motorlarından kirletici gazların emisyonuna göre taşıtların tip ve kabul deneyleri)	Tasarı halinde (Mart 1988)
11) Motorsikletlerin Egzost Sistemi ve Müsaade Edilebilir Ses Seviyeleri ile İlgili Üye Ülke Kanunlarının Uyumlaştırılmasına Yönelik 78/1015/EEC Sayılı Direktifi Tadil Eden 89/235/EEC Sayılı Konsey Direktifi.	OJ L 98, 14.4.1989 1.10.1989	1) Gürültü Kontrol Yönetmeliği	19308 sayılı ve 11.12.1986 tarihli Resmî Gazetede yayımlanmıştır.
		2) Araçların İmal, Tadil ve Montajı hakkındaki yönetmelik	18789 sayılı ve 19.6.98 tarihli Resmî Gazetede yayımlanmıştır.
		3) TS 2214 (Taşıtların çıkarıldığı gürültünün ölçülmesi)	Ocak 1976. [İlgili maddeler 2.20,2.20.2,2.20.3,2.20.4]
12) Bazı Motorlu Araçlar ve Treylerlerin Yan Kısımlarının Korunması ile İlgili Üye Ülkeler Kanunlarının Uyumlaştırılmasına Yönelik 89/297/EEC Sayılı Konsey Direktifi	OJ L 124, 5.5.1989 30.10.1989	Bu konu ile ilgili Türk Mevzuatı mevcut değildir.	

<u>Topluçuk Mevzuatının Adı ve Sayısı</u>	<u>OJ Sayısı Yayın Tarihi ve Yürürlüğe Giriş Tarihi</u>	<u>Mukabil Türk Mevzuatının Adı ve Sayısı</u>	<u>Resmi Gazete Sayısı ve Yayın Tarihi, Yürürlüğe Giriş Tarihi, İlgili Madde Numaraları</u>
13) Araç Motorlarından Çıkan Gazlardan Oluşan Hava Kirliliğine Karşı Üye Ülkeler Kanunlarının Uyumlaştırılmasına Yönelik 70/220/EEC Sayılı Direktifi Tadil Eden 18 Temmuz 1989 Tarih ve 89/458/EEC Sayılı Konsey Direktifi (1400 cc'den aşağı olan otomobillerin gaz emisyon standartları).	OJ L NO 226, 3.8.89 1 Ocak 1990	1) Araçların İmal, Tadil ve Montajı Hakkındaki Yönetmelik. 2) Hava Kalitesinin Korunması Yönetmeliği 3) TS 4236 - Motorlu Karayolu Taşıtlarının gaz kirleticileri için emisyon sınır değerleri. 4) TS-5648 (Benzin veya Dizel Motorlarından kirleticici gazların emisyonuna göre taşıtların tip ve kabul deneyleri)	18789 sayılı ve 19.6.1985 tarihli Resmi Gazete de yayımlanmıştır. [İlgili maddesi 2.19] . 19269 sayılı ve 2.11.1986 tarihli Resmi Gazetede Yayımlanmıştır. [İlgili maddeler 3 ,47 ,48] Tasarı Halinde (Mart 1988) Tasarı Halinde (Mart 1988)

TRAKTÖR VE TARIM MAKİNALARI:

14) Dar İz Tekerlekli Tarım ve Orman Traktörlerinin Sürücü Koltuğunun Ön Tarafındaki Koruyucu Yapılarla İlgili 87/402/EEC Sayılı Konsey Direktifi.	OJ L 220, 8.8.1987 25 Haziran 1989	1) TS 3412 (Tarım Traktörleri için koruyucu çerçeve ve kabin deney esasları).	Nisan 1979
--	---------------------------------------	---	------------

<u>Topluluk Mevzuatının Adı ve Sayısı</u>	<u>OJ Sayısı Yayın Tarihi ve Yürürlüğe Giriş Tarihi</u>	<u>Mukabil Türk Mevzuatının Adı ve Sayısı</u>	<u>Resmi Gazete Sayısı ve Yayın Tarihi, Yürürlüğe Giriş Tarihi, İlgili Madde Numaraları</u>
15) Tekerlekli Tarım veya Orman Traktörlerinin Tip Onayı ile İlgili Üye Ülkeler Kanunlarının Uyumlaştırılması Hakkında 74/150/EEC Sayılı Konsey Direktifini Değiştiren 88/297/EEC Sayılı Konsey Direktifi.	OJ L 126, 20.5.88 31.12.1988	1) Karayolları Trafik Kanunu 2) Araçların İmal, Tadil ve Montajı Hakkındaki Yönetmelik 3) TS 858 - Tarım Traktörleri için deney esasları.	18694 sayılı ve 14.3.1985 tarihli Resmi Gazete. İlgili madde 29. 18789 sayılı ve 19.6.1985 tarihli Resmî Gazetede yayımlanmıştır. Nisan 1970 .
16) Tekerlekli Tarım ve Orman Traktörlerinin Belirli Parçaları ve Karakteristikleri ile İlgili Üye Ülke Kanunlarının Uyumlaştırılmasına Yönelik 89/73/EEC Sayılı Konsey Direktifi.	OJ L 67, 10.3.89 30.10.1989	1) Araçların İmal, Tadil ve Montajı Hakkındaki Yönetmelik. 2) TS 858 (Tarım Traktörleri İçin Deney Esasları).	18789 sayılı ve 19.6.1985 tarihli Resmî Gazetede yayımlanmıştır [İlgili maddeler 2.1.2.,2.1.8]. Nisan 1970.

GIDA:

17) Kahve, Hindibağ Özü ile İlgili 85/573/EEC Sayılı Konsey Direktifi.	OJ L 372, 31.12.85 1.1.87 (Üye Ülkelerin uygulaması mevcut mevzuata uyumlu olması halinde) 1.7.88 (Üye Ülkelerin uygulaması mevcut mevzuata uyumlu olmaması halinde)	TS 5389 - Kahve.	20128 sayılı ve 3.4.1980 tarihli Resmî Gazetede yayımlanmıştır. Yayımlanışından itibaren 3 ay içinde.
--	--	------------------	---

<u>Topluluk Mevzuatının Adı ve Sayısı</u>	<u>OJ Sayısı Yayın Tarihi ve Yürürlüğe Giriş Tarihi</u>	<u>Mukabil Türk Mevzuatının Adı ve Sayısı</u>	<u>Resmi Gazete Sayısı ve Yayın Tarihi, Yürürlüğe Giriş Tarihi, İlgili Madde Numaraları</u>
18)Emülsifiye Edici Stabilize Edici, Kıvam Verici ve Jel Yapıcı Maddelerle İlgili 86/102/EEC Sayılı Konsey Direktifi.	OJ L 88, 3.4.86 26.3.88	Gıda Katkı Maddeleri Yönetmeliği.	20541 sayılı, 7.6.1990 tarihli Resmi Gazetede yayımlanmıştır.
19)Prezervatifler Hakkında 85/585/EEC Sayılı Konsey Direktifi	OJ L 372, 31.12.85 31.12.86	Gıda Katkı Maddeleri Yönetmeliği.	20541 sayılı ve 7.6.1990 tarihli Resmi Gazetede yayımlanmıştır.
20) 85/572/EEC Sayı ve 19 Aralık 1985 Tarihli Gıda Maddeleriyle Temas Eden Plastik Madde ve Malzeme Bileşimlerinin Geçirgenliği Testinde Kullanılan Simulantların Listesine İlişkin Konsey Direktifi.	OJ L 372, 31.12.85 82/711'le aynı	1)1593 Sayılı Umumi Hıfzıssıhha Kanunu. 2)Gıda Maddeleri Tüzüğü. 3)Gıda Maddeleri ile temasta bulunan veya bulunmak üzere imal edilen plastikler hakkında yönetmelik Ek	1489 sayılı ve 6.5.30 tarihli Resmi Gazete [İlgili madde numaraları: 181, 183,185]. 8236 sayılı ve 18.10.52 tarihli Resmi Gazetede yayımlanmıştır. [İlgili Maddeler 680,681]. 17015 sayılı ve 12.6.80 tarihli Resmi Gazetede yayımlanmıştır. 19065 sayılı ve 1.4.86 tarihli Resmi Gazetede yayımlanmıştır.

<u>Topluluk Mevzuatının Adı ve Sayısı</u>	<u>OJ Sayısı Yayın Tarihi ve Yürürlüğe Giriş Tarihi</u>	<u>Mukabil Türk Mevzuatının Adı ve Sayısı</u>	<u>Resmi Gazete Sayısı ve Yayın Tarihi, Yürürlüğe Giriş Tarihi, İlgili Madde Numaraları</u>
21)Tüketiciye Sunulacak Gıda Maddelerinin Etiketlenmesi Takdimi ve Reklamlarına İlişkin Üye Ülkeler Mevzuatının uyumlu Hale Getirilmesi İle İlgili 79/112/EEC Sayılı Konsey Direktifini Değiştiren Alkol Derecesi ve İngredientlerin Bildirilmesi Zorunluluğu Hakkında 86/197/EEC Sayılı Konsey Direktifi. (x)	OJ L 144, 29.5.86 1.5.1988 tarihine kadar Direktif esaslarına uygun ürünlere izin verilecek, 1.5.1989 tarihinde Direktife uyumlu olmayan ürünlerin ticareti yasaklanacak.	1)TS 4331 Ambalajlama Genel İlkeleri. 2)Gıda Maddeleri Tüzüğü.	18954 sayılı ve 10.12.1985 tarihli Resmi Gazetede yayımlanmıştır. Yayımindan itibaren 15 gün sonra. 8236 sayılı ve 18.10.1952 tarihli Tüzük. [İlgili madde numaraları 505,530,534,537].
22) Kullanıma Sunulan Gıda Maddelerinde Numune Alma ve Analiz Metodları Hakkında 85/591/EEC Sayılı Konsey Direktifi.	OJ L 372, 31.12.85 23.12.87	Mecburi uygulamada bulunan Türk Standardları.	Ek (1)'de verilmektedir.
23) Gıda Katkı Maddeleri ve Gıda Maddelerinin Üretiminde Kullanılan Çözücüler Hakkında 88/344/EEC Sayılı Konsey Direktifi.	OJ L 157, 24.6.88 12.6.91	Bu konu ile ilgili Türk Mevzuatı mevcut değildir.	

x Konseyce kısmen kabul edilmiş mevzuat

<u>Topluluk Mevzuatının Adı ve Sayısı</u>	<u>OJ Sayısı Yayın Tarihi ve Yürürlüğe Giriş Tarihi</u>	<u>Mukabil Türk Mevzuatının Adı ve Sayısı</u>	<u>Resmi Gazete Sayısı ve Yayın Tarihi, Yürürlüğe Giriş Tarihi, İlgili Madde Numaraları</u>
24) Gıda Maddelerinde Kullanılan Lezzet Vericiler ve Bunların Üretiminde Kullanılan Temel Maddeler Hakkında 88/388/EEC Sayılı Konsey Direktifi.	OJ L 184, 15.7.88 Direktif esaslarına uygun olmayan malların pazara girişi 22.6.91 tarihinde yasaklanacaktır.	-Gıda Katkı Maddeleri Yönetmeliği.	20541 sayılı ve 7.6.90 tarihli Resmi Gazetede yayımlanmıştır.
25) Meyva Reçelleri, Jöleler, Marmelatlar ve Kestane Püresi Hakkında 88/593/EEC Sayılı Konsey Direktifi.	OJ L 318, 25.11.88 31.12.89 1.1.91 tarihinden itibaren Direktif esaslarına uygun olmayan malların ticareti yasaklanacaktır.	1)TS 3734,3958,4186,4187,4188 2)Gıda Maddeleri Tüzüğü. 3)Gıda Katkı Maddeleri Yönetmeliği.	(Ek 1) 8236 sayılı ve 18.10.52 tarihli Resmi Gazetede yayımlanmıştır. 20541 sayılı ve 7.6.90 tarihli Resmi Gazetede yayımlanmıştır.
26)Çabuk Dondurulmuş Gıdalar Hakkında 89/108/EEC Sayılı Konsey Direktifi.	OJ L 40, 11.2.89 10.7.90 10.1.1991 itibariyle Direktif esaslarına uygun olmayan malların ticareti yasaklanacak.	Bu konu ile ilgili Türk Mevzuatı mevcut değildir.	
27) Gıda Katkı Maddeleri Hakkında 89/107/EEC Sayılı Konsey Direktifi.	OJ L 40, 11.2.89 28.12.90	- Gıda Katkı Maddeleri Yönetmeliği.	20541 sayılı ve 7.6.90 tarihli Resmi Gazetede Yayınlanmıştır.

<u>Topluluk Mevzuatının Adı ve Sayısı</u>	<u>OJ Sayısı Yayın Tarihi ve Yürürlüğe Giriş Tarihi</u>	<u>Mukabil Türk Mevzuatının Adı ve Sayısı</u>	<u>Resmi Gazete Sayısı ve Yayın Tarihi, Yürürlüğe Giriş Tarihi, İlgili Madde Numaraları</u>
28) Gıda Maddeleri ile Temas Eden Madde ve Malzemeler Hakkında 89/109/EEC Sayılı Konsey Direktifi.	OJ L 40, 11.2.89 10.7.1990 10.1.1992 tarihi itibarıyla Direktif esaslarına uygun olmayan malların ticareti yasaklanacaktır.	1)1593 sayılı Umumi Hıfzıssıhha Kanunu. 2)Gıda Maddeleri Tüzüğü. 3)Gıda Maddeleriyle Temasta Bulunan ve Bulunmak Üzere İmal Edilen Plastik Hakkında Yönetmelik. Ek	1489 sayılı ve 6.5.30 tarihli Resmi Gazetede yayımlanmıştır. [İlgili maddeler 181,189,190]. 8236 sayılı ve 18.10.52 tarihli Resmi Gazetede yayımlanmıştır. [İlgili maddeler 680,683,689,691,692]. 17015 sayılı ve 12.6.80 tarihli Resmi Gazetede yayımlanmıştır.
29) Özel Beslenme Amaçlı Gıdalarla İlgili 3.5.89 Tarih ve 89/398/EEC Sayılı Konsey Direktifi.	OJ L 186, 30.6.89 16.5.1990 Direktife uygun olmayan ürünlerin pazarlanması 16.5.1991 tarihi itibarıyla yasaklanacaktır.	Gıda Maddeleri Tüzüğü.	8236 sayılı ve 18.10.52 tarihli Resmi Gazete de yayımlanmıştır. [İlgili Mad.Num. 43.Bölüm 9].
30) Aromatize Şarapların ve Alkollü İçkilerin Tanımı, Etiketlenmesi ile İlgili 30.5.90 tarih ve 1576/89 Sayılı Konsey Direktifi.	OJ L 160, 29.5.89 18.6.89 Direktifinin 13. maddesinin uygulanması 15.12.89 tarihi itibarıyla başlayacaktır.	1)Gıda Maddeleri Tüzüğü. 2)İspirto ve İspirtolu İçkiler Kanunu.	8236 sayılı ve 18.10.52 tarihli Resmi Gazete de yayımlanmıştır. [İlgili madde 20.Bölüm]. 5130 sayılı ve 12.6.42 tarihli Resmi Gazete de yayımlanmıştır. [İlgili maddeler 469,480].

<u>Topluluk Mevzuatının Adı ve Sayısı</u>	<u>OJ Sayısı Yayın Tarihi ve Yürürlüğe Giriş Tarihi</u>	<u>Mukabil Türk Mevzuatının Adı ve Sayısı</u>	<u>Resmi Gazete Sayısı ve Yayın Tarihi, Yürürlüğe Giriş Tarihi, İlgili Madde Numaraları</u>
31) Gıda maddelerinin (Resmi) Kontrolü ile ilgili 14.6.89 Tarih ve 89/397/EEC Sayılı Konsey Direktifi.	OJ L 186, 30.6.89 3.6.1991	1)1705 sayılı Ticarete Tağışın Men'i ve İhracatın Murakabesi ve Korunması Hakkında Kanun. 2)1593 sayılı Umumi Hıfzıssıhha Kanunu.	1524 sayılı ve 19.6.30 tarihli Resmi Gazete de yayımlanmıştır. 1489 sayılı ve 6.5.30 tarihli Resmi Gazete de yayımlanmıştır.
		3)4250 sayılı İspirto ve İspirto İçkiler İnhisarı Kanunu.	5130 sayılı ve 12.6.42 tarihli Resmi Gazete de yayımlanmıştır.
		4)İthalat Rejimi Kararı.	20036 sayılı ve 31.12.88 tarihli Resmi Gazete de yayımlanmıştır.
32) Gıda maddelerinin, Etiketlenmesi, Takdimi ve Tanıtımına dair 14.6.89 Tarih ve 89/395/EEC Sayılı Konsey Direktifi.	OJ L 186, 30.6.89 20.12.90 20.12.90 tarihi itibarıyla	1)TS 4331 - Ambalajlama Genel İlkeler. 2)Mecburi uygulamada bulunan Türk Standardları. 3)Gıda Maddeleri Tüzüğü.	Ek-1 Ek-1 8236 sayılı ve 18.10.52 tarihli Resmi Gazete de yayımlanmıştır. [Gen.Huk.2,13,14,15,16 ve ilgili kısımlarında].
33) Meyve Suları ve Benzeri Ürünlerle İlgili 75/726/EEC Sayılı Direktifi Tadil Eden 89/397/EEC Sayılı Konsey Direktifi.	OJ L 186, 30.6.89 14.6.89 14.6.91 tarihi itibarıyla	1)TS 3632,3633,3684,3685,3686,3984,3985,3986. 2)Gıda Maddeleri Tüzüğü.	Ek-1 8236 sayılı ve 18.10.52 tarihli Resmi Gazete de yayımlanmıştır.
	Direktife uygun olmayan ürünlerin ticareti yasaklanacaktır		
	Direktife uygun olmayan ürünlerin pazarlanması yasaklanacaktır		

Topluluk Mevzuatının Adı ve Sayısı

OJ Sayısı Yayın Tarihi ve Yürürlüğe Giriş Tarihi

Mukabil Türk Mevzuatının Adı ve Sayısı

Resmi Gazete Sayısı ve Yayın Tarihi, Yürürlüğe Giriş Tarihi, İlgili Madde Numaraları

FARMASÖTİKLER :

34) Bioteknoloji ve Yüksek Teknoloji Ürünü Tıbbi Ürünlerin Pazarda Yer Alması Hakkında 87/22/EEC Sayılı Konsey Direktifi.

OJ L 15, 17.1.1987
1.7.1987

Bu konu ile ilgili Türk Mevzuatı mevcut değildir.

35) Tescilli Tıbbi Ürünlerin Testleri Hakkında 75/318/EEC Sayılı Konsey Direktifini Değiştiren, 83/570/EEC ve 87/19/EEC Sayılı Konsey Direktifleri.

OJ L 332, 28.11.1983
31.11.1985

OJ L 15, 17.1.1987
1.7.1987 (*)

Sağlık Bakanlığında müstahzar ilaç ruhsatı almak için Bakanlık İnceleme Komisyonuna sunulacak dosyalarda bulunması gereken bilgiler.

1.9.1981 tarihli Bakanlık Prensipl Kararı.

36) Veteriner Tıbbi Ürünlerin test Edilmesi Konusunda Analitik, Farmakostoksikolojik ve klinik Standardlar, Protokollerle Üye Ülkeler Yasalarının Uyumlaştırılması Konusunda 81/852/EEC sayılı Direktifi Düzeltten 22.12.1986 Tarih ve 87/20/EEC Sayılı Konsey Direktifi.

OJ L 15, 17.1.1987
1.7.1987

Bu konu ile ilgili Türk Mevzuatı mevcut değildir.

<u>Topluluk Mevzuatının Adı ve Sayısı</u>	<u>OJ Sayısı Yayın Tarihi ve Yürürlüğe Giriş Tarihi</u>	<u>Mukabil Türk Mevzuatının Adı ve Sayısı</u>	<u>Resmî Gazete Sayısı ve Yayın Tarihi, Yürürlüğe Giriş Tarihi, İlgili Madde Numaraları</u>
37)Pazarda Yer Alacak Tescilli Tıbbi Ürünlerin Testleri Hakkında 9.2.87 Tarih ve 87/176/EEC Sayılı Konsey Tavsiye Kararı.	OJ L 332,28.11.1983 OJ L 73,16.3.87 (*) Bu Tavsiye kararı için herhangi bir uygulama tarihi öngörülmemiştir.	Sağlık Bakanlığında müstahzar ilaç Ruhsatı almak için Bakanlık inceleme Komisyonuna sunulacak dosyalarda bulunması gerekli bilgiler	Bakanlık Prensiip Kararı 1.9.1981
38) Tescilli Tıbbi Ürünler Hakkında Kanun, Yönetmelik ve İdari Karar ile Tesbit Edilen Tedbirler Hakkındaki 65/65/EEC Sayılı Konsey Direktifini Değiştiren 87/21/EEC Sayılı Konsey Direktifi	OJ L 332,28.11.1983 31.11.1983 (*) OJ L 15/136,17.1.1987 1.7.1987 1.1.1992 tarihinde Yunanistan, Portekiz,İspanya tarafından uygulanacaktır.	Sağlık Bakanlığında müstahzar ilaç Ruhsatı almak için Bakanlık inceleme Komisyonuna sunulacak dosyalarda bulunması gerekli bilgiler.	Bakanlık Prensiip Kararı.
39) İnsanlarda Kullanılan Tıbbi Ürünlerin Fiyatlandırılmasındaki Kuralların Şeffaflığı ve Bunların Ulusal Sağlık Sigortası Sistemine Dahil Edilmesi ile İlgili 21.12.88 Tarihli ve 89/105/EEC Sayılı Konsey Direktifi.	OJ NO L 40, 31.12.1989 31.12.89	Türkiye'de imal edilen Tıbbi ve İspençiyari müstahzarlarla Kodeks Ampullerinin fiyatlarına dair 84/8845 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı.	18619 sayılı ve 28.12.1984 tarihli Resmî Gazetede yayımlanmıştır.

<u>Topluluk Mevzuatının Adı ve Sayısı</u>	<u>OJ Sayısı Yayın Tarihi ve Yürürlüğe Giriş Tarihi</u>	<u>Mukabil Türk Mevzuatının Adı ve Sayısı</u>	<u>Resmî Gazete Sayısı ve Yayın Tarihi, Yürürlüğe Giriş Tarihi, İlgili Madde Numaraları</u>
40)"European Pharmacopeia" Yayınına Üyelik Hakkında Konsey Direktifi.	26.5.87 tarihinde Konseyce kabul edilmiş, ancak henüz yayımlanmamıştır.		
41) Müstahzar İlaç Ürünleriyle İlgili Olarak Yasa, Yönetmelik veya İdari Tedbirlerle Ortaya Konan Hükümlerin Uyumlaştırılması ile İlgili 65/65/EEC, 75/319/EEC Sayılı Direktifleri Tadil Eden 3.5.89 Tarihli ve 89/341/EEC Sayılı Konsey Direktif.	OJ L 142, 14.6.89 1.1.92	İspençiyari ve Tıbbi Müstahzarlar Kanunu.	399 sayılı ve 26.5.1928 tarihli Resmî Gazete de yayımlanmıştır. [İlgili madde 1262-2/RIII]
42) Tescilli Tıbbi Ürünlerle İlgili Olarak Yasa, Yönetmelik veya İdari Tedbirlerle Ortaya Konan Hükümlerin Uyumlaştırılması ile İlgili 65/65/EEC ve 75/319/EEC Sayılı Direktiflerinin Kapsamını Genişletecek, Aşılar, Toksinler, Serumlar ve Allerjenlerden Oluşan İmmunolojik İlaç Ürünleri İçin Ek Hükümler Getiren 3.5.89 Tarih ve 89/342/EEC Sayılı Konsey Direktifi.	OJ L 142, 14.6.89 1.1.92	Bu konu ile ilgili Türk Mevzuatı mevcut değildir.	

<u>Topluluk Mevzuatının Adı ve Sayısı</u>	<u>OJ Sayısı Yayın Tarihi ve Yürürlüğe Giriş Tarihi</u>	<u>Mukabil Türk Mevzuatının Adı ve Sayısı</u>	<u>Resmi Gazete Sayısı ve Yayın Tarihi, Yürürlüğe Giriş Tarihi, İlgili Madde Numaraları</u>
43) Tescilli Tıbbi Ürünlerle ilgili Yasa, Yönetmelik Veya İdari Tedbirlerle Ortaya Konan Kuralların Uyumlaştırılması ile ilgili 65/65/EEC ve 75/319/EEC Sayılı Direktiflerin Kapsamını Genişleten ve Radyofarmasotikler İçin Ek Kurallar Getiren 3.5.89 Tarihli ve 89/343/EEC Sayılı Konsey Direktifi.	OJ L 142, 14.6.89 1.1.92	Bu konu ile ilgili Türk Mevzuatı mevcut değildir.	
44) Tescilli Tıbbi Ürünlerle ilgili Olarak Yasa, Yönetmelik ve İdari Tedbirlerle Ortaya Konan Kuralların Uyumlaştırılması ile ilgili 65/65/EEC ve 75/319/EEC Sayılı Direktiflerin Kapsamını Genişletecek ve İnsan Kanından Elde Edilen Tıbbi Ürünler İçin Ek Kurallar Getiren 14.6.89 Tarihli ve 89/181/EEC Sayılı Konsey Direktifi.	OJ L 181, 28.6.89 1.1.92	Bu konu ile ilgili Türk Mevzuatı mevcut değildir.	

Topluluk Mevzuatının Adı ve Sayısı

OJ Sayısı Yayın Tarihi ve Yürürlüğe Giriş Tarihi

Mukabil Türk Mevzuatının Adı ve Sayısı

Resmi Gazete Sayısı ve Yayın Tarihi, Yürürlüğe Giriş Tarihi, İlgili Madde Numaraları

KİMYASALLAR:

45) Bazı Tehlikeli Madde ve Preparatların (PCB) Pazarlanmasının ve Kullanımının Kısıtlanması ile İlgili Üye Ülkeler Kanun, Tüzük ve İdari Hükümlerinin Uyumlaştırılmasına Dair 27 Temmuz 1976 Tarihli ve 76/769/EEC Sayılı Konsey Direktifini 6. kez Değiştiren 1 Ekim 1985 Tarihli ve 85/467/EEC Sayılı Konsey Direktifi.

OJ L 269, 11.10.1985
30.6.1986

Bu konu ile ilgili Türk Mevzuatı mevcut değildir.

-

46) Bazı Tehlikeli Maddelerin (Asbest) ve Karışımlarının Kullanım ve Pazarlanmasındaki Kısıtlamalar ile İlgili Üye Ülkeler Kanun, Tüzük ve İdari Hükümlerinin Uyumlaştırılması Hakkındaki 76/769/EEC Sayılı Direktifi (Asbest) 5. Defa Düzenleyen 20 Aralık 1985 Tarihli ve 85/610/EEC Sayılı Konsey Direktifi.

OJ L 375, 31.12.1985
31 Aralık 1987

Bu konu ile ilgili Türk Mevzuatı mevcut değildir.

-

<u>Topluluk Mevzuatının Adı ve Sayısı</u>	<u>OJ Sayısı Yayın Tarihi ve Yürürlüğe Giriş Tarihi</u>	<u>Mukabil Türk Mevzuatının Adı ve Sayısı</u>	<u>Resmi Gazete Sayısı ve Yayın Tarihi, Yürürlüğe Giriş Tarihi, İlgili Madde Numaraları</u>
47) Üye Ülkelerin Deterjanlarla İlgili Mevzuatlarının Uyumlaştırılması Konusundaki 2 Kasım 1973 Tarihli Konsey Direktifinin İyonik Olmayan Deterjanlarla İlgili Hükümlerini Değiştiren 10.3.1986 Tarihli ve 86/94/EEC Sayılı Konsey Direktifi.	OJ L 80, 31.3.1986 31.12.1989 (Yürürlüğe giriş şartları uygulanabilir değil)	1)TS 518 Alkil Sülfat ve Alkil Aril Sülfanot Tipi Sentetik Deterjanlar. 2)Gıda maddelerinin ve Umumi Sağlığı İlgilendiren Eşya ve Levazımın Hususi Vasıflarını Gösteren Tüzük.	20028 Sayılı ve 23.12.1988 Tarihli Resmi Gazetede Yayımlanarak yayımlanış tarihinden 15 gün sonra mecburi uygulamaya konulmuştur.[İlgili Madde 1.2.2.]. Yürürlüğe Giriş Tarihi: 1.1.1982 [İlgili Maddeler: 655/a,658/a]
48) Sıvı Gübreler, 76/116 Sayılı Direktifi Değiştiren, 22.3.1988 Tarih ve 88/183/EEC Sayılı Konsey Direktifi.	OJ L 83, 29.3.88 25.3.1989	Bu konu ile ilgili Türk Mevzuatı mevcut değildir.	
49)Tehlikeli Maddelerin Sınıflandırılması, Paketlendirilmesi ve Etiketlenmesi Konulu 8.6.1988 Tarihli ve 88/379/EEC Sayılı Konsey Direktifi.	OJ L 187, 16.7.1988 26.6.1989	Bu konu ile ilgili Türk Mevzuatı mevcut değildir.	
50) İkincil Gübreler (Gübrelerdeki Kalsiyum, Magnezyum, Sodyum ve Kükürt Miktarları Açısından 76/116 Sayılı Direktifin Değiştirilmesine İlişkin 13.4.1989 Tarihli ve 89/284/EEC Sayılı Konsey Direktifi.	OJ L 111, 22.4.1989 16.4.1990	Türk Standardları, TS 566, TS 856, TS 2832, TS 4837, TS836, TS 1054.	Metinde verilmiştir.

Topluluk Mevzuatının Adı ve Sayısı

OJ Sayısı Yayın Tarihi ve Yürürlüğe Giriş Tarihi

Mukabil Türk Mevzuatının Adı ve Sayısı

Resmi Gazete Sayısı ve Yayın Tarihi, Yürürlüğe Giriş Tarihi, İlgili Madde Numaraları

51) Deterjanlarla ilgili Avrupa Antlaşmasına Üyelik 12.12.1985'de Kabul Edilmiş, Ancak Topluluk Resmi Gazetesinde Yayınlanmamıştır.

52) Gübrelerde Bulunan Oligo-Elementler Konusunda 18 Eylül 1989 Tarihli ve 89/530/EEC Sayılı Konsey Direktifi.

OJ L 281, 30.9.1989
18 Mart 1989

Bu konu ile ilgili Türk Mevzuatı mevcut değildir.

İNŞAAT VE İNŞAAT MALZEMELERİ:

53) Kule Vinçleri (Gürültü Seviyeleri) 84/534/EEC Direktifine Değişiklik Getiren Üye Ülkelerin Kule Vinçlerinde İzin Verilebilecek Gürültü Seviyeleri Hakkındaki Kanunlarını Uyumlaştırmayı Öngören 25 Haziran 1987 Tarihli ve 87/405/EEC Sayılı Konsey Direktifi.

OJ L 220, 8.8.1987
25 Haziran 1989

Gürültü Kontrol Yönetmeliği.

11 Aralık 1986 tarih ve 19308 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiş olup Yönetmelikte Direktifle ilgili hüküm bulunmamaktadır.

54) İnşaat ve İnşaat Malzemeleri Konusunda 21.12.88 Tarihli 89/106/EEC Sayılı Konsey Direktifi.

OJ L 40, 11.2.89
27 Haziran 1991

1) Bayındırlık İşleri Şartnamesi.

-Her yıl yenilenmektedir.

2)Yapı İşlerinde İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Tüzüğü.

-15004 sayılı ve 12 Eylül 1974 tarihli Resmi Gazetede yayımlanmıştır.